

Anto Gardaš

FILIP
DJEČAK
BEZ IMENA

Bulaja
naklada

*Filip,
dječak bez imena*

Anto Gardaš

Sadržaj

Ptičarova Pjesma

Prvo poglavlje: Vlakovi dolaze i odlaze

Drugo poglavlje: Strah od vožnje

Treće poglavlje: Razgovor s psihologom

Četvrto poglavlje: Noćni pothvat

Peto poglavlje: Na plaži

Šesto poglavlje: Teta Lela

Sedmo poglavlje: Od Krapnja do Zlarina

Osmo poglavlje: Koraljno sidro

Deveto poglavlje: Rođendanska proslava

Deseto poglavlje: Izlet u Betinu

Jedanaesto poglavlje: Potraga za Mislavom

Dvanaesto poglavlje: Dva telefonska razgovora i ravnateljčin poziv

Trinaesto poglavlje: Zamalo nesreća

Četrnaesto poglavlje: Posljednji Krmpotićev pokušaj

Petnaesto poglavlje: U sjeni tamarisa

Šesnaesto poglavlje: Važan razgovor u slastičarnici

Sedamnaesto poglavlje: Kućica pokraj mora

Osamnaesto poglavlje: Tako je to moralo biti

Devetnaesto poglavlje: Adam Clarc

Dvadeseto poglavlje: Filip nije više Filip

Epilog

Bilješka o autoru

Impressum

PTIČAROVA PJESMA

*Ptica koja leti tako tiho
Ptica crvena i topla kao krv
Ptica tako nježna ptica podrugljivica
Ptica koja se iznenada uplaši
Ptica koja bi htjela pobjeći
Ptica sama i usplahirena
Ptica koja bi htjela živjeti
Ptica koja bi htjela pjevati
Ptica koja bi htjela cvrkutati
Ptica crvena i topla kao krv
Ptica koja leti tako tiho
To je tvoje srce, lijepo dijete
Tvoje srce koje udara krilom tako žalosno
U tvojim grudima tako jako tako čisto*

Jacques Prévert

S francuskoga preveo Grigor Vitez

VLAKOVI DOLAZE I ODLAZE

Na zagrebački Glavni kolodvor vlakovi dolaze svakih nekoliko minuta. Nekima je ovo krajnja postaja, nekima tek usputna.

Najprije bi se preko zvučnika čula najava dolaska vlaka. Zatim bi vlak, uz potmulu tutnjavu, ušao u postaju i zaustavio se na peronu, a malo potom bujica putnika nagnula bi iz pothodnika prema izlazu.

Na klupi pod lipom sjedi neki dječak. Pokraj sebe nema putne torbe, ni kovčega, kao što ih ima većina putnika koji sjede na okolnim klupama.

Nema on ni putne karte u džepu.

Nema ničega po čemu bi se moglo zaključiti da je i on putnik i da ovdje čeka dolazak svoga vlaka.

On doista i nema namjeru ući u koji vlak.

Došao je ovamo samo gledati. Sjediti i gledati i vlakove i mnoštvo užurbanih putnika, sve to bučno šarenilo što se može vidjeti na ovako velikom željezničkom kolodvoru.

Pokraj njegove klupe zaustavlja se nosač Vinko. Na svojim kolicima ima nekoliko košara i zavežljaja. Iz džepa vadi zgužvanu kutiju cigareta, odabire jednu, pripaljuje.

– No, Filipe, kamo ćemo danas? – pita dječaka, zaturajući kapu na potiljak, otpuhujući dim. – Pariz? London? Rim?

– Nikamo – kaže dječak.

– Pa i jučer si putovao nikamo – nasmije se nosač.

– Da – odgovori dječak. – I danas ću.

– Ali jednom ćeš ipak sjesti u svoj vlak, da?

– Da, hoću. Jednom.

– Pa, neka ti onda bude sretan put! – pozdravlja ga nosač i prihvaća se svojih kolica. – Hajde, bog!

– Bog!

Nije Filip danas ovdje prvi put, ni govora. To nosač Vinko dobro zna. A znadu to i

prometnici, i željezničari, i vlakopravno osoblje. Kad god Filip ima slobodnog vremena, a počesto ga ima, dolazi ovamo, sjeda na jednu od klupa i gleda.

Sluša i gleda.

TAUERN-EKSPRES IZ SPLITA ZA ZIDANI MOST, LJUBLJANU, JESENICE, SALCBURG, MINHEN, ŠTUTGART, FRANKFURT, KELN, BRISEL, OSTENDE I LONDON DOLAZI NA PRVI PERON. POLAZI U OSAM SATI I PEDESET MINUTA.

Za minutu ili dvije zahuktali vlak ulazi u postaju, na prvi peron. Neki od putnika žurno ustaju s klupa, uzimaju kovčege i žure na prvi peron.

Dječak ostaje sjediti.

Taj, dakle, dolazi iz Splita, razmišljao je. Kako li to izgleda jednostavno! Sjedneš u Splitu u ovaj lijepi vlak i eto te u Zagrebu! A možeš, ako želiš, produžiti sve do Londona. A kako li taj vlak stiže u London, pitao se. Između Europe i Engleske je onaj kanal, kako li se ono zove... La Manche (La Manš). Postoji li preko njega most, ili se putnici iskrcavaju na francuskoj obali i brodom nastavljaju do Londona?

Taj dječak, Filip, reklo bi se po njegovu uzrastu i izgledu, nema više od dvanaest godina. A možda ima i godinu više. Ili godinu manje. Ne zna ni on sam. To, zapravo, nitko ne zna.

Filip je visok i mršav, blijeda lica i duge svijetle kose. Ne baš jako duge. Začešljao ju je na stranu, preko lijevoga uha. Na sebi ima kockastu košulju, vjetrovku i farmerice. Obuća mu je malo iznošena, kao, uostalom, i odjeća, ali, sve u svemu, pristojno je odjeven; i cijeli njegov lik odaje uredna dječaka, možda malo preozbiljna za svoje godine.

Ugleda stariju gospođu kako s dva kovčega žuri prema tramvajskoj postaji. Spremno ustaje s klupe, prilazi gospođi i uljudno je pozdravlja.

– Dopustite da vam pomognem.

Uzima jedan kovčeg iz njezine ruke i korača usporedo s njom.

– Ti si zlatan dječak, blago roditeljima koji te imaju – govori mu usput gospođa. Kad su pred tramvajskom postajom spustili kovčege, dječak se okrene da pođe prema svojoj klupi, ali ga gospođa zadrži. – Čekaj malo, mladiću.

U ručnoj torbici pronašla je nešto sitniša i pružila ga dječaku.

– Ne, gospođo, hvala – odbije on.

– Moraš uzeti, tako si lijepo odgojen.

– Ne, hvala, nisam vam zbog toga pomogao.

– Znam da nisi, ali ipak uzmi. Imam i ja unuka tvojih godina.

– Ne, ne...

– Uzmi, molim te.

Pa mu sama gurne sitniš u džep.

Filip zahvaljuje, pozdravlja i odlazi prema svojoj klupi. HELAS-ISTANBUL EKSPRES IZ DORTMUNDA ZA DIMITROVGRAD, SOFIJU I ISTANBUL, KOJI JE U ZAGREB TREBAO STIĆI U OSAM SATI I OSAM MINUTA, KASNI ČETRDESET PET MINUTA.

Ovaj za Istanbul opet kasni, razmišljao je dječak. Jučer je kasnio trideset minuta, a danas četrdeset pet. Tamo je Aja Sofija, u Istanbulu. Nekada je to bila crkva, a danas je džamija. I most preko Bospora je tamo, on spaja dva kontinenta, Europu i Aziju. I, u mašti, Filip već putuje u Istanbul, upravo gleda one bezbrojne džamije s vitkim minaretima.

Njegovo sjećanje seže najviše desetak godina unatrag. I u tih desetak godina on nikada nije putovao vlakom. A silno je to želio. Bio je samo nekoliko puta na školskom izletu, u Zaprešiću, pa u Varaždinu, a jednom je čak bio i u Osijeku. Ali su putovali autobusom, pa se to onda i ne računa. Ali vlakom – nikada! A to bi tek bilo divno!

Kadšto bi on i predvečer dolazio na kolodvor i sjedio na svojoj klupi pod lipom. Tada svjetla u vagonima već budu upaljena, sav vlak nekako blista, kao da dolazi iz drugog svijeta. On je sa svoje klupe lijepo mogao vidjeti unutrašnjost pojedinih odjeljaka. U onom blijedozelenkastom svjetlu vidio bi i putnike kako skidaju prtljagu, odijevaju se i spremaju za izlazak. I vidio bi one koji ulaze u odjeljke, podižu kovčege iznad sjedala, skidaju kapute, sjedaju.

– Hej, Filipe, uzmi ovo!

Nosač Vinko pruža mu krupnu crvenu jabuku.

– Ne bih, hvala.

– Hajde, hajde! Dade mi je ona žena čije sam zavežljaje s voćem i povrćem odvezao do taksija. Nije to više za moje zube, pa ja odmah pomislih na tebe. Daj, uzmi!

– Hvala.

– Što, istanbulski opet kasni?

– Da, četrdeset pet minuta.

Nosač opet vadi zgužvanu kutiju s cigaretama, izvlači jednu, navlaži je jezikom i pripaljuje.

– Pa, hajde, bog! – pozdravlja dječaka.

– Bog! – otpozdravi Filip i zagriže jabuku.

DALMACIJA-EKSPRES ZA SPLIT, PREKO BIHAĆA, POSTAVLJEN JE NA DRUGOM PERONU, ČETVRTI KOLOSIJEK. VLAK POLAZI U DESET SATI I DVADESET MINUTA. POSEBNI VAGONI ZA ZADAR I ŠIBENIK. MOLE SE PUTNICI DA ZAUZMU SVOJA MJESTA.

U Šibeniku se svake godine održava onaj festival djeteta, sjeti se Filip. Koje li sreće kad bih i ja jednom mogao posjetiti taj festival! Festival djece, ho, ho! Nešto se šuška da ćemo

baš negdje nedaleko Šibenika na ljetovanje, to bi bilo ono pravo!

Filip stanuje u Domu za djecu i mladež otkad zna za sebe. On u stvari i ne zna zasigurno zove li se uopće Filip. Gospođa Zora, ravnateljica Doma, rekla je da mu je ime Filip. I da ga svi u Domu i u školi trebaju tako zvati. Ali su mu prijatelji prišili nadimak Kondor. Samo zato što je nastavnici biologije jednom rekao da je to najviši vrh u Južnoj Americi. Nije se on ljutio na to, bilo mu je svejedno. Jest, ravnateljica je rekla da se zove Filip, iako njegovo pravo ime, po svoj prilici, ne zna ni ona, mada ona uglavnom sve zna.

Nitko, zapravo, ne zna kako mu je ime.

Ni za njegove roditelje nitko ne zna. Nema ih. Ili, kao da ih nema.

A nema ni rodbine. Ima samo puno prijatelja u Domu. I u školi. Puno, puno prijatelja. A osobito ima jednog dobrog prijatelja u Domu, najboljeg, Krcu.

A, evo, ima on i svoju klupu pod lipom. I svoje vlakove, kojima nikada nije putovao. Ali koji će ga jednom, tome se nadao, u to je vjerovao, koji će ga jednom odvesti nekamo, nekamo daleko, da vidi sav taj lijepi, šareni svijet, sve te daleke zemlje i gradove.

Oh, kako danas lipe lijepo mirišu! Još malo, pa će se Filip morati vratiti u Dom, na ručak. Nije mu baš do ručka, radije bi on još ostao ovdje i gledao vlakove. Ali mora poći, nema druge. Kad god se ne bi pojavio na ručku, ravnateljica bi se jako zabrinula, ta ona uvijek za sve brine. I pitala bi Krcu za nj. Istina, znala je ona dobro da on često odlazi na Glavni kolodvor, ali bi ipak pitala, takva je ona. Takve su valjda sve majke. Ravnateljica ima dva sina. Ponekad ih dovede u Dom i onda se njezini sinovi igraju s dječacima iz Doma. Ona to voli, vole i njezini sinovi, a vole i svi dječaci iz Doma. A onda oni sa svojom majkom odlaze kući. Dječaci iz Doma ostaju u svome Domu, ponešto tiši i šutljiviji.

Jučer je završila nastava i sada se još samo čekaju knjižice s ocjenama. Filip nije mnogo brinuo zbog ocjena, u tom će pogledu biti sve u redu, nadao se. A kada se dobiju knjižice, e, onda mili moji, kuda koji! Neki će pohrliti svojim rođacima, neki će na ljetovanje, a on... još nije znao je li i on predviđen za ljetovanje. Ako nije, on će svakako pohrliti na svoju klupu pod lipom, da tu dočeka i ispraća vlakove.

Mora sada poći na ručak, mora. Ustane i pođe prema šestom peronu. Zastane malo kod vlaka u terminalu. Na njemu je ploča s natpisom ZAGREB, KOPRIVNICA, GYÉKÉNYES, NAGYKANIZSA, SZÉKESFEHÉRVÁR, BUDAPEST.

No taj polazi tek u 21.50, njega ne mogu čekati. Budapest, Budimpešta! Zar taj grad zaista ima onoliko željezničkih postaja? Preko dvadeset, na širem području: Kakav li je to grad! Imaju tamo i onu podzemnu željeznicu koja prolazi ispod Dunava. Ma kako je to moguće? Ispod tako velike rijeke! Pa sva ta silna voda ispod koje se putnici voze u vlaku, kako li se samo usude? Bože moj, mislio je dalje, ne znam da li bih se ikada usudio sjesti u tu budimpeštansku podzemnu željeznicu!

Opet se vrati do svoje klupe i još malo sjedne. Tamo su, u Budimpešti, oni kameni lavovi

što čuvaju most. Lavovi bez jezika, ha! Po tko zna koji put sjeti se priče o tim lavovima i malo se rastuži. Ta ga je priča svaki put rastužila. Jer, ona kaže, da je graditelj mosta, kad je završio gradnju, bio silno ponosan na svoje graditeljsko djelo. Onima koji su se okupili na svečanosti otvaranja mosta, rekao je da će baš s toga mosta skočiti u Dunav ako se na mostu nađe bilo kakav nedostatak. I tada je njegov unuk (ma, zašto li ga je samo poveo sa sobom!), unuk toga graditelja, zapitao svoga djeda, kako to da lavovi koji čuvaju most nemaju jezika. Graditelj je zaprepašteno pogledao i vidio da su klesari tim kamenim lavovima zaboravili isklesati jezike. Imali su samo razjapljene čeljusti, ali prazne. Graditelj je odmah izvršio kaznu nad samim sobom. Skočio je u Dunav. Ali, čekaj (dječak malo živne), ako je skočio, ne mora značiti da se i utopio. Ne mora, naravno. Možda je isplivao, o tome priča ništa ne govori. Bit će da se ipak uspio spasiti, zaključio malo vedrije.

Odbaci ogrizak jabuke. Crni pas pritrči otpatku, malo ga onjuška, pa podiže glavu i tužno pogleda dječaka. Nisam te htio zafrkavati, nemoj se ljutiti, promrmlja dječak. Pas se dovuče do njegovih nogu i tu se skutri. Prihvatio je dječakovu ispriku i oprostio mu.

Viđa Filip toga psa na kolodvoru veoma često. Već su se nekako i sprijateljili. I sada ga pomiluje, kao staroga znanca. Pas mu položi glavu na koljena i prijateljski se zagleda u nj. Dječak iz džepa iščeprka komadić kruha sa salamom što je od doručka ostavio baš za nj i dade mu. Pas to pojede u jednom zalogaju. Onda umiljato protrlja njušku o dječakova koljena.

Filip ustane i krene put Doma. Pas ga je slijedio komad puta, svejednako mu se umiljavajući. Sad je trčkarao ispred njega, sad opet zaostajao.

– Nemam više – reče mu Filip. – No, sada se vrati! Ne smijem te voditi u Dom, to je strogo zabranjeno.

Pas je nekoliko trenutaka gledao za njim, a potom se vrati na kolodvor. Tamo je počeo obilaziti košare za otpatke.

Filip je lagano koračao preko trga.

Danas ćemo za ručak imati tijesto s kiselim kupusom, pomisli, pa se potihom nasmije. Dobro je tijesto s kiselim kupusom, samo sve mora biti toplo. A poslije, kompot od jabuka. I to je dobro, oho!

Stigao je do vodoskoka i malo zastao. Tu uvijek ima djece, kod toga vodoskoka. I sada sjede na betonskom obziđu i brčkaju ručicama po vodi. Njihove majke sjede na klupama oko vodoskoka i brižno ih motre. Svaki čas ih zazivlju i upozoravaju da se odmaknu od vode.

Filip se malo osmjehne djeci i pođe. Ubrza korak, kako mu se tijesto s kiselim kupusom ne bi ohladilo.

STRAH OD VOŽNJE

– Krco! – Filip šaptom zazove prijatelja.

Muk.

– Krco! – malo pojača šapat.

Opet muk. Pa meškoljenje u gornjem krevetu.

– Hej, Krco!

– Pusti me spavati, Kondore, hoćeš?

– Dobro, spavaj.

Nekoliko trenutaka tišine, a potom će Krco:

– Hajde, reci.

– Spavaj, no.

– Već si me probudio, sada mi je svejedno.

– Jesi li ti čuo za one jezike?

– Kakve jezike, čovječe?

– Onih lavova, znaš. U Budimpešti.

– Kojih lavova?

– Što čuvaju most.

– Aha, jednom si mi pričao o tome, ali se slabo sjećam. Misliš na one kojima su zaboravili napraviti jezike?

– Da.

– Čuo sam od tebe, pa što?

– Onaj čovjek je skočio u Dunav.

– Koji čovjek?

– Pa taj graditelj mosta. Skočio je.

– To je njegova stvar. Nije trebao skakati, nitko ga na to nije silio.

- Znam da nije. Ali on je održao svoju riječ i skočio je.
- Pa neka je, što mu ja mogu?
- Krco, reci pravo, misliš li ti da se on utopio?
- Ne znam, nisam bio kad je skakao.
- Nisam ni ja, ali ipak mislim da je isplivao. On je gradio mostove na rijekama i sigurno je bio dobar plivač. Mogao je isplivati.
- Valjda je mogao.
- Ja sam gotovo siguran da je isplivao. A ti?

Krco sjedne u postelji.

- Čuj, Kondore – reče – uskoro će ponoć i ti baš našao zgodno vrijeme da me pitaš o tim jezicima! I je li taj čovjek isplivao, baš svašta!
- Samo sam ti rekao kako ja mislim da se spasio. Bilo bi mi drago da jest.
- I meni bi. Mogu li sada spavati?
- Možeš. Održao je riječ i skočio u rijeku, a onda lijepo isplivao na obalu, tako će to biti. Navijaš li za to?
- Bože, što ti je noćas, Kondore!
- Nije mi ništa. Navijaš li, reci.
- Da, svim srcem. A sada, laku noć! Sutra moramo u školu po knjižice.

* * *

Među starijim dječacima u Domu bilo je jutros bučno. Kreveti su brzo namješteni, a zatim se cijela spavaonica sručila u kupaonicu. Tuševi su prskali, oblaci pare zamaglili zrcala.

Pred jednim zrcalom stoji Filip. Upravo je izišao ispod tuša i sada ručnikom briše zamagljeno zrcalo.

Počne se češljati. To je uvijek radio pažljivo, jer je kosu morao začesljati na stranu kako bi njome pokrio gornji dio lijevoga uha. Gore, na samom vrhu, nedostajao mu je komadić, ne veći od nokta na malom prstu. Kao da mu je nekada taj djelić uha bio istrgnut. Nije on odveć mario za to, zaista nije, ali mu je ipak bilo milije da Maja ne vidi to njegovo krnjavo uho.

Maja je lijepa plavokosa djevojčica. Ide u šesti razred. Toliko o Maji. Za sada.

– Oho, Kondore, opet zabacujemo perje na lijevu stranu!

Bio je to Dugački D. Vidi ga u zrcalu iza svojih leđa. Taj dječak poznat je u Domu po dobrom apetitu. Jede sve osim tanjura i žlica. Govorilo se da katkad u zahodu i zapuši.

- Da – kaže mu Filip i nastavlja sa češljanjem.
- Ide li i Maja na ljetovanje? – pita Dugački D.
- Koja Maja?
- Ih, koja Maja! – ceri se. – Ide li?
- Ne znam.

Zrcalu prilazi Krco s ručnikom zabačenim preko ramena.

– Požuri, Kondore! – pozove prijatelja. – Prošlo je sedam. U osam sati moraju biti u školi. Danas se dijele knjižice.

To je važno. A još je važnije da se za tri dana polazi na ljetovanje u odmaralište nedaleko Šibenika.

Kad se Filip jučer vratio s kolodvora, dočekala ga je ugodna vijest. Oba šesta razreda ići će na ljetovanje. Na dva tjedna.

U hodnicima se sve komeša. Najviše se čuje glas Kratkog Perice. Opet traži cipele. Uvijek ih traži, jer mu ih dječaci premjeste u tuđi pretinac. On je najmanji među starijim dječacima. I cipele su mu najmanje. Zovu ga Kratki Perica. Najbolji mu je prijatelj i zaštitnik Dugački D. On uz Kratkog Pericu izgleda još duži, a Perica uza nj još kraći.

Filip je sredio kosu i sada se odijeva. Krco je u tome uvijek brži od njega. Možda zato što Krco nije stalo hoće li u hodniku sresti Maju. A Filipu jest.

U školskom dvorištu dočekala ih je svečana atmosfera. Učenici, ljepše odjeveni nego inače, stajali su u grupicama i razgovarali o putovanju na more. O knjižicama se uglavnom šutjelo. Jer sada, što je – tu je!

A onda – zvono, posljednje zvonjenje ove školske godine, pa svatko u svoj razred. Malo potom ulaze i razrednici. Drže se nekako važno, kao da pod rukom nose najvažnije državne tajne, a ne knjižice s ocjenama.

U zadnjoj klupi, do prozora, sjede Filip i Krco.

Maja je u prvoj klupi, sučelice razrednici, Vlatki Petrlić. Razrednica je visoka i jaka žena, zato su je nazvali Akonkagvom. Predaje zemljopis. Još nije udana. Tek je prije dvije godine završila studij i zaposlila se u školi.

Podijeljene su knjižice. Učenicima kao da se sa srca svalio težak teret.

Zatim se razgovor poveo o putovanju. Učionica se ispunila radosnim žvrgoljenjem.

Do polaska dijelila su ih samo tri dana. Kao tri godine.

Šeste će razrede na ljetovanje voditi Vlatka Petrlić, gospođa Zora, ravnateljica Doma (jer je među učenicima bilo dosta djece iz Doma) i Zlatko Šmituc (tjelesni i likovni odgoj).

Eto ih na Glavnom kolodvoru.

Vlak je stajao na peronu, kao da samo njih očekuje. Dalmacija-ekspres iz Zagreba za Split, preko Bihaća, s posebnim vagonima za Zadar i Šibenik u 10.20.

Na šibenskom su vagonu, na svim prozorima i vratima, bili nalijepljeni natpisi »Rezervirano za učenike«. Pred tim se vagonom zgrozdilo oko pedesetoro djece.

Šmituc razgovara s ravnateljicom i Akonkagvom. Zatim s popisa počne prozivati učenike.

A onda reče:

– Hajde, ulazite! Samo polako!

Ma, kakvi polako! U istom trenu svi jurnuše i navališe na ulazna vrata, zaglaviše se tamo, te se činilo da ne žele ući, nego počupati brave, rukohvate i sama vrata.

– Polako, jedan po jedan! – vikao je Šmituc.

Petoro po petoro, tako se ulazilo. Dugački D. i Kratki Perica ugurali su se među prvima.

Filip i Krco među posljednjima priđoše ulazu. Krco uđe prvi, ostavi torbu pokraj vrata i pruži ruku prijatelju.

A Filip stoji. Srce mu ubrzano kuca, upravo čekića, kao da će iskočiti.

– No, Filipe, ulazi! – govori mu Šmituc.

Filip ne ulazi. Blijed je, usne mu se grče, oči širom otvorene, pune straha.

Krco još drži ispruženu ruku.

– Daj ruku, čovječe, što ti je? – poziva prijatelja.

Filip ne daje ruku. Sav dršće, koljena mu se tresu. Šmituc ga uhvati ispod pazuha i pokuša podignuti na prvu stepenicu.

– Hajdemo, mladiću, hajdemo! – hrabri ga.

Filip se otima, odupire nogama i rukama. Ustobočio se poput neposlušna jarića, pa ni makac. Mršavo mu tijelo napeto kao struna, dlanovi vlažni od znoja.

Prilaze im ravnateljica i Akonkagva.

– U čemu je problem, Filipe? – pita razrednica. – Zar si se predomislio?

Dječak šuti. Oči mu se napunile suzama. Miče suhim usnama, očito bi želio nešto kazati, ali glas ne izlazi.

Krco uzima svoju torbu i silazi. Zagrlji prijatelja, pokušava ga i on nagovoriti da uđe.

Ne pomaže.

Filip već naveliko plače. Vlak mu se zamaglio pred očima, i sve, čak mu se i Majin lik, tamo na prozoru, čini nekako razvodnjen i nestvaran.

Šmituc nešto govori ravnateljici i Akonkagvi, zatim govore one njemu, gledaju popis

učenika.

Izlazi prometnik s palicom i upozorava da je vrijeme za polazak. Ravnateljica ga moli da vlak zadrži još nekoliko minuta. Zatim opet nešto užurbano govori Šmitucu, pomaže si pritom i rukama, Šmituc kima glavom, i Akonkagva kima glavom, a onda ravnateljica kaže:

– Tako, kolega Zlatko, učinite tako!

Prometnik opet upozorava. Već je stavio zviždaljku u usta. Razrednica prilazi Filipu, on se odmiče od nje.

– Dobro je, Filipe, ne boj se – govori mu i miluje ga po kosi – gospodin Šmituc će ostati s tobom i učiniti što treba. Sve će biti u redu.

Zatim s ravnateljicom ulazi u vagon.

– A što je s tobom? – pita Šmituc Krco, koji stoji pokraj prijatelja s torbom u ruci. – Ulazi, vlak će krenuti!

– Ne idem ni ja! – odreže Krco odrješito.

– Što? – pogleda ga nastavnik ne vjerujući svojim ušima.

– I ja ostajem s njim! – kaže Krco nepokolebljivo, gotovo prkosno.

– A zašto?

– On je moj najbolji prijatelj.

– Hajde, ulazi! – Šmitucov glas bio je strog, ali ne baš jako.

– Neću!

Šmiruc pritrči prozoru i brzo nešto govori ravnateljici i Akonkagvi.

Prometnik podiže palicu.

DALMACIJA-EKSPRES ZA SPLIT... – čuje se iz zvučnika. Filip zaplače još jače. Krco ga čvrsto drži za rame i govori:

– U redu je, Kondore, nemoj sada plakati.

Lako je to reći, ali je teško zaustaviti suze.

Prometnik mahne palicom.

Ode. Ode ekspresni za Split.

Kroz zastor od suza Filipu se učinilo da na prozoru vidi Maju. Mahala mu je. Maja!

Na peronu ostadoše samo Šmituc i dva dječaka. I crni pas. Odnekud se stvorio i zagledao u Filipa toplim psećim pogledom.

Šmituc uzdahne, pa se nasmije.

– Tako je kako jest! – reče tobože veselim glasom. Lijevom rukom uzme svoju putnu torbu, desnom obgrli Filipa.

– Ja ću sada obaviti neke telefonske razgovore – govorio je izlazeći s dječacima iz pothodnika – a onda ću vratiti naše putne karte. Potom ćemo taksijem otići u Dom.

Filip nekoliko puta otvori usta, a onda jedva protisne:

– Oprostite, gospodine...

– Nema se tu što opraštati, mladiću. Ti jednostavno ne podnosiš vožnju vlakom, ima toga.

Zaputiše se prema javnoj govornici.

RAZGOVOR S PSIHOLOGOM

Čim su ušli u spavaonicu, Filip spusti putnu torbu i baci se na krevet, lice utisne u jastuk.

Tu si je tek dao oduška. Plakao je poput kišne godine, sve mu se ramena tresla od plača.

– Nemoj sada plakati – govori mu Krco.

Mršavi dječak zajeca još jače. Prijatelj ga prihvati za ramena i pokušava odvojiti od jastuka, ali se Filip ne da, otklanja mu ruke.

– Nemoj plakati, čuješ li!

– Pusti me, Krco!

– Prestani, kad ti kažem!

– Nisi trebao ostati zbog mene!

– Ja? Nisam ja ostao zbog tebe, nemoj si to umišljati.

– Jesi! Znam da jesi.

– Daj, smiri se, čovječe!

– Ostao si zbog mene.

– Nisam. Ako hoćeš, otići ćemo malo na kolodvor.

– Neću!

– Dobro, kako ti kažeš. – Krco malo šuti, pa doda: – Da ti pravo velim, meni baš i nije puno stalo do mora.

– Stalo ti je, znam.

– Nije. Tamo se možeš kupati i sunčati, a to možemo i ovdje, na jezeru. Kažem ti da mi nije stalo.

– Znam da ti je stalo. Nisi trebao ostati zbog mene.

– Rekao sam ti da si ne umišljaš. Na kraju, da sam i ostao zbog tebe – što onda? I ti bi ostao zbog mene.

– Baš ne bih! – vikne Filip u jastuk.

– Dobro, ne vjerujem ti. Nego, čuj, ja znam gdje je Dugački D. ostavio svoj štap za

pecanje.

- Baš me briga!
- Ja imam svoj štap. Uzet ćemo i njegov, pa ćemo ići na jezero. Tamo se možemo i kupati i pecati.
- Ja neću!
- Hoćeš, znam da hoćeš.
- Baš neću! Nisi trebao ostati zbog mene.
- Ne melji gluposti. Hajde, ustani. Evo ti maramica, pa se obriši. Nemoj da te Šmituc vidi tako uplakana.
- Neka vidi! Više mi nije stalo. Na kolodvoru su me i tako svi vidjeli.

Filip ustane i sjedne u krevetu. Podboči glavu i zagleda se u putnu torbu pokraj kreveta.

- Izvoli maramicu – nagovara ga Krco.
- Hvala, imam svoju. – U džepiću na košulji pronađe maramicu i obriše oči i lice. Rukama zagladi kosu, prvi put zaboravivši da je navuče na lijevo uho. Posjekotina mu sada izgledala nekako tužno, jadno.
- A gdje je sada Šmituc?
- Mislim da je kod našeg psihologa. Rekao je da ga čekamo u spavaonici.
- Zašto da ga čekamo?
- Ne znam, to mi nije rekao.
- Jesi li se ti ikada vozio taksijem, Krco?
- Nisam, naravno da nisam. A to ti je sjajno, ne? Jesi li vidio kako je taksist tebi i meni otvorio vrata, ha?

U spavaonicu uđe Šmituc.

Dječaci ustanu s kreveta. Filip je malo došao sebi, ali su mu oči još crvene od plača.

- Hajdemo, dječaci! – pozove ih Šmituc.
- Smijem li se otići počešljati? – zapita Filip.
- Da, i umij se, ali požuri!

Filip ode u kupaonicu. Krco ostade sam sa Šmitucom. Rado bi on sada zapitao kamo ih vodi, ali se ne usuđuje.

- Otići ćemo vašem psihologu, Filip i ja – reče Šmituc kao da je pogodio njegove misli.
- Upravo sam se dogovorio. Ti ne moraš ići, ako ne želiš.
- Želim.
- Hajdemo onda.

I Filip je već tu. Izlaze iz spavaonice, prolaze domskim hodnikom, koji je sada pust,

beskrajno prazan. Izgleda mnogo duži i širi nego prije. Na sobama su vrata otvorena, još se osjeća onaj poznati vonj. Na vješalici za odjeću visi nečija vjetrovka, izgleda tako jadno i napušteno, baš nekako tužno.

– Gle – šapuće Filip Krco – netko je zaboravio spremiti vjetrovku.

– Sada će dugo čekati svoga vlasnika – odšapuće Krco.

– Kamo nas vodi?

– Našem psihologu.

Šmituc pokuca na vrata, a dječacima daje rukom znak da ostanu u hodniku.

Vrata se otvore i na njima se na tren ukaže prosijeda brada Eduarda Krmpotića, domskog psihologa. On ovdje radi dugo, najduže, od utemeljenja Doma. Mnogima je bio staratelj. Djeca su ga se pomalo bojala, uglavnom zbog njegova stroga izgleda, a, opet, svi su ga voljeli. Bio je uvijek u nekakvu poslu, najčešće u potrazi za roditeljima koji su na ovaj ili onaj način ostali bez svoje djece. Bez djece koja su sada ovdje, u Domu.

Bio je i Filipov staratelj.

Dječaci su u hodniku čekali oko pol sata. Za to je vrijeme Krco pomirisao džepove na zaboravljenoj vjetrovci.

– Dugački D. ostavio ju je tu, to sam i mislio – reče. – Sva vonja po duhanu.

Izađe Šmituc i pozove Filipa. On bojažljivo ulazi, pozdravlja. Krmpotić mu se smiješi i nekoliko ga trenutaka promatra iznad okvira naočala, pa mu rukom pokazuje naslonjač.

Dječak sjeda, gotovo potone u mekom naslonjaču, sav se nekako izgubi u njemu.

– No, šticieniče moj – reče psiholog smiješeći se Filipu – čuo sam da si se danas naljutio na vlak.

– Nisam se naljutio, gospodine.

– N-da, nisi, je li? Ali ipak nisi htio ući u nj. Zašto?

– To ja ne bih znao objasniti, gospodine.

– Ne bi znao?

– Ne, ne bih.

– Dakle, ne bi znao. Dobro, razumijem. A jesi li se ikada prije vozio vlakom?

– Nisam.

– Baš nikada?

– Nikada, gospodine, koliko ja znam. U cijelom životu, nikada.

– Dakle, tako. Nikada, u cijelom životu. N-da... A koliko ono imaš godina?

– Ne znam točno. Oko dvanaest, ili trinaest.

– Dvanaest ili trinaest, je li? – Psiholog je ovlaš prevrtao listove u dosjeu pred sobom.

Na jednom mjestu zastade, nešto pročita i podvuče olovkom, pa ih nastavi okretati. — A bi li nam mogao ispričati kako si se tada osjećao?

— Kada, gospodine?

— Onda kad si trebao ući u vlak.

— Ne bih mogao... ne znam... bojao sam se...

— Čega, Filipe? Čega si se bojao? Pa svi su tvoji prijatelji ušli u vlak i nisu se bojali. Hajde, kaži mi, pa mi se već odavno znamo. Dvanaest ili trinaest godina. Jesi li se bojao vlaka?

— Ne znam. Srce mi je jako tuklo i bilo mi je nekako teško u koljenima.

— U koljenima?

— Da. I znojio sam se.

— Iako si vidio da su svi tvoji prijatelji ušli?

— Da, ušli su. Ali Krco je izišao.

— Krco je tvoj najbolji prijatelj, koliko znam. — Jest, gospodine. Najbolji, u čitavom Domu.

— Vas dvojica spavate krevet iznad kreveta?

— Da. Tu je Krco, pred vratima. Da ga pozovem?

— Za sada ne treba, neka ostane u hodniku.

Psiholog skine naočale i komadićem kože počne brisati stakla, pa nešto otpuhne s njih. Pogleda ih malo prema prozoru i ponovno stavi na nos.

— Filipe, ti voliš vlakove, je li? — zapita.

— Jest, gospodine, volim. Često dođem na kolodvor i gledam ih.

— A o čemu razmišljaš dok ih gledaš?

— Tako...

— Slobodno nam reci. O čemu razmišljaš?

— Pa, tako, ako vlak dolazi iz Splita, razmišljam o Dioklecijanovoj palači...

— Je li? A ako dolazi, hm... recimo, iz Carigrada, o čemu onda razmišljaš?

— O onoj džamiji što je nekada bila crkva, Aja Sofiji, ili o mostu preko Bospora.

— Dobro...

— A ako dolazi iz Budimpešte, ili ako odlazi u Budimpeštu... — Filip se zahuktao, ali ovdje zastade.

— Da? — potakne ga psiholog. — Zašto si zastao?

— Mislite li vi, gospodine, da se onaj čovjek spasio?

— Koji čovjek? — pogleda ga Krmpotić.

– Graditelj onog mosta.

Psiholog opet skine naočale, malo hukne u stakla i počne ih brisati. Opet ih stavi na lice i povuče malo niz nos kako bi preko okvira mogao promatrati dječaka. Usput malo popravi stolni kalendar.

– A što je bilo s tim čovjekom? – zapita. – Od čega se morao spašavati?

– On je, znate, izgradio most preko Dunava, tamo, u Budimpešti, a onda je svima rekao da će skočiti u Dunav ako na njemu otkriju bilo kakav nedostatak...

– Na tome graditelju? – smiješio se psiholog.

– Ne, gospodine, nego na mostu. I skočio je, jer je njegov unuk zavikao da kameni lavovi na mostu nemaju jezika.

– N-da... A što ti misliš, Filipe, je li se spasio?

– Ja mislim da jest. I moj prijatelj Krco navija za to. Morao je biti dobar plivač kad je gradio mostove. Ako je skočio, mogao je isplivati.

– Bi li ti volio da je isplivao? – Krmpotić ga je pozorno gledao.

– Bih! I Krco bi volio.

– N-da. I ja bih, Filipe. – Psiholog opet malo prelista dosje, pa podiže glavu. – Dakle, ti voliš gledati vlakove, ali se ne bi želio voziti vlakom.

– Uvijek sam mislio da bih, a sada...

– A sada? Sada ne bi?

– Ne znam. Bojim se.

– A bi li i sada volio otići na kolodvor?

– Bih! I otići ćemo, Krco i ja.

– Dakle, to bi bilo u redu. – Opet listanje po dosjeu, pa upit: – Poznaješ li ti nekoga na kolodvoru?

– Poznajem prometnike, ali ni jednome ne znam ime. Znam samo jednoga nosača.

– Nosača, je li? Kako mu je ime?

– Vinko. I znam...

– Da?

– Znam jednog psa, tamo, na kolodvoru. Uvijek mi priđe i umiljava se. Nije ničiji, a mene baš voli. Katkad ostavim nešto od svoga doručka, ili od ručka, pa mu dam.

– O, lijepo! Kakve je boje taj pas?

– Crne, gospodine.

– Dobro. Dakle, crne je boje. Umiljava ti se i ti ga voliš, je li? A voliš li zemljopis, Filipe?

– Da, jako.

- Tko ti u školi predaje zemljopis?
- Gospođica Akonkagva, naša razrednica. – Šmituc ga pogleda ispod oka, nabravši čelo, pa dječak brzo dometne: – Oprostite, gospođica Vlatka Petrlić, tako joj je ime.
- O, poznam i ja gospođicu Vlatku Petrlić – nasmiješi se psiholog Filipu, brzo pogleda Šmituca, pa reče: – Dobro, Filipe. Samo mi još reci je li ti žao što nisi otišao sa svojim prijateljima na ljetovanje.
- Žao mi je, gospodine. A još mi je više žao zbog Krce, jer je i on ostao zbog mene.
- N-da... Eto, mladiću moj, to bi za sada bilo sve. Malo smo popričali, ne? Molim te, pričekaj još malo u hodniku, kolega će ostati malo sa mnom – Filip već htjede ustati, a onda Krmpotić još doda: – Bilo bi mi baš drago da i ti odeš na ljetovanje.
- Filip se odlijepi od glatke kože naslonjača, pozdravi i iziđe.
- Što je? – nestrpljivo zapita Krco.
- Ne znam – slegne Filip ramenima. – Svašta me pitao.
- Ubrzo potom vrata se otvoriše. Na vratima, Krmpotić je još nešto govorio Šmitucu. Čulo se:
- Tako, kolega, ja već dugo radim na tome. On bi svakako morao, to ne bismo smjeli propustiti, ali dobro motrite... – Kad psiholog vidje da su dječaci napeli uši, naglo stiša glas, tako da oni nisu mogli čuti što bi to Šmituc trebao dobro motriti.
- Tada se njih dvojica pozdraviše, a psiholog prijateljski mahne Filipu i Krco.
- I to smo završili – govorio je Šmituc dok su izlazili iz Doma. – Sada, ovako. U blizini je autobusna postaja. Sjest ćemo lijepo u autobus i odvesti se k meni na jedan sok. Može?
- Dječaci se složiše.
- Ušli su u autobus, provezli se kroz nekoliko četvrti i izišli pred zgradom u kojoj je stanovao Šmituc. On ih uvede u svoj stan. Živio je sam, ali mu stan bijaše lijep i uredan. Na pisaćem stolu Filip je, iza gomile knjiga, ugledao sliku Vlatke Petrlić, gospođice Akonkagve, utisnutu u malo postolje. Šmituc ih posluži sokom i kolačićima.
- Vidiš, Filipe – govorio je dok su pijuckali – gledao sam te kad si ulazio u autobus.
- Primijetio sam da ste me gledali, gospodine.
- Ti dobro zapažaš. Autobusom se voliš voziti, ne?
- Da, tako.
- Voziš li se često autobusom?
- Ne baš često. Jedino kada Krco i ja idemo negdje u kino ili na pecanje.
- Dobro. Hoćete li još soka?
- Ne, hvala vam.
- Predlažem da vas autom odvezem u Dom.

Kad je Šmituc svoj auto zaustavio pred Domom, okrene se dječacima. Nekoliko ih je trenutaka gledao, a u očima mu titrao smiješak.

– Ovako, dječaci – reče. – Vaše su putne torbe u Domu, da?

– Jesu.

– Jeste li ih raspakirali?

– Nismo.

– I nemojte. Neka ostanu spakirane do sutra ujutro.

– Zašto, gospodine? – zapita Filip.

– Zato što sutra ujutro putujemo, vas dvojica i ja.

– Kamo?

– Na ljetovanje, da se pridružimo ostalima.

Filip osjeti kako mu se znoje dlanovi.

– Ja ne smijem, gospodine.

– Čekaj malo, Filipe! Nećemo putovati vlakom, nego autobusom. Imamo jedan u šest sati. Budite na autobusnoj postaji u pet i trideset.

Filipu srce poskoči od radosti. Krco ga čvrsto stegne za rame.

– Hvala vam, gospodine! – rekoše istodobno.

– Ali budite točni! Ja sam na Glavnom kolodvoru vratio naše karte za vlak, a večeras ću nabaviti autobusne karte. Dakle, budite točni! Ujutro u pet i trideset!

Dječaci izađoše iz kola i pohrliše u Dom.

NOĆNI POTHVAT

U Domu ih dočeka tišina. Opustjela stubišta i hodnici, prazne sobe. Samo su iz lijevog krila zgrade, gdje su smještena djeca predškolskog uzrasta, dopirali uobičajeni zvuci — žagor iz kojega bi se izdvojio poneki glasni smijeh, ili uzvik, ili plač bebe iz jaslica.

Zaputili su se hodnikom prema sobi za dnevni boravak. Kad su prolazili pokraj Krmpotićeva ureda, vrata se otvoriše i na njima se pojavi psiholog.

— Tu smo, dječaci! — reče kad ih ugleda.

— Tu smo! — potvrdiše veselo, a Krco dometne:

— Sutra i nas dvojica idemo na more!

— Znam, znam, tako i treba. Kolega Šmituc će vas pratiti, je li?

— Da.

— E, pa, lijepo, baš mi je drago. Što ćete raditi danas poslije podne?

— Možda ćemo otići u kino — reče Filip.

— To bi bilo dobro — nato će Krmpotić zaključavajući svoj ured. — Sada su tri sata, ja idem kući, za danas je dosta. Ostat ćete ove noći gotovo sami u Domu. Najbolje da sada odete na ručak.

— Ručak je već prošao — reče Krco.

— Za vas dvojicu nije. Rekao sam kuharici da ćete doći kasnije. A poslije večere dobit ćete suhi obrok za sutra, daleko je do Šibenika. — Krmpotić objesi ključ na vješalicu za ključeve i pogleda Filipa. Reče: — Onda, Filipe, autobusom to nekako ide, je li?

— Ide, gospodine. — Filip se nasmiješi.

— Kada imate autobus?

— Ujutro u šest.

— Dobro se naspavajte.

— Hoćemo.

— Pa, sretan put!

– Hvala.

Tako dvojica prijatelja ostadoše sami u dijelu Doma za starije dječake.

Prazne sobe djeluju tužno, kao napuštena lastina gnijezda u kasnu jesen. Pa i ona vjetrovka, ostavljena na vješalici u hodniku, tako je uboga i jadna, poput izgubljene rukavice koju ugledate na pločniku. Možda je još nedavno bila u njoj nečija topla ruka. I u ovim je sobama do prije samo nekoliko sati bilo smijeha i šaputanja, skrivenih i neskrivenih tajni, bilo je malih, povjerljivih razgovora. A sada djeluju tako žalosno i odbojno.

Dječaci pođoše prema domskoj blagovaonici.

– Jesi li za ozbiljno mislio da odemo u kino? – zapita Krco.

– Zašto ne? Od četiri sata u »Zvečevu« daju »Alibabu i četrdeset razbojnika«, vidio sam kad sam se vraćao s kolodvora.

– Onda požurimo da nešto ubacimo u kljun.

Objedovali su i otišli u kino.

Sporo im je protjecalo to poslijepodne. Ali nisu bili nezadovoljni, o, ne! Poslije večere u kuhinji su podigli suhu hranu, a potom veći dio večeri proveli u sobi za dnevni boravak, uz televizor. Kada je program završio, pošli su u spavaonicu. Tu su još neko vrijeme listali stripove i razgovarali, zatim još jednom presložili stvari u putnim torbama.

Napokon su ugasili svjetlo i legli.

Spavali su u krevetima »na kat«. U sobi su bila tri takva kreveta, smještaj za šestoricu dječaka, ali sada tu bijahu samo Filip i Krco.

San im nikako nije dolazio na oči. U dijelu za predškolce jedan je dječak vrištao. On vrišti svake noći, zacijelo ima nekakve napadaje. Bili su se već navikli na tu njegovu dernjavu i mogli su pokraj nje zaspati. Ali ne i ove noći.

– Kondore – javi se Krco u neko doba noći.

– Da? – odmah se odazove Filip.

– Ja nikako ne mogu zaspati.

– Ne mogu ni ja. Ali moramo pokušati.

– Ja mogu pokušavati do zore – reče Krco i okrene se na drugu stranu.

Tišina. A onda će Filip:

– Krco, jesi li ti ikada vidio svoj dosje?

– Jesam, jednom prilikom, ali se više ne sjećam kojom je to prilikom bilo. A jesi li ti vidio svoj?

– Vidio sam ga, ali ne znam što u njemu piše – uzdahne Filip.

– Kada si ga vidio?

- Danas ga je Krmpotić imao pred sobom, kad me ono pozvao u svoj ured. Bio je zelen.
- Krmpotić? – nasmije se Krco.
- Ma, ne, moj dosje. Korice su mu zelene.
- Nisi se malo nadvirio?
- Nisam mogao, sjedio sam daleko od njegova stola. Što li tamo piše?
- Unutra su neki podaci o svakome od nas i otpusni listovi iz bolnice, ako je netko bio u bolnici. I tako, ne znam baš ni ja.
- Krco, a što misliš... – započne Filip, pa ušuti.
- Što si htio pitati?

Filip oklijeva, ne govori ništa, pa je Krco već pomislio da ga je uhvatio san, kadli on reče:

- Jesi li vidio gdje je Krmpotić danas ostavio ključ?
- Koji ključ?
- Od svoga ureda.
- Nisam – reče Krco. – Valjda ga je odnio sa sobom.
- Nije. Objesio ga je na onu vješalicu za ključeve, treća kvačica s lijeve strane.
- Pa što?
- Ne znam. Sada smo sami, pa mislim... – zastade.
- Ne misliš valjda...
- Mislim, da. – Filip sjedne u krevetu. – Da odemo u njegov ured i malo zavirimo u dosjee, a?
- A ako netko naiđe?
- Kažem ti da osim nas ovdje nema nikoga.

Sada sjedne i Krco. Noge mu se objese do prizemnog kreveta.

- Ako nas ulove, ne gine nam... – zausti.
- Ma tko će nas uloviti? – uskoči Filip. – Nema tu nikoga osim nas, kažem ti. Njegovateljice spavaju s klincima, a dežurna odgojiteljica sigurno drijema na porti. Gdje je ona tvoja svjetiljka?
- Spremio sam je u torbu. – Krco skoči s kreveta i privuče putnu torbu što je, uz Filipovu, stajala pokraj Filipova uzglavlja. U njoj napipa baterijsku svjetiljku. – Evo je, tu je!
- Hajdemo! – šapne Filip navlačeći papuče. – Ali nemoj još paliti.

Iziđu iz spavaonice i počnu se šuljati hodnikom. Na vješalici za ključeve Filip napipa treću kvačicu slijeva i skine s nje ključ.

Lagano ga uvuče u bravu na vratima Krmpotićeva ureda. Oprezno okrene, u bravi tiho

škljocne; pritisne kvaku i vrata se bešumno otvoriše.

– Znadeš li – šaptao je Krco – gdje on drži te stvari?

– Ne znam – odvrati Filip. – Kad sam danas ušao, moj dosje već je bio pred njim. Sjedio sam u ovom naslonjaču. Gledaj, ključ je u bravi na vitrini, tu bi mogli biti dosjei!

Krco je upravio snop svjetla prema vitrini. Obojica čučnu ispred nje.

– Ja mislim, Kondore, da nije dobro to što radimo – šapne Krco neodlučno. – Mi smo sada pravi provalnici.

– Ma, kakvi provalnici, daj, šuti! Ništa nećemo ukrasti. Samo ćemo malo zaviriti... valjda imamo pravo znati... Lako je tebi, kad ti znaš sve o sebi... hej, ugasi!

Skriju se iza naslonjača. Netko je u papučama prolazio hodnikom. Pred vratima kao da je malo zastao, a onda otpapučao dalje.

– Netko nas je primijetio, kažem ti – dahne Krco.

– Nije, sigurno. To dežurna odgojiteljica obilazi provjeriti jesu li sva svjetla pogašena.

Opet prigušeni koraci, pa kašljanje. Njih dvojica zaustaviše dah, pribiju se uz vitrinu. Koraci i kašljanje se izgubiše, tamo negdje, u smjeru lijevoga krila zgrade.

U predškolskom se opet začuje vrištanje. Isti onaj dječak. Jedan se prozor osvijetli i slaba svjetlost padne na dvije prilike skutrene podno vitrine. Ali nije bilo opasnosti, to sigurno njegovateljica ide smiriti onoga dječaka.

– Upali – šapne Filip pokušavajući okrenuti ključ. Krco ponovno upali svjetiljku. Uto se i vrata na vitrini otvoriše.

Tu su doista bili dosjei, poslagani okomito, po abecednom redu. Prezimena su bila ispisana na hrptu dosjea.

– Da vidimo – uzbuđeno je šaptao Filip, nestrpljivo prebirući po dosjeima i gurajući jedan po jedan s desne na lijevu stranu. – Pavlović... Pecivoda... Pejić, to je Mirta... ha, evo i ovog zelenoga! Prugović, to sam ja!

Drhtavim prstima izvuče svežanj i počne listati. Krco mu je primaknuo svjetiljku.

– Odmakni je malo, ne mogu listati – reče Filip.

– Taj list uzmi, taj! – pokazivao mu Krco. – Na njemu su podaci o tebi.

Filip duboko uzdahne i izdvoji list koji mu je pokazao Krco. Na njemu je pisalo:

Ime: Filip

Prezime: Prugović

Datum primitka u Dom: 2. prosinca 1974. godine

Godina rođenja: 1972. (po procjeni)

Adresa stalnog boravka: Dom za djecu i mladež, Zagreb

Tko je doveo dijete: preuzeto u bolnici

Dob djeteta po prijemu: 2 godine i 3 mjeseca (po procjeni)

Kontakti dijete – roditelj: nema

Djetetu se određuje staratelj: Eduard Krmpotić

Troškove smještaja snosi: Centar za socijalni rad, Zagreb

– Dobro – reče Krco – tu dalje piše o roditeljima i članovima obitelji, ali kod tebe je sve to prazno, nemaš što čitati. Potraži bolnički otpusni list, morao bi biti tu negdje.

Filip prevrne još nekoliko listova.

– Evo ga! – reče. – Otpusni list.

Tu je pisalo:

Ime: Filip, po vozaču kola hitne pomoći, Filipu Drvodjeliću, koji je dijete dopremio u bolnicu.

– Vidiš, Kondore, sada znaš po kome su ti dali ime.

– To onda znači da ja nemam imena!

– Imaš, čovječe! Filip!

– Ali nemam krsnog imena, to mislim.

– Sigurno imaš, ali ga oni nisu znali. Pusti to sada, nije važno. Gledaj što piše dalje.

Prezime: Prugović, po mjestu nalaza djeteta

– Što im to znači po mjestu nalaza djeteta, Krco?

– Hm, bit će da su te našli na pruzi, ne? Prugović, od pruga. Pogledaj tu napomenu, to je sigurno važno.

Dana 30. kolovoza (petak) 1974. godine vozač kola hitne pomoći, Filip Drvodjelić, dovezao je u ovu bolnicu dječaka. Po iskazu vozača, dijete je pronašao na Glavnom kolodvoru u Zagrebu, poslije nesreće koja se tamo dogodila te noći.

Filip je toliko drhtao da mu se papir tresao u rukama.

Na dan prijema u bolnicu ocijenjeno je da dijete ima oko 2 godine. Nalazilo se u teškom zdravstvenom stanju, s opekotinama II. stupnja, brojnim kontuzijama i hematomima.

- Krco, što su to kontu-zije i he-ma-to-mi, znadeš li?
- Ne znam što su kontuzije, a hematomi, to su, mislim, oni krvni podljevi, tako nešto. Znaš kad je Dugačkog D. lani udario auto, sva mu je lijeva ruka bila ljubičasta. To ti je bio taj hematom. Da vidimo dalje.

Dijete je bilo u besvjesnom stanju, ali je davalo znakove života. Dg. i Th...

- Dg. i Th., što li mu je to? – glasno je razmišljao Filip. Gle, tu su još neke riječi, ne razumijem ni jednu od njih.
- Preskoči ih. Dalje!

Nisu pridonoseni nikakvi dokumenti za identifikaciju.

- Primakni malo svjetiljku, ovamo. Identi-fi-kaci-ja, što je opet to?
- Nemam pojma – slegne Krco ramenima – mislim da ni to nije važno. Dalje!

Kao poseban znak na djetetu utvrđeno je oštećenje lijevoga uha u gornjem dijelu, što predstavlja staru povredu.

Filip nesvjesno opipa lijevo uho. Prst mu utone u rasjeklinu.

- Ima tu još nešto, dolje – Krco upre prstom u dno papira.

Dijete je provelo u bolnici 3 mjeseca, nakon čega se predaje Domu za djecu i mladež, kao zdravstveno sanirano.

U Zagrebu, 2. prosinca 1974. godine.

Filipu je došlo da zaplače, ali se nije dao. Samo su mu se oni papiri tresli u rukama.

Krco je šutke gledao prijatelja. Osjećao je da bi mu nešto trebao reći, nekako ga utješiti i smiriti, i želio je to, silno, ali nije nalazio pogodnih riječi.

- Krco – šapne tada Filip – hajde da pogledamo tvoj dosje!
- Pusti to, Kondore, ja i tako uglavnom znadem o sebi koliko mi treba. Već sam ti pričao.

Moja je majka ostala u drugom stanju kad je imala petnaest godina, kao djevojka. Morala je pobjeći od kuće. Prihvatili su je ovdje, u ovom Domu. Tu me i rodila. Zato su me prije zvali Starosjedilac, sjećaš se, jer sam tu rođen. Ali je ravnateljica zabranila da me tako zovu. Ha-ha-ha, a meni je baš svejedno.

Glas kao da mu je odjednom malo promukao.

– Znam to – reče Filip.

– No, ja sam ostao u Domu – nastavi Krco istim tim malo promuklim glasom. – To mi je kao nasljedstvo. Majka poslije poroda nije smjela svojim na oči. Zbrisala je u Njemačku. Ponekad mi pošalje nešto love, ali me nikad nije došla vidjeti. To ne mogu shvatiti. Kad odrastem i počnem raditi, vratit ću joj tu njezinu lovu.

Filip sklopi dosje i ugura ga na mjesto na kojemu je i stajao. Krco osvijetli poslagane dosjee.

– Gle, eto ti tu tvoje Maje! – reče. – Kristinčić Maja, to je ona! Daj da vidimo našu Maju!

– Možda to Maji ne bi bilo pravo – ustezao se Filip.

– Ma, šuti! Evo, gledaj, ovo, ovo! – Krco je, petljajući sa svjetiljkom, već rasklopio Majin dosje, upirao prstom u otpusni list i čitao: – *Bolnička spremačica, Edita Grmovšek, pronašla je djevojčicu pred bolnicom, u kanti za otpatke, zamotanu u crnu plastičnu vrećicu za smeće.*

– Isusova majko! – zgrozi se Filip i suze mu sada navru na oči.

– U kanti za smeće! Maja! Krco, ne smiješ joj to nikada reći!

– Nisam lud, čovječe! Dalje piše, gledaj – pokazivao je Krco u otpusni list, ali Filip nije mogao gledati, jer mu se od suza sve zamaglilo – piše da je pronađena 24. srpnja 1972. godine, da joj je bilo oko mjesec dana, pa da joj se, po procjeni, utvrđuje rođendan 24. lipnja.

U hodniku se opet začuju koraci.

– Ta se dežurna baš noćas ushodala – šapne Krco i ugasi svjetiljku.

Letimično su pogledali još nekoliko dosjea. Filip je brisao oči, ali mu se one svaki put iznova zastirale suzama. Nije ga toliko pogodilo ono što je pročitao o sebi, ali Maja! Stalno je mislio na onu njezinu zlatnu kovrčavu kosu i na crnu plastičnu vrećicu za smeće.

– Nemojmo to više gledati, Krco, molim te – napokon reče prigušenim glasom, kroz plač.

Dok su se vraćali u spavaonicu, šaptao je:

– Maja! U crnoj plastičnoj vrećici, u kanti za smeće! Mili moj Bože!

PETO POGLAVLJE

NA PLAŽI

Filip i Krco koračaju plažom uz nastavnika Šmituca. Sva trojica su u kupaćim gaćicama. Pijesak je sipak i vruć, bosa im stopala propadaju u nj kao u pamuk.

Sve vrvi od kupača. Neki leže na pijesku, drugi se igraju loptom, ali je najviše onih u moru. Brčkaju se, plivaju, skaču, sve voda pršti oko njih.

Šmituc je krupan i zacijelo znatno teži od obojice dječaka zajedno. Dječaci nekako bojažljivo koračaju – oni su prvi put na moru! – i sve kao da se boje da će za nekoga ili nešto zapeti, pa svako ispruženo tijelo ili ručnik prostrt na pijesku naširoko obilaze.

– Zlatko! Zlatko! – netko doziva Šmituca. – Ovdje smo!

To zove Akonkagva. Sjedi s ravnateljicom za stolom pod šarenim suncobranom. I one su u kupaćim kostimima.

Šmituc i dječaci prilaze šarenom suncobranu. Žene ustaju i srdačno ih pozdravljaju. Osobito se toplo pozdravlja Akonkagva sa Šmitucom.

A onda se prigne i zagrlji Filipa. Ona, Akonkagva! Filip se nikada ne bi usudio ni pomisliti da će ga razrednica zagrliti. Pa se onda još prigne i poljubi ga u oba obraza.

– Ipak si došao, baš mi je drago! – kaže mu.

– Jesam, gospođice. – Obrazi mu usplamtjeli od sreće.

– No, radujem se! – Okrene se Krco. – A evo i tebe! Stvarno se radujem! Ti si pravi prijatelj.

Pa poljubi i Krca. Još se dva obraza zažare.

I ravnateljica se s dječacima pozdravila veoma srdačno.

– Sjedajte ovdje! – govori im i pokazuje stolice. – Kako ste putovali?

– Dobro, gospođo – kažu dječaci.

Sve se nekako stisnuli jedan do drugoga, ta kako će oni sjediti s ravnateljicom i razrednicom!

Odnekud se tu stvori velika boca coca-cole i plastične čaše. Šmituc svima natoči pjenušavo piće.

- Popijte coca-colu – govori dječacima – pa u more!
- Tamo su naši – pokazuje Akonkagva dio plaže odakle je dopirala najveća cika.
- Dakle, kako ste putovali? – ponovi ravnateljica pitanje i pogleda Šmituca.
- Autobusom – odgovori on i malo namigne Filipu. – Filip nema ništa protiv vožnje autobusom. Je li tako, Filipe?
- Jest, gospodine.
- To si sjajno izveo, Zlatko! – divi se Akonkagva i toplo gleda Šmituca.

A onda se, ispod stola, njezina ruka odjednom nađe u njegovoj. I ostade tako.

- Razgovarali ste s psihologom u našem Domu? – pita ravnateljica.
- Da. Pogledao je dosje...

Filip se malo uzvrpolji.

- Oprostite – reče i ustade sa stolca – možemo li nas dvojica otići?
- Samo naprijed! – kaže mu Akonkagva. – More vas već dugo čeka. Pošteno se okupajte!
- Hoćemo!

I počnu se probijati kroz ona preplanula tijela prema moru.

Akonkagva govori Šmitucu:

- Molim te, Zlatko, razmaži mi kremu po leđima, ne mogu sama dosegnuti.

On joj počne trljati leđa.

- Pošli smo jutros u šest sati – govori pri tome – i evo nas.
- Jesi li se dobro smjestio?
- Vrlo dobro, domar mi je pokazao sobu koju ste rezervirale za mene.
- A dječaci? – pita ravnateljica. – I za njih smo ostavili mjesta.
- Smjestili su se. Jeste li djecu upozorili da mu ne spominju?
- Naravno – kimne ravnateljica. – Kako je prošao razgovor s Krmpotićem?
- No, on o dječaku sve zna. Ipak ga je iznenadio taj njegov strah od vožnje vlakom. Drži da tu moraju postojati nekakvi dublji psihološki razlozi, konflikti iz djetinjstva, tako, znate vi psihologe. Dugo je razgovarao i s dječakom. Meni je predložio da se s malim malo provozam autobusom i da motrim kako se ponaša, osjeća li strah kao od vlaka, pa ako ne, to mi je posebno naglasio, da pođem s njim autobusom i da vas stignem, kako bi se mali pridružio grupi. Ovakvo drastično isključivanje iz grupe, rekao je, na dječaku bi svakako ostavilo traume.
- Svakako – kimne ravnateljica. – I meni je više puta naglašavao da mu je posebno stalo da Filip pođe na ljetovanje. Zato sam vas jučer zamolila da ga na bilo koji način

dovedete.

– Kako ćemo se vratiti, Zora? – zapita Akonkagva ravnateljicu. – Zlatko će i natrag morati s njim autobusom, ne?

– Neće. Ja ću s njima dvojicom poći autobusom, a vi i kolega Zlatko ćete s ostalima vlakom.

Akonkagva je zahvalno pogleda.

– Kažite, molim vas – zapita Šmituc ravnateljicu – jesu li oni dosjei u Domu nekakva tajna?

– Uglavnom, jesu. Ne pokazujemo ih djeci, jer tu, kolega, ima vrlo teških sudbina, ima nevjerojatno grubih činjenica, s kojima je najbolje dijete i ne upoznavati.

– Razumijem, da. Koliko Filip, u stvari, ima godina? Psihologu je rekao da ima oko dvanaest, ili trinaest.

– Kad su ga predali u Dom – prisjećala se ravnateljica – mogao je imati oko dvije godine, tako piše i u otpusnom listu. Ali to je prema procjeni liječnika.

– Koje ste ga godine primili u Dom?

– Mislim da je to bilo 1974.

– Dakle, oko dvanaest godina.

– Da. No, kažem, to se pouzdano ne zna.

Šmituc je razmazao kremu po Akonkagvinim leđima, ali je ona zamolila da još malo razmazuje, da joj se bolje upije.

– Sjećam se toga slučaja – nastavljala je ravnateljica.

– U bolnici je proveo oko tri mjeseca.

– A prije toga?

– On je nađeno dijete, znate.

– A, tako. Jadnik mali. A gdje su ga pronašli?

– Na zagrebačkom Glavnom kolodvoru, poslije one nesreće 1974. godine. Kad su ga dopremili u bolnicu bio je u besvjesnom stanju.

– O roditeljima se ništa ne zna?

– Ne, ništa. Vodila se istraga, ali bez ikakvih rezultata. No, njegov dosje nije zatvoren, Krmpotić još nešto pokušava, onako, na svoju ruku. Ali proteklo je tu već desetak godina, pa više gotovo i nema nade da se nešto učini. Jedino, teoretski.

– I meni je psiholog rekao da će još nešto poduzeti.

– No, svakako. On uvijek nešto pokušava i ne gubi nadu. Posebno je želio da Filip bude na ovom ljetovanju. Ima neke svoje zamisli.

– Pa, eto, sada je tu – reče Šmituc.

– Sve si to sjajno izveo, Zlatko! – javi se Akonkagva. – Protrljaj još malo, molim te, tu, tu! Ma, ne tu, zločko!

Nije se znalo je li zločko nešto sjajno izveo u vezi s dječakom ili u vezi s onim trljanjem i razmazivanjem.

– Kad je večera? – zapita Šmituc.

– Od sedam do devet.

– Onda bismo mogli i nešto oštrije, moje dame?

Dame prihvatiše.

Za to su se vrijeme dječaci pridružili ostalima. Filip se u početku skanjivao, ta jučer je pred svima cmizdrio, ali je na kraju progutao sram i pristupio dječacima. On prema Dugačkom D. nije osjećao osobitu naklonost, jer to bijaše dječak koji je volio izazivati i podvaljivati, a, eto, baš je Dugački D. prvi istrčao pred njega i Krco, malo ga gurnuo u rebra i rekao:

– Napokon, Kondore, tu si! Baš mi je drago da si došao!

Ni jednom riječju nije spomenuo jučerašnji događaj na Glavnom kolodvoru i Filip mu je zbog toga bio zahvalan. Ni drugi to nisu spominjali, kao da se ništa i nije dogodilo.

– Dugački – reče mu – vidjeli smo tvoju vjetrovku na vješalici u hodniku.

– Moju vjetrovku?

– Da, zaboravio si je spremiti u ormar.

– Pojma nemam. Kako znadeš da je moja? Svi imamo slične.

– Tvoja je – reče Krco. – Sva smrdi po duhanskom dimu.

– Bit će onda da je moja. Nema veze. Dočekat će me tamo kad se vratimo.

Dugački D. skoči u more.

Za njim odmah uskoči i Kratki Perica.

Filip je pogledom tražio Maju. Ubrzo je ugleda. Stajala je malo dalje s Mirtom i u ruci držala sladoled. Tada ugleda i ona njega i mahne mu, a uskoro i pođe prema njemu. Dječak brzo provjeri stoji li mu kosa onako kako treba i još je malo navuče na uho. Iznenada ga gotovo presiječe pomisao na ono što su noćas pročitah u Majinom dosjeu. Bože dragi, u kanti za smeće!

Maja sjedne u pijesak.

– Lizni malo, super je! – Pruži mu sladoled.

– Ja baš ne volim sladoled...

– Moraš, hajde! Ili ću se naljutiti na tebe.

On lizne sladoled i odmah osjeti studen na jeziku i toplinu u srcu.

– Zar nije super! Lizni još malo, ja sam već jedan pojela.

Dođe Krco i sjedne pokraj njih.

– Hej, gle naše Maje! Pa što će ti taj grudnjak, ženo Božja!

– Što te se tiče! – frkne na nj djevojčica. – Daj, lizni i ti malo.

Krci to nije trebalo dvaput reći. Odvalio je pola sladoleda. Djevojčica brzo povuče ruku.

Šmituc i Akonkagva prilaze moru, drže se za ruke. Ne znaš tko je od njih dvoje veći i jači. Šmituc je nešto nagovara, ona se nećka. Tada ipak ulaze u vodu, djeca im plješću. More malo poskoči.

Kada su se udaljili pedesetak metara od obale, Akonkagva je, čini se, izgubila kondiciju, pa je Šmituc mora malo pridržavati. Odmah joj se vratila dobra kondicija, jer se počela smijati i podcikovati.

Akonkagva, tko bi to rekao! Kako samo veselo podcikuje dok joj Šmituc nešto rukama objašnjava!

– Hajdemo u more! – pozove Maja Filipa.

– Ima li tamo mjesta i za mene? – šali se Krco.

– Nema!

Djevojčica mu se isceri i povuče Filipa.

ŠESTO POGLAVLJE

TETA LELA

- Još malo bijele kavice, ako je po volji?
- Ne, gospođo, hvala.
- Ili čaja?
- Molim, malo.

Filip praznu šalicu podmjesti pod vrč i gospođa Lela mu je napuni.

- Izvoli.
- Hvala, gospođo.

Gospođa Lela još je ostala stajati pokraj stola sa po jednim vrčem u svakoj ruci.

- Mogao bi me i ti zvati teta Lela, ili samo Lela, ne? Svi me tako zovu.
- Dobro, gospođo...
- Teta Lela, svi me tako zovu. Vrijedi?
- Vrijedi, pokušat ću se priviknuti.
- Dobro, privikni se – nasmije se teta Lela i pogladi ga po kosi. – Dobar tek!
- Hvala.

– Teta Lela – pozove Dugački D. sa susjednog stola – ima li još kajgane?

– Naravno da ima, mladiću. Da ti donesem?

– Da, molim.

– I meni – priklopi Kratki Perica, jer on je u jelu mogao donekle slijediti svoga visokog prijatelja.

– Odmah ću donijeti.

Teta Lela se s vrčevima i kolicima krcatim praznim šalicama i tanjurima udalji u smjeru kuhinje. Oko trideset pet joj je godina, svijetle je kose i puti i uvijek nasmiješena. Djecu stalno nutka ovim ili onim – maslac, marmeladica, šunkica, kajganica, bijela kavica – spretno se provlači između stolova i stiže na svako mjesto. Od prvog su je dana svi zavoljeli.

Za stolom u dnu blagovaonice sjede ravnateljica i Akonkagva. Šmituc im uslužno dolijeva kavu ili čaj iz vrčeva na njihovu stolu.

Doručak je pri kraju. Neki su učenici već izišli i pred blagovaonicom nestrpljivo čekaju da iziđu i ostali. Valja se što prije ubaciti u more, jer – što bi more bez njih!

– Hajde, pođimo! – napokon pozove Šmituc. – Jesmo li završili?

Pitanje se, u stvari, odnosilo samo na Dugačkog D. i njegova kratkog prijatelja. Ovaj posljednji još se borio sa svojom kajganom. Dugački D. u tome mu je prijateljski pomagao, budući da je i svoj drugi tanjur već bio slistio.

Djeca se zatrče preko plaže. Uzalud Šmituc viče:

– Lakše, kud srljate kao krdo! Neće vam more pobjeći!

Znađu i oni da neće, ali, ipak! Žele iskoristiti svaki trenutak koji im je Bog podario u ovom raju zemaljskom.

Šmituc i žene ne žure. Oni najprije sjedaju pod šareni suncobran i naručuju kavu.

Prođe jedan sat, pa još jedan. More uzavrelo od kupača; prskanje, cika i vriska ne prestaju.

I Šmituc se odlučio. Energično ulazi u more, baca se u valove, izranja, okreće se na leđa i doziva:

– No, Vlatka, što čekaš!

Vlatka, to jest Akonkagva, stoji do koljena u moru, malo se skanjuje, pa se prska po grudima, a onda gazi dublje i uplovljava poput raskošne lađe. Šmituc snažnim zamasima pliva prema njoj, kako bi se našao u njezinu gazu i malo joj pripomogao u plovidbi. Eno ih sada već daleko, samo im se glave vide nad vodom, čas se primiču jedna drugoj, čas opet odmiču.

Ravnateljica čita neku knjigu ležeći potrbuške u pijesku, s nogama u vodi. S vremena na vrijeme polijeva se morem po leđima.

Tamo straga, u pijesku pokraj kamene gromade, sjedi Filip. I on čita.

– Haj! – čuje se neki lijep glasić.

– Haj! – odazove se on.

– Što to čitaš?

– Tako, neku knjigu.

Iznad njega stoji Maja i u ruci drži bočicu s uljem za sunčanje.

– Ne mogu si sama namazati leđa – govori nekako neodlučno, pa sjedne pokraj njega.

– Daj, ja ću ti – smjesta se ponudi Filip.

Ona mu pruži bočicu i dječak se prihvaća posla. Lijepoga posla, reklo bi se, sudeći po brzini kojom je prihvatio bočicu i odbacio knjigu, ne zabilježivši čak ni stranicu na kojoj je stao.

Nailaze Dugački D. i Kratki Perica.

– Kondore – ceri se visoki dječak – hajde i mene malo, molim te, po leđima. Ne mogu sam.

Pa mu okreće leđa. A tu je već i Kratki Perica.

– I mene, Kondore – kesi se i on.

Filip im ne poklanja nikakve pažnje. Kao da ih nema. Nježno razmazuje ulje po Majinim leđima, tako nježno, kao da je miluje. Djevojčica se umirila poput ovčice.

Deset je sati. Među djecu dolazi teta Lela s košarom pokrivenom bijelom krpom. Svi se hrpimice stušte prema košari. Prednjače Dugački D. i Kratki Perica. Teta Lela objema rukama dijeli sendviče izgladnjelom narodu. Na licu joj stalno smiješak. I dvije dražesne jamice.

Filip još miluje Majina leđa. Ako se uskoro nešto ne dogodi, potrošit će sve ulje iz bočice. A i preplanula koža na Majinim leđima ponešto će se stanjiti.

– Hajdemo po sendvič – kaže djevojčica, ali ne ustaje.

– Ja ću ti donijeti, ostani tu! – reče dječak, bojeći se da ona ne ode do njegova povratka.

– Neka bočica ostane otvorena, još nisam gotov.

I otrči po sendviče.

Tako je protjecao dan. Objed, pa opet kupanje. Ah, kad bi dan imao barem četrdeset osam sati!

Kad je sunce zažarenim čelom uronilo u more, još su bili tu. Filip je sada sjedio na stijeni nedaleko plaže. Gledao je beskrajno plavetnilo pred sobom, što se, tamo daleko, spajalo s nebom. Sunce polako sasvim potone u more i zažari ga svojom vrelinom. U daljini more je sada izgledalo kao zapaljeno zlato, ili rastopljena smola, a ovamo, bliže, činilo se poput rastaljena bakra, zatim je postajalo zagasitoplavo i, na kraju, blizu obale, tirkiznomodro.

Valići se, šapćući, priljublivali uz pjeskovitu obalu, blago je prelijevali i lagašno milovali, umiljato grickajući pijesak srebrnim zubićima. Povremeno bi se čulo zvučno »kljok«. To valići zapljuskuju rupu podno njegovih nogu.

Filip uzdahne. On je prije more gledao samo na slikama, ili na ekranu. A evo ga sada tu, pred njim, sa svim svojim zagonetkama i tajnama. Pomisli da bi baš tu negdje mogao biti i otočić s onom spiljom u kojoj su neki dječaci pronašli one zagonetne poruke uklesane u kamenu. Čitao je o tome u knjizi »Tajna zelene pećine«.

Bijeli brod ukaže se na horizontu, kao da je izronio iz mora. Čini se tako malen, jedva da se i miče, ali je dječak znao da on plovi, da je velik i sjajan, samo se sve to s ovolike daljine ne može vidjeti.

Eh, da mi je jedanput zaploviti na ovakvom brodu, pomisli. Odnekud doleprša leptir i sjedne mu narame. Filip se umirio, zaustavio dah, ne bi li leptir što dulje ostao na

njegovu ramenu. Ali nije ostao dugo. Možda se htio tek malo odmoriti. Uzdiže se i odleprša – na more! Oh, on zacijelo ne može stići do druge obale, talijanske, pomisli dječak, a ako odleti suviše daleko, neće se više moći ni vratiti, jer će izgubiti snagu. Past će u more od iscrpljenosti. To dječaka malo rastuži. Ali ne zadugo. Jer, eno one razlepršane točkice, vraća se s mora! Zacijelo je osjetio da se zaputio u krivom smjeru, pa se sada brzo vraća. Zaleprša iznad stijene na kojoj je dječak sjedio i nestade među busenima lavande.

Plaža se počela prazniti. I more je dočekalo svoj zasluženi odmor.

– Što ti radiš ovdje tako sam?

Bila je to teta Lela. Spuštala se niz kamenjar prema njemu. Pod rukom joj košara s praznim bocama coca-cole.

– Tako, malo gledam.

– Zašto si sam?

– Bio je sa mnom Krco, sve do maloprije.

– Voliš gledati more, je li?

– Da, volim. Baš sam sada vidio jednog leptira, odletio je tamo – pokaže rukom – i ja sam se uplašio da se više nikada neće vratiti. Ali vratio se, mudar je on.

– Jesi li ikada prije bio na moru?

– Nisam, gospođo.

– Teta Lela.

– Nisam, teta Lela. Ovo mi je prvi put.

– No, ja ovdje radim lijep niz godina.

– Stalno radite u odmaralištu?

– Uglavnom. Kada prođe sezona, sve ovo opusti, pa se tada i nema što raditi. Ali zato u sezoni bude puno posla.

– Da vam pomognem ponijeti košaru?

– O, hvala, nije teško. To su prazne boce. Ostane ih na plaži sva sila, pa, kad imam malo vremena, pokupim ih.

– Ja ću vam svaki dan skupljati boce!

– Baš si zlatan, ali nema potrebe. Imamo mi čuvara plaže, to bi, zapravo, bio njegov posao, ah on često zaboravi na to.

– Ipak ću vam pomoći.

Spustili su se sa stijene i koračali plažom čavrljajući. Čim bi dječak u pijesku ugledao praznu bocu, donosio bi je i ubacivao u košaru. Bila je već puna, pa su je nosili zajedno između sebe, teta Lela i on.

Plaža je već sasvim opustjela. Zavladao je velika tišina, tim veća, što je do maločas tu sve

brujilo kao u košnici. Samo su Šmituc i Akonkagva još sjedili u pijesku i, reklo bi se, nešto povjerljivo razgovarali, jer su im glave bile sasvim blizu, kao da se boje da bi ih netko mogao čuti.

Tamo, daleko na horizontu, još se malo vidio brod.

Ono zapaljeno zlato bijaše već izgorjelo, ali su, ovamo bliže, one bakrene krhotine još svjetlucale na površini.

OD KRAPNJA DO ZLARINA

Subota je, dvadeset treći lipnja.

Poslije večere Akonkagva je priopćila važnu vijest. Sutra idu na izlet!

– Kamo? – zažubori sa svih strana.

– Molim malo tišine! – Akonkagva povisi glas. – Slušajte, pa ćete čuti. Ujutro poslije doručka ostanite u blagovaonici... Darko, ne maši nogama!

– Ne mašem – reče Dugački D. i prestane mahati.

– Iz blagovaonice ćemo zajedno poći u pristanište. Tamo će nas čekati brodica barba Jerka, vi ste sigurno barbu već upoznali.

– Ja sam ga upoznao! – dovikne netko.

– I ja sam!

– I ja!

– Dobro, umirite se! Najprije ćemo razgledati otočić Krapanj, a onda ćemo... Mirta, ne zveckaj tom viljuškom! Zar te ne zanima izlet?

– Zanima, naravno.

– ... a onda ćemo posjetiti Zlarin.

– A ručak? – dobaci Kratki Perica.

– Ima već netko tko o tome brine. Dakle, zatim ćemo posjetiti Zlarin, otok koraljara.

Jedna djevojčica podigne ruku.

– Izvoli, Sandra!

– Mirta ima naušnice od koralja! – reče debeljuškasta Sandra slavodobitno i sjedne.

– A ja sam vidio koralj u draguljarnici! – pohvali se netko.

– Dobro, tišina! Budite na doručku u sedam sati, jasno? To bi bilo sve. A sada, na spavanje:

– Tripud hura za barba Jerka! – vikne Dugački D.

– Hura! Hura! Hura!

– Na spavanje, jeste li me čuli! I neka bude mir u sobama!

Bose noge zatoptaše uza stube.

– Čekajte malo, vratite se! – pozove ravnateljica. – Učenici iz Doma neka još malo ostanu!

U blagovaonici ostade petnaestak učenika i učenica.

Ravnateljica im podijeli džeparac.

– Sutra si kupite kakav suvenir za uspomenu – reče.

– Moj suvenir je u trafici – prokomentira Dugački D. među svojim društvom za stolom.

Djeca su bila smještena u sobama na prvom katu, iznad blagovaonice, po četvero-petero u svakoj. Šest soba za dječake i četiri za djevojčice. Filip je bio u sobi broj 3 s Krcom, Dugačkim D. i Kratkim Pericom. Šmituc im je naknadno ubacio i Mislava, tihog, povučenog dječaka crnih očiju, s ožiljkom na bradi. Krevet mu je bio odmah podno prozora, nedaleko umivaonika.

Nije se te noći dobro spavalo, jer su svi jedva čekali da svane. A tko bi i mogao usnuti! Ta sutra će se oni otisnuti na debelo more, u sjajnom brodu, pod vodstvom iskusnog morskog vuka, barba Jerka!

Kada je, negdje poslije ponoći, došlo do zatišja u sobi broj 3, iz kreveta podno prozora zatreperi glasić:

– A što ako sutra bude oluje?

– Ho-ho-ho, Mislave! – nasmije se Dugački D. – Pa što ako je bude? Malo će nas razdrmati, to bi mi baš dobro došlo!

– Što ti misliš, Kondore?

– Neće biti oluje, ne brini – utješi ga Filip.

– Ja ne znam plivati – uzdahne Mislav.

Učinilo im se da su tek trenuli, kadli se u hodniku začuje Šmitucov glas:

– Ustaj! Ustaj!

Užurbano pljuskanje vodom u kupaonici, topot niza stube, doručak nadvoje-natroje. I evo ih već u pristaništu.

Tu ih je, pokraj brodice privezane uz mol, čekao barba Jerko. I teta Lela pokraj svoje košare natovarene sendvičima.

Barba Jerko i Šmituc pomagali su djeci da preko daske prijeđu na brodicu. Bilo je tu skanjivanja i nevjerice, pogotovo kod djevojčica. A i kod Akonkagve. Zato je njoj Šmituc morao najviše pomagati. Gotovo ju je prenio na brodicu, koja odmah malo poklecne.

Kad su se svi ukrcali, brodica kihne, zakašlje, pa ravnomjerno zabrekće i napusti mol.

Djeca se nanizala na pramčanoj ogradi poput vrabaca. Brodica lagano klizi između

čitavog jata otočića načičkanih unaokolo. Valići je ljupko zapljuskuju, kao da je miluju i, malo-malo, pa se zaskoče i poljube je u pramac. U bistrom zraku kruži nekoliko galebova. Izdaleka baš i ne izgledaju veliki, ali kad se u letu spuste nisko nad brodicu, vidi se da su to krupne i snažne ptice. Kadšto bi se neki od njih, naoko bez ikakva razloga, strmoglavio prema moru, bućnuo kljunom u vodu, a zatim se podizao uvis, i tek se onda moglo vidjeti da mu iz kljuna visi ribica.

Primakli su se ozidanoj krapanjskoj obali. Brodica se meko nasloni na nju i oni se iskrcaše.

Otočić je sličan velikoj splavi, na kojoj su sagrađene kuće i zasađeno drveće.

– Djeco – uzme riječ Akonkagva kad su se zaputili puteljkom između borova – nalazimo se na otoku Krapnju. Kao što vidite, to je malen otok. Nad morem se izdiže jedva sedamdesetak centimetara, a najviši mu vrh doseže visinu od jednog i pol metra i najniži je nastanjeni otok na svijetu. Zovu ga otokom spužvara, jer se njegovi stanovnici od davnina bave vađenjem spužvi iz mora.

– Kakva je ono crkvica? – zapita netko.

– To je samostan – upozna ih barba Jerko – koji su 1446. godine izgradili Jurići, potomci Šubića. Ako oćete, povese ću vas do njega. Ima se tu što viditi.

Barba poznaje sve žitelje na otoku. Svakome od njih mahne rukom, s nekim se i porukuje, a sve ih zaziva imenom.

– E, barba Šime, živija!

Ili:

– Jesmo li uranili, šjora Mande?

A ona mu kaže:

– Jesmo, jesmo, barba Jere!

U samostanu je pravi mali muzej. U dvorištu je nagomilana sva sila amfora izvađenih s morskog dna, a u sobama, čistim i bijelo oličenim, naišli su na mnoštvo prepariranih morskih životinja. Tu su čak mogli vidjeti i umjetno morsko dno sa svim biljnim i životinjskim svijetom na koji nailazi ronilac u potrazi za spužvama.

U jednoj prostoriji punoj starog namještaja, crvotočna i teško nagrižena zubom vremena, barba Jerko upre prstom u staru sliku što je visjela na zidu u pozlaćenu okviru.

– Ovo van je – govorio je – »Poslidnja večera« Girolama Santacrocea (Đirolamo Santakroće). A u sobi s desne strane, pogledajte kroz ova vrata (Šmituc malo kvrcne Krcu prstom po glavi i rekne: – Barba je rekao da pogledate kroz ona vrata, a ne kroz prozor!), vidit ćete jedan stari križ. Izradija ga je majstor Juraj Petrič prije pesto dvaset godina. Njegovih križeva ima i u crkvama na Badiji, u Šibeniku, Konavlima i Orebiću.

Kad su se nagledali slike i križa i svega što se tu još dalo vidjeti, izišli su iz samostana i prošetali »otokom spužvara«. Posvuda su nailazili na ostatke spužvi; bilo ih je u travi, i

među otpalim borovim iglicama, i na puteljku kojim su šetali, u slivnicima i, uopće, svuda gdje bi se pogled zaustavio.

Uskoro ih barba Jerko pozove na brodicu. Valjalo je zaploviti prema Zlarinu.

Kad su ponovno bili na brodici, teta Lela otkrije svoju košaru sa sendvičima, a barba odnekud donese sokove. Polovica košare bijaše razgrabljena za jedan trenutak, a onda je to išlo malo sporije. No Dugački D. i Kratki Perica nisu se odmicali od košare. Teta Lela smiješila se gledajući ih kako uživaju u njezinim sendvičima, iz čega se s velikom sigurnošću moglo zaključiti da je ona uistinu vrsna kuharica, jer su sve vrsne kuharice sretno i smiješe se kada se s tolikim užitkom jede ono što su pripremile.

– Dođi ovamo – pozove ona Filipa – dođi! Uzmi još jedan sendvič, evo ovaj, sa šunkom i sirom. No, hajde, uzmi!

– Hvala, gospođo...

– Teta Lela.

– Hvala, teta Lela! – reče kada je iz njezine ruke uzeo sendvič.

Uplovili su u zlarinsku uvalu, a ubrzo i u lučicu. Tu ih je, odmah na obali, čekala još jedna crkvice. Barba Jerko, koji je rodom upravo iz Zlarina, upozna ih da je tu crkvicu podigao neki vjernik iz Zlarina, iz zahvalnosti što se spasio poslije jedne teške pomorske katastrofe.

U Zlarinu je tiho, jedva da se vidi živa duša, pa ulice djeluju pusto, samotno. Tek tu i tamo, na izlizanim kamenim klupicama, sjede starice s povjesmom vune na preslici i predu. Barba objašnjava djeci da je Zlarin nekada imao oko tri tisuće žitelja, a sada ih je jedva četristo pedeset, i to većinom onih starijih od sedamdeset godina. Mlađi su se otisnuli u svijet za boljom zaradom, ali nisu zaboravili rodni Zlarin. Pomažu svoj stari kraj kako god mogu, a često i dolaze u nj. Srce ih vuče, kažu. Ali i pokraj svega ostaje tužna istina da Zlarin ima više kuća nego stanovnika.

Akonkagva zna sve i o Zlarinu. Kaže da je otok dug osam i širok pet kilometara, da su se Zlarinjani bavili spužvarstvom kao i Krapnjani, i to čak prije 1522. godine, a koraljarstvom još i ranije. Svoje su nadaleko poznate brušene koralje prodavali Napolitancima, Sicilijancima, Dubrovčanima, Đenovežanima, Mlečanima...

– Gospojo – pozove je barba Jerko – ako van je po voji, poves ću vas u radionicu zadnjeg zlarinskog koraljara, majstora Viktora Lukina.

Bilo im je to svima po volji, a djevojčice zagrajaše da baš to i žele.

Majstor Lukin dočeka ih je pred radionicom i odmah uveo unutra, u blistavi svijet koralja, među sve one sjajne ogrlice, naušnice i broševe, prstenje i narukvice. Bilo je tu i neobrađenih koralja, onakvih kakvi su izvađeni iz mora, purpurnocrvenih i hrapavih, i onih bijelih, za koje majstor Lukin kaže da su izvađeni iz japanskih mora. Čuvao ih je u drvenoj škrinji okovanoj željezom, za koju ni sâm ne zna koliko je stara, nekoliko stotina

ili nekoliko tisuća godina. Netko zapita zašto je u škrinji tako malo neobrađenih koralja, našto majstor Lukin uzdahne i reče:

– E, dite moje, bi će ih i manje i posve će ih nestati. Nema više koraljara, pa nema ni koralja.

Djevojčice su više zanimali obrađeni koralji. Stajale su pred vitrinom u kojoj su bili izloženi i nisu mogle pogleda odvojiti od njih.

– Molim vas da nam kažete kako nastaju koralji – reče Mirta gladeći svoje naušnice.

– Koralji su morske životinjice iz razreda mješinaca – upoznavala ih je Akonkagva. – To su tvrđi kosturi koje su izgradile životinjice. Kako se zovu te životinjice, tko zna? Morali ste to učiti iz biologije.

– Polipi!

To je dobacio mali Mislav, koji se u tom času nalazio s grupom kod škrinje.

– Bravo, Mislave! – pohvali ga razrednica. – Dakle, polipi žive u tom kosturu i svojim pipcima proviruju iz crvenog koraljnog granja. Podsjećaju na kitice bijelih cvjetića. U tropskim morima ima crnih i kamenih koralja, koji stvaraju koraljne grebene i otoke, atole. U Jadranskome moru najpoznatiji su crna moruzgva i smeđa vlasulja. Za stvaranje jednog takvog kostura potrebno je da protekne i tisuću godina.

– Izrađuje li se nakit od tih kostura ili od životinjica... Kako se ono zovu te životinjice, Mislave? – zapita Dugački D.

– Polipi, čuo si maloprije – reče Akonkagva. – Nakit se izrađuje od kostura.

– Onda Mirti u ušima vise dva kostura! – isceri se Kratki Perica.

Neki se nasmijaše.

– Dobro – prekine smijeh razrednica. – Sada ćemo zamoliti majstora da nam kaže kako se vade koralji.

Majstor Lukin podigne pregršt nakita da ga djeca bolje vide.

– Ove skupocine crvene grančice, ili kosturi, kako je rekla gospođa učiteljica, pobiru se s morskog dna jednon spravom koju mi zovemo konavona. U lov na koralje, ili, kako koraljari kažu, u inžinj, polazi se u grupama s više konavona.

– Kako izgleda ta konavona? – zapita netko.

– To su štapovi zavezani u križ, na koje se namotaju stare mreže i konopci. Konavona se spušta na morsko dno, na dubinu od osamdeset do dvista metara, i povlači se po dnu. Grane koralja upliću se u tu gužvu od mreža i konopaca i lome se. Onda se konavona izvlači iz mora i s nje se pobiru crvene grančice.

– Imate li vi koju konavonu?

– Nažalost, neman ni jedne. Lov na koralje konavonom stari je način koraljarenja i već je odavno napušten. Poslije konavona na red su došli roniaci, ali kako se koralji mogu naći

samo na većim dubinama, ronjenje za njima bilo je suviše opasno. – Majstor Lukin uzdahne i doda s nekom tugom u glasu: – Eto, u inžinj se više ne ide konavonama, a sve je manje i onih koji bi se usudili roniti na tim dubinama. Tako u Zlarinu uskoro više neće biti ni koraljara ni koralja.

Rasuo je po stolu nakit što ga je držao u rukama i neko vrijeme tužno promatrao sve to lijepo blještavilo.

Barba Jerko opominje da je vrijeme za povratak. Još je malo s majstorom Lukinom popričao onim lijepim, mekim, dalmatinskim govorom, a onda su se oprostili.

Uskoro se otisnuše od zlarinske obale, domahujući pozdrave opustjelom gradiću i njegovim tihim ulicama usnulim u tišini kamena. Mahali su i majstoru Viktoru Lukinu, koji ih je ispratio do lučice i nekako izgubljeno ostao stajati na molu.

Posljednji zlarinski koraljar bio je tužan, jer, kao što je maločas rekao, ne ide se više u inžinj, nema više koraljara, a i koralja je sve manje.

A što će on bez svojih koralja?

KORALJNO SIDRO

Filip potraži neko osamljeno mjesto na palubi. Našao ga je u krmenom dijelu. Tu je sjeo na drvenu klupicu i zagledao se u dvije pjenušave brazde što su ostajale iza brodice.

Iz džepa izvadi polovicu sendviča što mu ga je dala teta Lela i počne žvakati. Katkad bi otkinuo komadić kruha ili sira i bacio ga u more. Odmah bi se tu odnekud stvorio galeb, kao da je samo to čekao; ustremio bi se na to mjesto i nepogrešivo ulovio zalogaj.

Kad su pojeli sendvič, galeb je još neko vrijeme slijedio brodicu, uzalud očekujući još koji zalogaj. Na kraju je uvidio da od toga više nema ništa, pa je odletio, zakričavši malo, kao da želi zahvaliti na mrvicama, ili možda izraziti ljutnju što nema više.

Dječak sada u džepu pronađe smotani papirić i razmota ga. Na dlanu mu zablista koraljni brošić. Kupio ga je kod majstora Lukina od džeparca što mu ga je jučer dala ravnateljica. Nekoliko je trenutaka promatrao brošić i divio se obloj, uglačanoj crvenoj grančici, pričvršćenoj na srebrnoj podlozi.

Potom ga pažljivo zamota i opet spremi u džep.

On je želio imati nešto za sjećanje na Zlarin i današnji izlet, ali ga sada počne kopkati pitanje je li i Maja sebi nešto kupila. Ako nije – pa, on bi mogao sjećanje na Zlarin i izlet zadržati lijepo u svojim mislima, a brošić... hm... Maji bi baš pristajao uz onaj njezin crveni kaputić.

Bio je u takvim mislima, kadli mu netko blago spusti ruku na rame. On se malo trgne. Iza njegovih leđa stajala je teta Lela.

– Opet si se osamio, je li?

– Jesam. Ovdje je lijepo.

– Vidim ja, maloprije – smiješi mu se teta Lela – svi su tvoji prijatelji gore, a tebe nema među njima, pa rekoh, idem baš da vidim gdje si. I evo te!

– Galebu sam dobacivao mrvice. Svaku je ulovio.

– O, to su veliki proždrljivci, pusti ti njih! Nikad ih ne bi nahranio.

– Teta Lela, što mislite, je li more ovdje duboko?

- Da ti pravo kažem, ne znam. Možda je duboko jedno deset ili petnaest metara.
- Samo toliko? Ja sam mislio jedno sto ili sto pedeset.
- Nema toliko. Vidiš koliko je tu otočića, svi se natisnuli jedan do drugoga, pa more i nema mjesta da ide u dubinu. Znadeš li plivati?
- Znadem, dosta dobro. Na moru se lakše pliva nego na rijeci ili jezeru. A ja sam učio plivati na jezeru.
- Tako? No, morska je voda gušća, zbog soli, pa se plivač lakše drži na površini.
- I ja sam to čuo – kimne Filip. – A bi li se s polovice Dunava moglo doplivati do obale?
- Molim?
- Mislim... može li se sa sredine Dunava doplivati do obale?
- Nemam pojma, dušo. A zašto bi netko plivao do sredine Dunava?
- Samo tako pitam. I, ovaj... nisam rekao do sredine, nego od sredine do obale.
- Pa, to mu je isto, ne?
- O, nije. U Budimpešti je Dunav širok.
- Gdje to?
- U Budimpešti. Sigurno je širok, gledao sam na slikama.
- Pa jest, valjda jest.

Dječak uzdahne.

- Ja ipak mislim da bi ga dobar plivač mogao preplivati – reče. – Ili barem polovicu.
- Mogao bi, ako je dobar plivač – složi se teta Lela.
- Onaj na kojega ja mislim, sigurno je dobar plivač. Znate, on radi na vodi.
- A što to radi na vodi?
- Gradi mostove na rijekama.
- A, tako. Onda bi zbilja morao biti dobar plivač.
- Taj graditelj mostova u Budimpešti skočio je s mosta u Dunav.
- Ma, nemoj! Jadni čovjek! A što mu bi da skače s mosta?
- Rekao je svima koji su tamo bili da će skočiti.
- No, tome valjda nisu bile sve koze na broju. Bit će da se okladio, što li?
- Nije se okladio. Dao je riječ da će skočiti.
- Sigurno se najeo ludih gljiva! Da to nije bio neki tvoj rođak? Ujak, ili stric, ili tako nešto?
- Nije.

- No, hvala Bogu! A zašto je dao riječ da će skočiti?
- Kad je sagradio taj most, rekao je da će s njega skočiti u rijeku, ako na njegovu mostu pronađu i najmanji nedostatak.
- Bože mili, baš svašta! Ne mogu se tome načuditi. I?
- Lavovi nisu imali jezika.
- Što kažeš? Nisu imali jezika? Tko to?
- Lavovi. Znae, čim je on rekao da će skočiti ako netko na njegovu mostu pronađe kakav nedostatak, ili tako nešto, njegov je unuk zavikao da lavovi nemaju jezika.
- I to je bio taj nedostatak?
- Da.
- Za ime Boga! Ali, čekaj malo! Je li blizu toga mosta bio zoološki vrt, ili što? Kako su lavovi došli na most?
- To su lavovi od kamena, po dva na početku i na kraju mosta. Oni ga, kao, čuvaju. A nisu imali jezike.
- Bože moj, pa i što će im jezici, kad su od kamena. Mogli su biti i bez zubi, isto bi im se pisalo. A tko im je zavirivao u usta?
- Unuk toga graditelja. Poveo ga je sa sobom, a on našao pogrešku na njegovu mostu.
- Svašta! A zašto je uopće vodio maloga sa sobom?
- Ne znam, poveo ga je. Ali ja ipak mislim da je isplivao. A vi?
- Zašto ti je toliko stalo do toga čovjeka, a kažeš da ti nije nitko i ništa?
- Volio bih da se spasio, to bi bilo pravo.
- Bilo bi. I ja bih voljela da se spasio, ali tko ga je, pobogu, tjerao skakati s mosta!
- Nije ga nitko tjerao. Dao je riječ i održao je. A ja mislim ovako. Dobro, rekao je da će skočiti s mosta i skočio je, jer je držao do svoje riječi. Ali on nije dao riječ da će se pošto-poto i utopiti. Mogao je lijepo isplivati i opet bi se računalo da je održao riječ.
- Pravo kažeš. A kako se zvao taj nesretnik? To mi još nisi rekao.
- Ne znam ni ja.
- No, dobro, daj Bože da se spasio!

Teta Lela počne pipkati po džepovima svoga ogrtača, tražeći nešto, pa, kada to nađe, nasmiješi se, a one joj se dvije jamice odmah zasjaše na licu.

– Ovo je za tebe – reče.

Na dlanu joj blistao privjesak u obliku sidra od crvena koralja.

– Za mene?

– Za tebe, nego za koga! Uzmi.

- Ali, gospođo...
 - Teta Lela.
 - Ja to ne mogu od vas primiti, teta Lela.
 - Možeš, zašto ne bi mogao? Ja i tako nemam nikoga kome bih ga dala.
 - Ali ja sam si već kupio jedan brošić.
 - Neka si. On će te sjećati na izlet, to je u redu. A što će te sjećati na tetu Lelu? Evo, ovo sidrašce.
 - Ipak... – ustezao se dječak.
 - Nema tu nikakvo ipak! Uzmi, no! Odbiješ li, jako ćeš me ražalostiti.
- Filip uzme lančić. Neko ga je vrijeme razgledao. Bio je vrlo lijep, također na srebrnoj pločici kao i brošić, ali je imao i lančić.
- Teta Lela uzme lančić s njegova dlana i stavi mu ga oko vrata.
- Tako – reče.
 - Hvala vam – zahvali dječak.
- Teta Lela htjede poći na palubu, ali se onda nečega sjeti i zastade.
- Čuj – reče – kad sam jutros posluživala doručak tvojim nastavnicima i ravnateljici, oni su o nečemu razgovarali. Učinilo mi se da spominju tvoje ime.
 - Moje ime?
 - Da, tvoje ime, Filip i... kako ono još... da, Prugović, ti se tako prezivaš, ne? Govorili su i o nekoj željezničkoj nesreći koja se dogodila prije deset godina i o nekom Prmp... Trmp... kako li?
 - Krmp... da nije Krmpotić?
 - E, tako će biti! Krmpotić, da, mislim da su baš spomenuli to prezime.
 - To je naš psiholog u Domu.
 - Je li? Nisam sve dobro čula, prekinuli su razgovor kada sam naišla. Polako sam nalijevala čaj, nadajući se da će nastaviti, ali nisu. Onda sam otišla do stolića, onoga u kutu, tobože da pokupim prazne vrčeve. Tamo sam se malo zadržala ne bih li još nešto dočula.
 - Jeste li što čuli?
 - Slabo, utišali su glas. Malo sam ipak načula. Ali tada su počeli govoriti o nečemu drugome, kao, netko je u bolnici proveo tri mjeseca, tako nekako. To me nije zanimalo, pa sam otišla. A sada bi bilo dobro da pođemo gore – predloži teta Lela. Još malo pa ćemo stići u odmaralište, a onda će već biti i užina.
 - Ja bih još malo ostao.

- Dobro, ostani.
- Puno hvala za privjesak.
- Ništa, sitnica – nasmiješi mu se teta Lela i ode na palubu.

Filip ostade na krmi. Što li su to o meni razgovarali, pitao se. Da nisu nekako saznali da smo Krco i ja provalili u Krmpotičev ured?

Iza broskog motora sve je ključalo i pjenilo se. Dječak se zagledao u zapjenjenu vodu. Misli mu se opet vrate teti Leli. U ova tri dana kako su ovdje svi su je zavoljeli. A i ona je zavoljela njih. I svakoga je već znala po imenu. Ali, čekaj malo! Znala ih je sve po imenu, da, ali nije svakome poklonila privjesak. A njemu jest, i to lijep privjesak, s lančićem!

Još jednom pogladi svilenkastu glatkoću te lijepo stvarčice što mu visi oko vrata i okrene se da pođe na palubu.

U taj čas ugleda kako prema njemu idu Krco i Dugački D.

- Hej, Kondore, pa gdje si? – zaviče Krco.
- Tu sam.
- Daj lovu!
- Kakvu lovu?
- Ne pitaj, samo daj! – Krco pred njim raširi plastičnu vrećicu u kojoj je već bilo novaca.
- Utrpaj tu!
- Nemam love.
- Kako nemaš? Pa dobili smo džeparac.
- Potrošio sam.
- No, lijepo!
- A što će vam lova?
- Kako što će nam lova, čovječe! Skupljamo za tulum.
- Kakav tulum?

Dugački D. se isceri.

- Večeras proslavljamo jedan rođendančić – reče.
- Čiji?
- To bi ti morao znati bolje od mene.
- Majin – reče Krco i značajno pogleda prijatelja. – Danas je dvadest četvrti lipnja. Ako nemaš love, onda ćemo ovako. Ja dajem i u tvoje ime, a ti ćeš mi jednom vratiti.

Iz džepa izvuče zgužvanu novčanicu i ubaci je u vrećicu.

Sva trojica uspnu se na palubu. Brodica je upravo uplovljavala u pristanište. Motor je već bio zaustavljen i sada su bešumno klizili prema molu. Barba Jerko malo iskrene kormilo,

kako bi se brodica bočno, zaštitnom gumom, meko naslonila na mol.

Filip se sjeti svoga maloprijašnjeg razgovora s tetom Lelom. I onoga što mu je rekla da je čula dok je ravnateljici i nastavnicima posluživala doručak. Željeznička nesreća prije deset godina, Krmpotić, tri mjeseca u bolnici – sve je to povezano sa mnom, razmišljaše dok je silazio s brodice.

Da mi je barem bilo čuti taj razgovor. Ako je Krmpotić saznao za onu provalu...

ROĐENDANSKA PROSLAVA

Filip uđe u spavaonicu da se odjene za rođendansku proslavu. Tu je zatekao malog Mislava.

– Što ti je, Mislav? – iznenadi se.

Dječak je sjedio na svome krevetu i plakao.

– Nije mi ništa – zašmrca Mislav.

– Zašto onda plačeš?

– Kondore, ja ne idem na rođendan.

– Zašto?

– Izgubio sam lov. Sve što sam imao.

– Gdje si je izgubio?

– Da znam, otišao bih po nju. Sigurno mi je negdje ispala.

– Baš mi je žao, Mislav. Ali zašto ne ideš na rođendan?

– Kako da idem kad nisam dao nikakav prilog?

– Ne budi lud! Svatko je dao koliko je mogao. Nisam ni ja imao, pa mi je Krco posudio.

Neki sigurno nisu dali ništa, potrošili su na izletu, a ipak će svi biti dolje, vidjet ćeš.

Hajde, spremaj se!

– Svejedno ne idem. Bilo bi mi neugodno.

– Moraš, kad ti kažem! Spremi se, sići ćemo zajedno.

Mislav se skanjivao. Onda nevoljko dohvati košulju. Neko ju je vrijeme neodlučno držao na koljenima, kolebao se.

– Neću! – reče i odbaci košulju na krevet.

U sobu nahrupi Dugački D.

– Hej, Polipe – zaviče s vrata – evo ti tvoja lova!

– Moja lova? – pogleda ga Mislav.

– Našao sam je pod našim stolom. Kratki kaže da nije njegova, a nije ni moja. A samo si

ti još sjedio s nama za večerom. Mora biti tvoja.

– Da vidim. – Mislav uzme novac i prebroji ga. – Možda je to moja lova, toliko sam otprilike imao. Kondoru sam baš maloprije rekao da sam je izgubio, a pričao sam to i tebi.

– No, sada si je našao. Hajdemo dolje!

– Doći ćemo – reče Filip. – Jesu li se već okupili?

– Svi! – reče Dugački D. i iziđe.

U sobi broj tri ostadoše Filip i Mislav. Crnooki dječak je živnuo i počeo se odijevati.

– Kako ću sada uplatiti prilog? – zapita Filipa. – Kada su poslije večere skupljali od onih koji još nisu uplatili, ja nisam imao.

– Daj, Misla, ne gnjavi!

– Ali svi su uplatili.

– Neka su. Ti sutra možeš Maju počastiti sladoledom i to će ti biti isto.

– Misliš?

– Svakako! Požuri, zakasnit ćemo. A zašto te Dugački D. maloprije nazvao Polipom?

– Zato što sam se sjetio kako se zovu one životinjice što prave koralje. Danas su mi prikrpali taj nadimak.

– Super! – nasmije se Filip. – Ljutiš li se na to?

– Ne, zašto bih? Na kraju, čovjek mora imati nekakav nadimak.

– Pravo kažeš. A nije to ni tako loše, Polip. Hajde, Polipe, požuri!

Prije ulaska u blagovaonicu Filip još jednom provjeri je li mu kosa raspoređena onako kako mora biti.

Tada uđoše.

Odmah se vidjelo da će to biti dobra zabava. Stolovi su bili prostrti bijelim stolnjacima, umjesto onih kockastih, a na svakome je stajao vrčić sa cvijećem i posudica sa slasticama. I boce s različitim sokovima. I čaše, i to prave, staklene.

Svi su već bili tu i istih razgovarali, baš kao pred neku pravu svečanost. Ravnateljica, Akonkagva i Šmituc sjedili su za svojim stolom, u kutu.

A kako se tek Maja dotjerala! Kosu je sitno nakovrčala i sada su čitave pregršti tih lijepih, svijetlih uvojčića u slapovima padale na njezine grudi, na bijelu bluzicu s cvjetnim uzorkom, na ramena, svuda. I bila je nekako puno ljepša nego u onom lijevom grudnjaku, dolje, na plaži.

Filip pomisli kako bi joj na toj bluzici onaj brošić stajao kao izmišljen. I stajat će, još večeras, zarekne se u sebi.

Na stolu, na koji je teta Lela obično odlagala prazno posuđe, bio je kasetofon, a pokraj njega kasete.

Dvojica pridošlih sjedoše za stol za kojim još nije bilo nikoga. Uskoro im priđe bucmaša Sandrica i zamoli za dopuštenje da sjedne s njima. Mali Mislav odmah ustade, uslužno izvuče stolac i pomogne djevojčici da sjedne. Zamislite, mali Mislav!

Taj tihi dječak, za kojega biste rekli da se plaši i svoje sjene.

Sandrica mu zahvali ljupkim osmijehom, Mislav joj se malo nakloni, pričekava da djevojčica sjedne, pa kad ona to učini, tek onda sjedne i on.

Uopće, svi su se večeras ponašali pomalo neobično, a to znači suviše pristojno, kao odrasli.

Ravnateljica ustade i održi kratak govor, samo nekoliko rečenica, ali su to bile lijepe riječi. Na kraju čestita Maji rođendan i zaželi joj sve što si i sama želi.

– E, pa, lijepo! – ustade i Šmituc. – I ja se pridružujem čestitkama, od sveg srca!

Pa sjedne.

– Ja također! – prihvati Akonkagva ustajući. – Lijepo je to kad netko ima dvanaest godina.

(Po procjeni, pomisli Filip i malo se strese na tu pomisao.)

Sjedne i Akonkagva.

Sada svi pođoše čestitati slavljenici. Oko Majina se stola napravila gužva. Pa dođe red i na Filipa. Da joj poklonim odmah ili kasnije, razmišljao je dok je prilazio njezinu stolu.

Pristupi Maji, pruži joj ruku, nešto promrmlja i poljubi je u oba obraza, kao što su to činili i drugi. Sjajne kovrčice zablistaše pred njegovim očima.

Kad joj je ispustio ruku, brošić je već bio promijenio vlasnika. Maja pogleda što joj je to ostavio u ruci. Kad vidje nakit, ushićeno ponovno zgrabi Filipovu ruku i – poljubi ga u obraz. U blagovaonici se zaori pljesak. A Filip šapne djevojčici u uho:

– Nemoj nikome reći da sam ti ga ja dao.

– Zašto?

– Tako, nemoj reći. Jesi li čula?

– Dobro, čula sam, iako mi nije jasno...

– Daj, šuti sad! Nemoj reći.

Ispusti joj ruku. Još nije bio stigao ni do svoga stola, a brošić je već blistao među svijetlim kovrčicama, na onoj bluzici s cvjetnim uzorkom. I svi su vidjeli. A djevojčice za Majinim stolom već su znale i tko joj ga je poklonio. Kad je prolazio pokraj stola za kojim je sjedio Krco, ovaj ga prijateljski povuče za rukav.

– Na to si ti danas potrošio lov, a? – reče smiješeći se.

– Da – prizna Filip. – Na to.

– Hoćeš li plesati s njom?

– Ne znam, vidjet ću. Možda.

Produži k svome stolu. Činilo mu se da su sve oči uprte u njegov potiljak.

– Djeco – ustade Šmituc – mi ćemo još malo posjediti s vama, a onda ćemo vas ostaviti. Ovo je vaša zabava.

– Super! – dovikne netko.

Trebalo je još samo uključiti kasetofon, a onda će početi tulum. Ali prije toga dogodi se još nešto. Kuhinjska vrata otvoriše se i na njima se pojavi teta Lela. Nije bila u svome bijelom ogrtaču kao obično, već u lijepoj plavoj haljini, sa sjajnom ogrlicom oko vrata. Sva je blistala od ljepote i osmijeha.

U rukama je nosila – tortu. I to kakvu tortu! Večeras zacijelo ni jedna usta neće ostati gladna.

– Koja tortetina! – otrgne se Kratkom Perici.

Teta Lela priđe slavljenici i stavi pred nju to brdo od kolača.

– Ovo je od tete Lele! – reče i čestita Maji.

Opet pljesak. I teti Leli i Maji i torti.

Svi su, u stvari, mislili da je teta Lela poslije večere otišla kući, a, gledaj ti sad! Kako li je samo doznala što se to večeras sprema? Svaka joj čast!

Sjede na stolac između Sandre i Filipa.

Dugački D. uključi kasetofon i tulum otpoče.

Djevojčice su zamolile tetu Lelu da im pomogne narezati tortu. Uskoro je pred svakoga stavljen tanjurić s lijepom hrpicom ove prvorazredne slastice.

Glazba postajaše sve luđa. Tamo, za stolom u kutu, ravnateljica je dlanovima pokrila oba uha kako bi spasila bubnjiće. I Akonkagva je držala dlan na uhu ne bi li sačuvala barem jedno.

Ubrzo njih troje ustadoše i odoše, a malo kasnije ode i teta Lela.

Dugački D. stavi novu vrpcu i vikne:

– Narode, ovo je za ples!

Brzo se pronađoše parovi i započne ludovanje po blagovaonici. Čak je i mali Mislav zamolio Sandricu za ples, ali kakav je to ples bio! Sandrica bijaše ljepuška mala debeljuca, a Mislav sitan i tanahan, pa se činilo da se punjeni medo hrva s brezovom metlom.

Osmjeli se i Filip. Popravi malo kosu i zaputi se k Majinu stolu. Videći ga kako joj prilazi, ona mu se nasmiješi, kao da je samo to čekala.

– Zašto si ga odmah stavila? – prigovori joj šaptom čim su zaplesali.

– Zašto ne?

– Sada svi znaju da sam ti ga ja dao.

– Pa neka!

Kosa joj je mirisala na đurđice i dječak je, sav zanesen, udisao taj miris. Nije bio osobit plesač. Malo-malo, pa bi izgubio korak ili nagazio Majinu nogu. Ili se s nekim sudario. Ali Maja kao da ništa od toga nije primjećivala.

Potraja taj urnebes do jedno deset sati. Sve što je bilo na stolovima ispraznilo se. Osim vrčića s cvijećem. Daje potrajalo dulje, pitanje je bi li i u njima što ostalo.

Mislav je otpratio Sandricu. Filip je sada sjedio sam i čekao da i Maja ostane sama, jer, mislio je, ako mali Mislav ima hrabrosti otići sa Sandrom, zašto ja ne bih otpratio Maju? Ali Mirta i još nekoliko djevojčica nikako da se odlijepe od nje. Maja je nekoliko puta pogledala u smjeru njegova stola, učinilo mu se da mu je čak dala i nekakav znak očima, pa on sada sjedi tu i čeka pogodnu priliku. A pogodna prilika nikako da se ukaže. One djevojčice, s Mirtom na čelu, brbljat će valjda do sudnjega dana.

Priđe mu Dugački D.

– Sam, a? – naceri se. Taj se uvijek cerio.

– Idem i ja – snađe se Filip – samo dok popijem coca-colu.

– Samo ti ostani, valjda će i za onim stolom – pokaže očima prema Majinu stolu – uskoro doći do razlaza. Izgleda da tamo Pribadača kolo vodi. Svima se nameće s ona svoja dva koraljna kostura što joj vise na ušima.

To se odnosilo na Mirtu. Ona je prije dvije godine, uoči božićnih blagdana, progutala pribadaču. Namjerno. Kad ju je ravnateljica pratila u bolnicu, priznala joj je zašto je to učinila. Kao, čula je da se na dječjem odjelu u bolnici za Božić i Novu godinu dijele pokloni i priređuju priredbe, pa je blagdane svakako htjela provesti u bolnici. Zbog tih poklona i priredbi. I provela je, na kraju. Kad se vratila u Dom, dočekao ju je nadimak Pribadača. Ali je ravnateljica strogo zabranila da je tako zovu.

– Ma, ne čekam ja nikoga... – mlako se pokuša Filip opravdati.

– Dobro, dobro. Nego, Kondore, hajde da sutra poslije ručka odemo malo u Betinu. Ti, Krco, Kratki i ja. Nije to daleko, jedno deset kilometara.

– A što ćemo u Betini?

– Tamo je moja tetka Dana. Dugo nisam bio kod nje, zapravo, nisam bio nikada, samo smo se dopisivali. Što misliš?

– Ne znam, pitat ću Krco.

– Bilo bi dobro da odemo, kažem ti.

– Dogovorit ćemo se sutra. Ne mogu obećati dok ne razgovaram s Krcom.

– Onda razgovaraj. Kratki i ja idemo malo prolunjati okolo, još je rano za spavanje.

Rano, oho! A bližilo se već jedanaest sati.

Na kraju Maja ustade. I ostale djevojčice. I Mirta. Ona uhvati Maju pod ruku i pođe s njom prema izlazu.

– Pribadačo! – skreše Filip poluglasno Mirti kad su prolazile pokraj njegova stola. – Prava si Pribadača!

Maja ga pogleda, nasmiješi mu se i slegne ramenima, kao da je htjela reći: »Eto, što ja tu mogu?«

I tako je tulum završio.

IZLET U BETINU

Filip je u spavaonici zatekao samo Krcu i malog Mislava. Obojica su spavali.

Mislav izgleda poput vrapčića. Najdraže mu je zaspati ležeći na stranu. Pritom bi skupio koljena i privukao ih gotovo do pod bradu, a sklopljene ruke stavio između njih, pa je, u tako zgrčenom položaju, izgledao još sitniji.

Filip nije palio svjetlo. Svjetiljka ispred zgrade osvjetljavala je i polovicu njihove spavaonice.

Bile su tople lipanjske noći. Dječaci su spavali u kupaćim gaćicama, ne pokrivajući se. Katkad bi samo preko sebe nabacili plahtu.

Filip se razodjene i legne.

Današnji je dan obilovao događajima. I to kakvim događajima! Sve ljepšim od ljepših: Krapanj i Zlarin, spužve, koralji i koraljari, koraljno sidrašce od tete Lele, pa Majin rođendan, sve se to dogodilo danas! O tome bi on sada htio još malo razmišljati, jer ugodno ti je razmišljati o nečemu lijepome. A osobito se, u mislima, rado vraćao rođendanskoj proslavi i onome plesu s Majom. Ponovno ga počnu zapljuskivati valiči radosti, isti onakvi kakvi su ga preplavili kad je onaj njegov brošić zasjao na Majinoj bluzici i, pogotovo, kad je plesao s njom. A i ona je onda bila sretna, vidjelo joj se to u očima, i na licu, sva je sjala.

A onda ga prožme neugodno sjećanje na ono što mu je teta Lela ispričala o razgovoru koji je čula. To mu malo pomuti radost.

San ga polako obuzimao. U polusnu začuje otvaranje vrata. To se Dugački D. i Kratki Perica vraćaju sa svojih lunjanja, znao je.

Ni oni nisu palili svjetlo. Kod vrata su izmijenili nekoliko šaputavih rečenica.

Nisu pošli prema svojim krevetima. Prišuljali su se umivaoniku koji se nalazio iznad uzglavlja Mislavove postelje. Svejednako su nešto šaputali i prigušeno se smijuckali, pazeći da ne probude nekoga od spavača.

Dugački D. odvrne slavinu i mlaz vode zašušti i zaklokoće.

Mislav se malo promeškolji u krevetu. Kratki Perica dlanom pokrije usta kako ga

smijehom ne bi probudio.

– Ima li što? – šaptom zapita Dugački D.

– Još ne – odšapne mu Kratki Perica. – Odvrni jače!

Dugački D. odvrne slavinu do kraja. Voda zašušti i glasno zaklokoće.

– A sad? – pitao je.

Tada malčice zašušti i u Mislavovu krevetu, pod plahtom. Na pokrivaču se odmah ukaže mokra mrlja.

– Evo ga, piški! – nasmije se Kratki Perica.

Plahte na Mislavovu krevetu brzo se smočiše. Pod krevetom se napravi lokvica, koja se poče širiti.

Kratki Perica upali svjetlo.

– Gle, gle! – uzvikne Dugački D. kao da se čudi. – Iz Polipova kreveta pada kiša, gledajte, narode!

– Popio je previše coca-cole, pa sada ispušta višak – ceri se Kratki Perica.

Probudi se Krco.

– Koji vam je vrag? – zapita bunovno.

– Zar ne vidiš, Polip se upiškió! – reče Dugački D. Mislav se doista upiškió.

To bi mu se svaki put događalo kad bi u snu čuo šuštanje vode. Tako je bilo i ovaj put.

Ona dvojica stajali su pokraj njegova kreveta i smijali se. Filipu i Krco ovo se nije činilo smiješnim.

Mislav se probudio kad je već bilo kasno. Neko vrijeme nije mogao doći k sebi, nije odmah shvatio čemu se ona dvojica smiju. Samo ih je upitno gledao. Tada opipa vlažni pokrivač i sve mu postade jasno. Znao je, opet mu se dogodilo.

Sitni dječak ustade i iziđe u hodnik. Tamo je pronašao krpu koju je spremačica upotrebljavala prilikom spremanja. Donio ju je i počeo brisati vlažni pod pod krevetom. Nije rekao ni jedne jedine riječi. Bio je na rubu plača.

Dugački D. i Kratki Perica, ne nalazeći podrške svome smijehu, prestadoše se smijati. Pođoše k svojim krevetima i stanu se razodijevati, Filip se rasrdio. Reče:

– Nemoj to brisati, Mislav. Ja sam vidio kako je bilo.

– Znam i ja – zašmrca dječak. – Njih dvojica su namjerno pustili vodu, to su mi ponekad činili i u Domu.

– Pa sâm si pustio vodu, Polipe! – smije se Dugački D. U smijehu ga svesrdno podržava Kratki Perica.

– Nemoj brisati, Mislav, kažem ti! – Filip ustade i prijeteći pođe prema onoj dvojici, a za njim ustopice i Krco. – Morat će to oni obrisati.

– Pa što? – poče se braniti Dugački D. – Samo sam oprao ruke, nisam ja kriv što Polip spava pokraj umivaonika.

– Namjerno si odvrnuo pipu da bi se mali upišao! Hajde, briši ono!

– Nisam – odmicao se Dugački D. – samo sam oprao ruke.

Mislav s onom krpom u ruci stade između njih.

– Pusti ih, Kondore, nemojte se tući zbog mene – gotovo je molio. – Evo, ja sam već očistio.

Na kraju se Filip i Krco vrate u svoje postelje.

Legnu i ona dvojica.

Mislav je krpu odnio u hodnik. Potom je skinuo obje plahte i odložio ih pokraj kreveta, pa se skutrio na голу madracu.

Iz kreveta podno prozora uskoro se začuje tihi jecaj.

To je Filipa ražalostilo. A uz to se sjetio i krhkih Mislavovih ramena, koja su se sve nekako uvijala od suzdržavana plača dok je brisao onu lokvu s poda.

Filip je znao da Dugački D. ima čvrst san. Na tome je on sada utemeljio svoju zamisao. Počne se nešto sašaptavati s Krcom...

Kad se Dugački D. ujutro probudio, uzvikne:

– Hej, što je to?

On je, umjesto plahtom, bio pokriven onom krpom kojom je Mislav sinoć obrisao pod.

* * *

Nebo se naoblačilo, pa djeca poslije doručka nisu ni odlazila na plažu. Neki odvažniji ipak su i toga jutra skočili u more, ali tada se sručio žestok ljetni pljusak i vratio ih u sobe.

Iza pljuska zasjalo je sunce. Ali tek što se djeca rastrčase po plaži, opet se naoblači i pljusne.

Sunce i kiša smjenjivali su se cijelo dopodne. Činilo se da od današnjeg kupanja neće biti ništa.

Tako prođe i ručak.

Poslije ručka neki su se povukli u sobe, drugi se besposleno vrzmali po hodnicima i oko odmarališne zgrade, ali većina njih zaposjeli su društvenu prostoriju i igrali šah ili domino.

Šmituc je odveo gospođe u kavanu nedaleko odmarališta.

U društvenoj prostoriji Dugački D. i Kratki Perica priđoše Filipu.

- Hoćete li vas dvojica s nama? – zapita Dugački D.
- Koja dvojica?
- Ti i Krco.
- A kamo?
- U Betinu, kod moje tetke Dane. Rekao sam ti sinoć.
- Što ćemo mi kod tvoje tetke Dane?
- Tako, da malo vidimo Betinu, i to.
- Nisam se još dogovorio s Krcom.
- Pa dogovori se. Ako idete, sada bismo trebali poći.
- Nemam love za bus.
- Lova ti i nije potrebna. Barba Jerko plovi u Murter i prolazi pokraj Betine, rekao mi je jučer. On će nas primiti na brodicu besplatno i prebaciti do Betine. Dogovorio sam s njim. Priđe im Krco. Izložiše mu o čemu se radi. On se malo skanjivao, ali je na kraju pristao, najviše zato što će se do Betine ploviti brodicom.
- Ali – sjeti se Filip – moramo reći ravnateljici, ili već nekome.
- Zašto? – pogleda ga Kratki Perica. – I tako ćemo se vratiti prije večere. Nitko ne mora ni znati da smo išli.

Filipu se to nije osobito dopalo. Ipak zapita:

- A kako ćemo se vratiti?
- Busom – reče Dugački D. – Ali ne brini za lov, Kondore, imam toliko da ti posudim. I tako pođoše u Betinu. U pristaništu ih je doista dočekaio barba Jerko sa svojom brodicom, spreman da se otisne.

Ukrkali su se i zaplovili.

Broдика je veselo dahtala i spretno se provlačila između otočića obraslih niskim raslinjem i crnogoričnim drvećem. Na nekima od njih vidjela se pokoja kuća, ali većina ih je nenastanjena. Bijaše sva sila tih otočića, za koje zapravo i ne znaš jesu li otočići ili nisu. Na nekim je mjestima samo kamena hrid izvirivala iz mora, kadšto obrasla niskim grmljem, poput glave nekog divovskog kupača, što je izronio iz dubine da se nadiše zraka i nauživa sunca. A između tih otočića, poput tamna indiga poprskana bljeskavim pjegama sunca, disalo, šumilo i šumorilo široko more.

Eh, da mi je jedan ovolicni otočić, razmišljaše Filip, pa da na njemu imam svoju kućicu, ništa mi drugo ne bi trebalo. Onda se odmah – oho! – sjeti Maje. Ma, i ona bi voljela takav otočić, siguran sam, razmišljao je dalje.

Priđe mu Krco i nasloni se na ogradu.

- Kondore – reče – hajde da budemo pomorci!

- Vrijedi.
- Barba Jerko kaže da on naviga već četrdeset godina.
- Lako mu je kad ima ovakav brod.
- Imat ćemo ga i mi, čovječe!
- Tko bi nam ga dao?
- Kupit ćemo.
- A lova?
- Najprije ćemo navigati na tuđem, tako je i barba počeo, a kada zaradimo dovoljno, kupit ćemo jedan dobar brod. Ja ću već od sutra početi štedjeti.
- Za brod?
- Da.
- Moram ti vratiti lovu koju si mi jučer posudio.
- Nemoj zafrkavati. Hoćemo li u pomorce?
- Hoćemo. Ali najprije bismo valjda morali završiti nekakvu školu za pomorce, ili tako nešto.
- Barba kaže da u Splitu ima takva škola. Kad završimo osnovnu, upisat ćemo se u pomorsku. Slažeš se?
- Slažem.
- Nemoj se poslije predomisliti.
- Neću. Gdje su Dugački i Kratki?
- Kod kormila, s barbom. Hej, je li ovo Betina?

Uplovili su u lučicu načičkanu brodicama. Barba Jerko se vješto naslonio bokom brodice na mol i dječaci su se iskricali. Brodica je nastavila plovidbu prema Murteru.

Dugački D. pronašao je u džepu papirić na kojemu je zapisao adresu svoje tetke. Pitali su mještane gdje je Murterska ulica i oni su ih uputili kamo da pođu. Bijaše to uska uličica, u kojoj su se kamene kućice naslanjale jedna na drugu, kao da jedna drugoj pomaže da ostanu uspravne. Prije ulaska u tu uličicu prešli su preko trga i zaobišli malo brodogradilište u kojemu su radnici upravo radili na jednom brodiću. Bio je postavljen na obali blizu mora, na drvenom postolju, a oko njega su bile podignute skele. Bijaše to lijep brodić, dugačak jedno deset metara, s kabinom i palubom i oknima i svim onim što jedan dobar brodić mora imati.

– Gledaj ga, Kondore – šapne Krco kad su prolazili mimo brodogradilišta – takav će biti naš!

Pronašli su kuću i uspjeli se uskim vanjskim stubištem. Dugački D. zalupa na vrata nekoliko puta. Vrata se otvore i na njima se pojavi starica preplanula lica, sijeda poput

ovce. Za njom kroz vrata pokulja miris kuhane blitve i pržene ribe.

– Stanuje li tu moja tetka Dana? – zapita Dugački D. nakon pozdrava.

– Molin? – starica stavi dlan iza uha.

Dugački D. ponovi pitanje.

– Molin?

Dugački D. i treći put zaviče ime svoje tetke Dane.

– A, Dana! Ošla je vanka. Udoba!

– Kada će se vratiti?

– Platiti, da, nije mogla platiti, nije imala šoldi. Laže!

– Kada će se vratiti tetka Dana?

– Molin?

– Kada će tetka Dana kući?

– Dani vrući, e, dite, jesu, jesu. A, neka, i triba, lito je.

Kratki Perica jedva je suzdržavao smijeh. Zatim se okrene u stranu i naduši se smijati.

Dolje, podno stubišta, okupio se čopor djece. I oni su se cerekali.

– Kad će se vratiti kući? – nije se predavao Dugački D.

– Ošla je, dite.

– Mi smo došli u posjet tetki Dani! – prodere se Dugački D.

– Lani, lani, e, lani je ošla. Pobigla! Udoba!

– Gdje sada živi?

– Nismo mi krivi! – zakriješti starica ratoborno. – Ona je kriva, udoba paklena! Tri maseca nije platila ni šolda za stan.

– Gdje sada stanuje tetka Dana? – grmne Dugački D.

– Hi-hi-hi-hi! Mora bi puno navigat do nje. Ošla je u Jameriku s nekim mornarom.

Kad su se pozdravili sa staricom, Krco reče:

– Bolje da si pitao ove klince, od njih bi saznao puno brže.

– Prže, prže, e! – dovikne starica za njima. – Srdele na gradele!

Dječaci se spustiše niza stube.

POTRAGA ZA MISLAVOM

– Znaš, Krco – govorio je Filip prijatelju – meni ovdje svakoga dana postaje sve ljepše.
– I meni.

Hodali su duž plaže. Svaki je u rukama nosio po nekoliko praznih boca. Filip nije zaboravio na obećanje koje je dao teti Leli da će po plaži skupljati prazne boce. Sada mu je u tome pomagao Krco.

– Lijepo ti je – nastavi Filip saginjući se da iz pijeska uzme koru banane – imati kućicu pokraj mora...

– A još ti je ljepše, čovječe – upade Krco – imati kućicu na moru! Zar si zaboravio što smo se dogovorili?

– Ne, nisam. Bit ćemo pomorci. Ali najprije moramo završiti osnovnu školu.

– Završit ćemo, ne brini. Dvije godine će brzo proći. A onda ćemo se upisati u pomorsku.

– Tako je – povladi Filip.

Prišli su kanti za otpatke i u nju ubacili prazne plastične boce. One staklene ostavili su pokraj kante. Okolo je još bilo smeća i kojekakvih otpadaka – kutija od cigareta, izgužvana papira, plastičnih vrećica – pa oni i to pokupe i ubace u kantu.

– Hajdemo sada na večeru – predloži Krco.

Filip još stoji kod kante za smeće.

– Misliš li ti – zapita – da su Maji kazali gdje su je pronašli?

– Sigurno nisu, takvo što oni ne govore djeci.

– Kad samo pomislim – uzdahne Filip – da su Maju pronašli u ovakvoj kanti!

– Daj, čovječe, nemoj svaki put misliti na Maju kad ugledaš kantu za smeće.

– Što mogu? Bože, imala je tek jedan mjesec!

– A sada ima dvanaest godina. Hajdemo na večeru, još mi je u nosu miris prženih srdela kod one gluhe babe u Betini. A večeras i mi imamo prženu ribu.

Filip još jednom uzdahne.

Poslije večere u hodniku sretne Sandru.

- Stani, Kondore, imam ti nešto reći! – pozove ga djevojčica.
- Što? – Filip stane.
- Htjela sam ti to reći još sinoć, znaš, na Majinom rođendanu, ali sam zaboravila.
- Reci sada.
- U petak navečer, znaš, to je bilo onoga dana kada ste ti i Krco došli u odmaralište, prolazila sam pokraj telefonske govornice. Unutra je bila ravnateljica i s nekim razgovarala telefonom.
- Da, i?
- Spominjala je tvoje ime.
- Ma, hajde!
- Jest, kažem ti. Kad sam čula da govori o tebi, znaš, zastala sam i tobože počela pritezati remenčić na sandali, znaš ti one moje žute sandale?
- Znam, Sandrice, znam. Zastala si, pa?
- Htjela sam baš čuti što govore o tebi. – Jesi li što čula?
- Onako, napola, znaš. Vrata na govornici bila su pritvorena, pa sam ulovila samo pokoju riječ.
- S kim je razgovarala?
- Ne znam.
- Pričaj što si čula, no. Koje riječi?
- Dosje, eto, to je rekla nekoliko puta, znaš. Sigurna sam. A onda kao da je rekla: »Dakle, za desetak dana... kolega... to bi bilo u ponedjeljak...«
- Danas je ponedjeljak.
- Ali otada još nije prošlo deset dana, znaš. Možda je mislila na idući ponedjeljak. Nekoliko me puta pogledala iz govornice, znaš, bilo joj je valjda sumnjivo što tako dugo pritežem remenčić na sandali, pa je sasvim zatvorila vrata i više ništa nisam mogla čuti.
- Bravo, Sandrice, super si! – oda joj Filip priznanje.

Opet se uznemirio. I opet se sjetio što mu je rekla teta Lela. Što bi ravnateljica mogla o njemu govoriti? Bit će da je pričala s Krmpotićem, to će biti. Kada je sve ispričao Krco, on zapita:

- Jesi li ti one dosjee vratio na njihovo pravo mjesto?
- Jesam.
- Siguran si?
- Nisam baš siguran, sjećaš se da je netko stalno tapkao po hodniku. Ipak mislim da sam

svaki ugurao na mjesto odakle sam ga izvukao. Misliš li i ti da je Krmpotić primijetio da smo ulazili u njegov ured i razgledali dosjee?

– Mogao je primijetiti ako ih nisi poslagao po abecednom redu, onako kako su i stajali. Ali, ako si svaki vratio na pravo mjesto...

– Mislim da jesam. Ali nisam siguran.

Kada je poslije razgovora s Krcom ušao u spavaonicu, tu još ne bijaše nikoga. Dugački D. i Kratki Perica nekamo su se izgubili poslije večere. Krco se s njim rastao pred spavaonicom i produžio u kupaonicu, a Mislav je ostao u društvenoj prostoriji sa Sandrom.

Kada se Krco vratio iz kupaonice, Filip je već spavao sve u šesnaest. Katkad bi malo i zahrkao, pa ga prijatelj, prije nego što je i sam legao, okrene na stranu i hrkanje odmah prestade. Ali Filip to nije osjetio. Već je punim jedrima plovio kroz snove.

... Eno ga sada na debelom moru. Oluja bjesni, valovi pomamno nasrću na njegov brod, a on i Krco izdaju oštre zapovijedi posadi kako bi izvukli brod iz toga pakla. Potom su uplovili u neku tihu luku punu brodova što su tu potražili spas, a sve jedan ljepši od drugoga, ali najraskošniji stajaše na obali. Nedaleko njega neka goropadna starica kriještaše: »U Jameriku, idemo u Jameriku!« A onda se ta baba prometne u Krmpotića. Sada je on stajao pokraj toga broda sa svežnjem dosjea pod rukom i prstom pozivao Filipa da priđe bliže. A kad mu se Filip približi – gle! – on više pod rukom ne drži svežanj dosjea, već neku crnu plastičnu vrećicu. Raširi je pred Filipom i dječak u njoj ugleda crno štene, još slijepo, sluzavo, sve mu se crna dlaka presijavala. Klatilo je glavom lijevo-desno i greblo nožicama da se izvuče iz vrećice. Pritom je stalno nešto njuškalo, a na rumenkastoj mu se gubici nabirala nježna kožica. Pri svakom zijevu lijepo se moglo vidjeti da još nema zubi, ali da nema ni jezika. »Gdje mu je jezik, je li?«, pitao je Krmpotić strogim glasom, a glas mu bijaše tako prijeteći i snažan, sve je nekako zlokobno odzvanjao po lučici. Filip se pokuša sakriti, ali u blizini za to ne bijaše prikladna mjesta. No, na svu sreću, otuda upravo nailazi Vinko gurajući pred sobom kolica puna zavežljaja s jabukama, jajima i mrkvom, pa Filip uskoči u kolica i sakrije se među zavežljajima, a Vinko se smije i preko cigarete u ustima pita: »Kamo ćemo danas, Filipe? U Jameriku?« A Filip se sav uvukao u se, ne ispušta ni glaska, šćućurio se među zavežljajima kako ga Krmpotić ne bi otkrio. Tada s grozom osjeti da se u jednom zavežljaju nešto miče...

– Kondore, ej, Kondore! Probudi se!

– Molim...

Filip napola otvori oči, sav sretan što je u svome krevetu, a ne u Vinkovim kolicima s onim zavežljajima. Pokraj njega stajahu Dugački D. i Kratki Perica. Krco je, još bunovan, sjedio u svome krevetu. Očito su ona dvojica i njega upravo probudili.

– Što to vičeš, Kondore? – drmusao ga Dugački D.

- Ništa.
- Zvao si nekog Vinka.
- Nešto sam sanjao. Zašto ste me probudili?
- Znadeš li gdje je Polip? – zapita Kratki Perica.

Filip pogleda u pravcu Mislavova kreveta pod prozorom. Krevet bijaše prazan.

- Ne znam. Maloprije sam ga vidio sa Sandrom.
- Kako maloprije? Već je prošla ponoć, Sandra odavno spava. Filip protrlja oči i sjedne u postelji.
- Pa gdje bi mogao biti? – Još nije mogao doći sebi.
- Ne znamo – reče Dugački D. – Sva su svjetla pogašena, svi spavaju. Ni u društvenoj prostoriji više nema nikoga.
- Je li Polip bio u spavaonici kada si ti legao? – zapita Kratki Perica.
- Nije.
- Kažeš da si ga vidio sa Sandrom?
- Da, u društvenoj prostoriji. Ali to je bilo poslije večere.

Među dječacima je uznemirenje sve više raslo. Što se moglo dogoditi s malim Mislavom? Zadnji su večeras u spavaonicu došli Dugački D. i Kratki Perica i Mislavov krevet zatekli prazan. Još se nisu ni razodjenuli. Odmah su probudili Krco i Filipa.

Krco ustade i poče navlačiti hlače.

- Moramo javiti ravnateljici da je Mislav nestao – reče.

I ostala su trojica na to već pomišljali. Svakako bi joj trebalo javiti. Ili Šmitucu, ili Akonkagvi. Nastat će tada velika strka u odmaralištu, zacijelo će odmah obavijestiti i redarstvo.

Filipa je usto pritiskivala strašna misao: Mislav ne zna plivati, najčešće se zadržavao u plitkom moru. Pa što ako mu je pala na pamet ideja da poslije večere sa Sandrom ode na kupanje? Ih ako se na molu okliznuo i pao u more...?

- Bolje je da za sada još ne dižemo buku – ipak reče. – Kažemo li to nekome, za minutu će cijelo odmaralište biti na nogama.
- Nekome svejedno moramo javiti – ustrajao je Krco.
- Znam da moramo. Ali najprije ćemo ga nas četvorica potražiti. Možda u svemu tome ne bude ništa. Dugački, gdje ste bili ti i Kratki poslije večere?
- Tu, u jednom smokviku. Nabrali smo malo ranih smokava, pogledaj. – Dugački D. pokaže plastičnu vrećicu punu smokava na svom krevetu.
- Eto – malo vedrije će Filip, ali ne baš uvjerljivo – možda je i mali pošao u taj smokvik i zalutao, ili zaspao, ih tako nekako. Hajdemo ga potražiti!

I dadoše se u potragu za Mislavom.

Svjetiljka pred zgradom osvjetljavala je širok prostor, a i mjesec je sjao, pa se lijepo vidjelo i izvan dosega svjetiljke.

More šušorilo i šumorilo na pjeskovitoj plaži, a tamo dolje, južnije, hučalo je i zapljuskivalo kamenitu obalu.

Dječaci obidoše cijelu plažu, pa se spustiše do mora. Ne, ničega tu nije bilo, ni ostavljena komada odjeće, ni... ali bojahu se i pomisliti da bi ovdje mogli naići na beživotno Mislavovo tijelo izbačeno na obalu. Na kraju plaže skrenuše udesno, uspeše se uz kamenitu stijenu i tu, na zaravnu, prebaciše se preko naslagana kamenja kojim je bio obzidan smokvik i raširiše među stablima smokava. Oštro smokovo lišće šušalo je na vjetru što je dopirao s mora.

Ni tu nije bilo malog Mislava.

– Nema ga – zdvojno će Krco. – Hajdemo probuditi ravnateljicu! Odmah!

Drugo im nije ni preostalo. Izvukoše se iz smokvika i jednom uskom uličicom spustiše se do odmarališta s druge strane. Iza odmarališne zgrade bili su kontejneri za smeće, neupotrebljivi stolovi i stolci i razna druga starudija.

Pod jednim stolom s tri noge nešto se bijeljelo...

– Gledajte – šapne Kratki Perica – što je ono pod stolom? – Sva četvorica priđoše k stolu.

Pod stolom je ležao Mislav.

Spavao.

Jednu je plahu prostro na pijesak, drugom se pokrio. Pod glavom mu obli kamen umjesto jastuka, koljena privukao do pod bradu, stisnuo se baš poput uplašena mišića. Ovako sitan i zgrčen pod tim nakrivljenim stolom, među kontejnerima za smeće, polomljenim suncobranima i obogaljenim stolcima, izgledao je tako izgubljen i odbačen, beskrajno sam i napušten.

– Hej, Polipe! – prodrma ga Dugački D.

Mislav se prene. Htjede ustati, ali mu stol ne dade.

– Što tu radiš, čovječe? – zapita Krco ljutito, ali mu se u glasu osjetilo olakšanje.

– Spavam – odgovori Mislav pipajući glavu.

– Ali zašto tu, pod stolom? Zašto nisi u svome krevetu?

– Eto, zato! – reče kratko i prkosno.

Filip je o nečemu razmišljao. Došlo mu nekako i da zaplače, nešto mu se tvrdo zgvaljalo u grudima.

Onda stisne šaku i raspali Dugačkog D.

- Što ti je! – vrisne ovaj uhvativši se za lice.
- Ovo ti je predujam, Dugački, da znaš! – zareži Filip prijeteći. – Ako još koji put odvrneš slavinu u spavaonici dok Mislava spava, razbit ću ti njušku! Zapamti to!
- Ma kakve to ima veze... – zausti Dugački D.
- Ima veze, ima – presiječe ga Filip – znadeš ti dobro! Rekao sam ti da zapamtiš! – Onda obgrli Mislava preko ramena i reče mu prijateljski: – Idemo, Mislava! Ne boj se, ono od sinoć neće se više ponoviti.

Mislav pokupi plahte.

Kratki Perica povuče Filipa za rukav i reče šaptom:

- Ti si lud! Zašto si udario Dugačkog?
- I tebe ću! Mislava je morao pobjeći iz sobe zato što ga vas dvojica zafmkavate.
- Ono je bila šala. A Dugački baš voli Polipa. Znadeš li ti za onu lovnu?
- Koju lovnu?
- Što ju je Polip izgubio.
- Znadem. Dugački ju je našao i vratio mu je. Što onda?
- Nije on našao nikakvu lovnu. Za večerom nam je Polip pričao koliko je love izgubio. Jako se rastužio i otišao u sobu. Znadeš li što je onda Dugački učinio?
- Što?
- Predložio je da on i ja damo svoju lovnu. I jesmo, skupili smo onoliko koliko je Polip izgubio. On mu je odnio u sobu i rekao mu da smo je našli pod stolom. To je rekao samo tako, jer je znao da je on inače ne bi htio primiti. A ne mora nam je ni vraćati. Zato Dugački danas nema love da kupi cigarete.
- Govoriš li ozbiljno, Kratki?
- Najozbiljnije! – Kratki Perica se zakune.

Filip je nekoliko trenutaka tupo zurio u Kratkog Pericu. Nije mogao vjerovati to što je čuo. Kratki Perica se zakune još jednom. Tada Filip požuri, sustiže Dugačkog D. i pozva ga na stranu.

- Dugački, je li istina ono što mi je rekao Kratki?
- Otkud ja znam što ti je rekao? – još se ljutio Dugački D.
- Da ste vas dvojica skupili lovnu za Mislava.
- Pa? Što sad hoćeš?
- Ispričavam ti se. – Filip mu prijateljski stavi ruku na rame. – Evo, ako hoćeš, možeš i ti mene udariti.
- Neću – nasmije se Dugački D. – Možda drugi put.

Misla i Krco već su bili odmakli. Oni ih sustigoše.

Pred odmaralištem se upravo zaustavio taksi. Iz njega iziđe Šmituc, priđe drugim vratima i otvori ih, pa pričeka da iziđe i Akonkagva.

Veselo se smijući, njih dvoje uđoše u zgradu.

Dječaci malo pričekajte, pa se i oni uvukoše u spavaonicu.

DVA TELEFONSKA RAZGOVORA I RAVNATELJIČIN POZIV

U Domu za djecu i mladež Krmpotić upravo ulazi u svoj ured. Pod rukom mu aktovka sa spisima. S tom je aktovkom danas obišao nekoliko ustanova, prikupljao podatke i uspoređivao ih s onima koje je već imao.

Sjeo je za stol i iz aktovke izvukao spise. Između njih je izdvojio jedan dosje i stao ga listati.

U jednom trenutku zastao je i utonuo u razmišljanje. Svejednako je olovkom kuckao po zelenoj korici dosjea.

– N-da... – zamišljeno je mrmljao sebi u bradu – n-da... stara povreda, u tome bi trebalo tražiti...

Uzdahne i odbaci olovku. Olovka se otkotrlja i pade sa stola. On je podiže i premjesti se u kožnati naslonjač.

Skine naočale i počne ih brisati mekom kožicom. Zatim sklopi oči kao da će zaspati, ali nije prestajao brisati stakla naočala. Odjednom – gle! – on više ne briše staklo, nego svoj nokat na palcu! Doista se zavezao u duboke misli. Brisao je nokat sve sporije. Hoće li zaspati?

Ne, neće. Namješta naočale na nos, uzima telefon i stavlja ga u krilo. Podiže slušalicu i okreće brojeve.

– Halo, centrala – viče – spojite me sa Centrom za socijalni rad u Šibeniku!

U slušalici nekoliko puta krcne. Začuje se glas:

– Centar za socijalni rad, izvolite!

– Dobar dan! Ovdje Eduard Krmpotić iz Doma za djecu i mladež u Zagrebu. Gospodina Medvidovića, molim!

Malo kasnije:

– Ovdje Medvidović! Izvolite, kolega Krmpotiću! Kako ste?

- Hvala, hvala, dobro! A vi?
- Također dobro.
- Kakvo je vrijeme kod vas?
- Svaki dan sve ljepše. Plaže se polako pune.
- Neka, neka, to mi je drago čuti. I naši su dolje, u vašem odmaralištu.
- Znadem, naravno.
- S njima je i ravnateljica, gospođa Zora, vi je poznajete. Jeste li možda ovih dana bili s njom?
- Nisam još. Danas sam nešto provjeravao u bolnici, kako ste me zamolili. Sutra ću otići u odmaralište.
- U redu, kolega. Pokušajte ih sasvim nenametljivo približiti jedno drugome.
- Svakako, tako smo se dogovorili.
- Posebno obratite pozornost na vidljive fizičke komponente.
- Ako ih bude.
- Daj, Bože, da ih bude! Ako uočite podudarnost, nemojte još ništa poduzimati. Ja ću idućeg tjedna doći u Šibenik, javio sam to i Zori.
- A ono obilježje o kojemu ste govorili? Mislim na uho...
- To još nemojte forsirati, molim vas. Ostavimo to do moga dolaska.
- Dobro, kolega, kako vi kažete. Bit će mi drago da se vidimo u Šibeniku!
- I meni, kolega!

Pozdraviše se.

Krmpotić prekide vezu, pa nazove još jedan broj.

* * *

- Gospođa, zovu vas gospodin Krmpotić na telefon – govorio je domar prilazeći stolu za kojim su sjedili ravnateljica, Akonkagva i Šmituc.
- Koju od nas dvije? – zapita Akonkagva.
- Gospođu Zoru.

Ravnateljica ustade i pođe s domarom.

Plaža je i danas vrvjela od kupača. Zagrebačka grupa djece zaposjela je malu pjeskovitu uvalu pokraj mola. Tu je more upravo ključalo, pjenilo se i propinjalo, prskalo, zapljuskivalo mol i pjeskovito žalo, povlačilo se da se malo odmori i opet nadolazilo, baš kao da je i ono htjelo pružiti što više radosti ovim razdraganim, preplanulim

golluždravcima.

Brodica barba Jerka privezana je uz mol. Djeca su već upoznala barbu i sprijateljila se s njim. On tu dolazi svaki dan i odvozi pokoju grupu izletnika na krstarenje. A kad nema posla, zadržava se na molu ili u svojoj brodici, čekajući da se skupi dovoljno izletnika koji bi željeli malo prokrstariti Kornatima, ili posjetiti Krapanj i Zlarin.

I sada je on tu. S njim su Filip i Krco. Njih dvojica jedva da se i odvajaju od brodice i barba Jerka. Barba im je dopustio da se slobodno kreću po palubi. Oni su to koristili koliko god se moglo, katkada i nauštrb kupanja.

Krco pokušava okrenuti kormilo — tko zna kojim li on sada morima plovi! — a Filip sjedi s barbom na molu i pomaže mu razmrsiti mrežu i iz nje povaditi ribice zaostale iz noćasnijeg ribarenja.

— Ova je dosta velika — govori pokazujući barbi jednu srdelu — mogli ste je... uh, otkide joj se glava!

Barba se nasmije.

— Ima ih koliko oćeš, dite, samo ti nju baci. Voliš ribe, reka bi, a?

— Tako, volim. Ali više volim pecati. I moj prijatelj Krco voli. Nas dvojica nekada idemo na pecanje.

— Ulovite li štogod?

— Većinom ne, ali nekada ulovimo. Samo to uvijek budu sitne ribe, pa ih pustimo u vodu.

— Gledaj tvoga prijateja — pokaže barba Krco za kormilom, gledaj ga kako naviga! Izgleda da bi baš volija navigat.

— I ja bih! — spremno će Filip. — Upisat ćemo se u pomorsku školu, moj prijatelj Krco i ja! Već smo se dogovorili.

— E, lipo, lipo. Uvik nam treba dobri pomoraca.

— Jeste li vi, barba, nekada plovili i izvan našega mora?

— Jesan, junače moj, puno lita! Nagleda san ti se ja svita.

— Gdje ste sve bili?

— E, ko bi to zna, dite! Obe Jamerike, Afrika, a bija san i do Novog Zelanda.

— Uh, blago vama! A jeste li kada plovili onim kanalom između Europe i Engleske?

— La Manche? Jesan, jesan, puno put.

— I ja bih volio ploviti tim kanalom! — uzdahne Filip.

— Imaš vrimena, dite, mlad si.

— Ja sam uvijek mislio da je taj kanal kao i svaki kanal i da se brodovi jedva provlače kroza nj.

- Ima mista, ima. Kad navigaš kroza nj, jedva s broda vidiš obalu.
- A koliko je širok?
- Bi će oko četrdeset kilometri.
- Zar toliko?
- E, toliko.
- A Dunav?
- Dunav? – pogleda ga barba.
- Da, koliko li je on širok?
- Ne znan, nisan naviga na Dunavu. Ali reka bi da je na izvoru zacilo uzak, ka i svaki potok, a kasnije se širi kako u nj utiču rike.
- Koliko bi mogao biti širok u Budimpešti?
- Valjda jedan kilometar, tako nikako. A zašto te to zanima? Bi li volija navigat i Dunavom?
- Nisam baš to mislio.
- A što si mislija?
- Ako je jedan kilometar, onda bi se valjda mogao preplivati. Što vi mislite, barba?
- Mislin da bi, e, virujem da bi. Ali tamo ti je puno opasno plivat.
- Zašto?
- Često idu brodi, mogli bi te potopit.
- A kad bi se baš moralo?
- E, dite, kad bi mora, onda bi mora. Što se mora, nije teško.

Filip je nekoliko trenutaka šutio. Tada reče:

- Onaj čovjek je trebao preplivati jednu polovicu.
- Što je to triba?
- Preplivati polovicu Dunava. Od sredine do obale.
- A zašto je triba?
- Dao je riječ.
- Je li prepliva?
- To nitko ne zna koga god sam pitao. Ali ja mislim da je preplivao. I moj prijatelj Krco tako misli, a i naš psiholog. I teta Lela bi voljela da je preplivao.
- Koja je ta Lela?
- Ona teta što radi u kuhinji.
- A, ja, vridna žena. Zašto je taj čovik da rič? Je li bija malo skrenija?

– Ma, ne! On vam je sagradio onaj most preko Dunava, u Budimpešti. Svima je rekao da će skočiti u Dunav ako na mostu nađu kakvu pogrešku.

– Jesu našli?

– Jesu. Lavovi nisu imali jezika.

– Koji lavovi, dite?

– Oni što čuvaju most. To oni ne čuvaju zaozbiljno, samo tako tamo čuče. Dva na početku i dva na kraju mosta. Oni su od kamena, znate, a usta su im uvijek otvorena. A nisu imali jezika.

– O, svite! A kog im đavla nije napravija i jezike, kad se već da u toliki posa?

– Zaboravio je. Ali nije on kriv, krivi su klesari koji su pravili te lavove.

– Onda su oni tribali skakat. Zašto je on skaka?

– Morao je, kad je dao riječ.

– A ne znaš je li ispliva?

– Ne znam. Ali mislim da jest. A vi?

– Ma, reka bi da je, valjda je zna dobro plivat.

– Baš i ja tako mislim! – obraduje se Filip. – Sigurno je znao, pa morao je znati kad je čitav život radio na vodi. Znadete li vi kako se on zvao?

– Taj nesritnik?

– Da.

– Otkud bi zna, dite?

– Ne znam ni ja. Ali meni je najvažnije da je on isplivao. Skočio i održao riječ, a onda se lijepo dokopao obale, tako će to biti.

– Valjda da je. Ajmo tu mrižu prinit na brodicu.

Tek što su to učinili, na mol doskakuće Maja.

– Kondore – reče – zove te ravnateljica.

– Zašto?

– Ne znam, samo je poručila da dođeš.

Filip se sjeti što mu je Sandra pričala o telefonskom razgovoru koji je neki dan prislušivala, pa ga se ravnateljčin poziv neugodno kosne.

Kad je prišao stolu pod suncobranom, ravnateljica mu reče:

– Filipe, obećala sam ti posuditi ovu knjigu kad je pročitam. Pročitala sam je i sada je možeš uzeti.

Filip uzme knjigu sa stola.

– Hvala – reče i postade mu lakše.

– I, usput – dometne ravnateljica – možda bi bilo dobro da se ovih dana ošišaš. Kosa ti je prilično narasla.

– Hoću – reče Filip i postade mu teže.

Idući s knjigom prema brodici, stalno je mislio je li ga ravnateljica zvala zbog knjige ili zbog šišanja.

ZAMALO NESREĆA

Filip i Maja šetaju plažom. U ruci im po jedan lijep sladoled od malina i čokolade. Ne, neće biti baš tako, bio je to sladoled od malina i čokolade do maloprije, a sada je od toga ostao još samo smeđi kornet. Isisali su iz njega posljednje slatke kapljice i sada hrskaju tuljak.

Jutros im je ravnateljica opet podijelila džeparac. Filip je podmirio svoje dugove i još mu je preostalo novaca da se malo počasti s Majom.

– Ono ipak nisi trebao reći Mirti – nešto ga blago kori Maja.

– Što sam joj rekao?

– Da je Pribadača.

– Pa i jest pribadača!

– Nemoj tako, Kondore. Ona je moja prijateljica.

– Ah je i Pribadača. Baš jest! I stalno maše onim svojim naušnicama, kao da nitko nema nešto slično.

Reče to i ispod oka pogleda Maju. Pogleda i ona njega i malo se osmjehne.

– Ja imam, znaš.

– Misliš na brošić?

– Da.

Odbaciše ostatke tuljaka od sladoleda u kantu za smeće. U blizini je stol sa suncobranom, za kojim sada sjede ravnateljica i jedan gospodin. Filip ga prije nije vidio. Nešto razgovaraju, taj gospodin i ravnateljica.

Šmituc i Akonkagva su u moru.

– Filipe – pozove ravnateljica – hodi ovamo na trenutak!

Dječak im se približi i uljudno pozdravi.

– Izvolite, gospođo!

– Molim te, otiđi u blagovaonicu i pronađi tetu Lelu. Zamoli je da malo dođe ovamo.

Filip otrči i uskoro se vrati s tetom Lelom. Ona se srdačno pozdravi s onim gospodinom. Odmah se vidjelo da se njih dvoje poznaju.

Filip je u nedoumici stajao pokraj stola. Nije znao treba li se sada udaljiti, ili mu ravnateljica ima još nešto reći.

– Mogu li otići? – zapita napokon.

– Ostani još malo – osmjehne mu se ravnateljica, a zatim mahne Maji da priđe i ona. Teti Leli reče: – No, Lela, budite ljubazni i donesite nam kave. I za sebe, molim vas. Mislim da bi gospodin Medvidović želio s vama popričati. A za ovo dvoje pokaže Maju i Filipa – donesite coca-cole.

– Baš sada smo pojeli sladoled – pokuša se Filip izvući, jer bi on više volio šetati s Majom nego sjediti s nepoznatim gospodinom i ravnateljicom.

– Dobro, Filipe, ali moći ćete još i po jednu coca-colu, nemojte mi to odbiti. – Pokaže dva prazna stolca za stolom. Sjednite ovdje, no.

Filip i Maja sjedoše.

Teta Lela donese pun pladanj, pa sjede i ona.

– No, djeco, kako se provodite? – pitala je ravnateljica, dok je gospodin nešto razgovarao s tetom Lelom.

– Super! – kaže Maja.

– Dobro – kaže Filip.

– Lijepo ste pocrnjeli.

I jesu pocrnjeli. Već im se i drugi sloj kože bio ogulio. Filip pogleda niza se i bi mu malo neugodno zbog njegove mršavosti.

– Nego, što to čujem, Filipe? – nastavi ravnateljica. – Kažu mi da bi želio postati pomorac.

– Bih, gospođo – potvrdi Filip. – I Krco bi.

– On mi je to i pričao.

– Ali najprije moramo završiti školu za pomorce.

– Uredit ćemo to nekako – obeća ravnateljica – ako i poslije osnovne budete to još željeli.

– Hoćemo, sigurno. I Krco i ja.

Teta Lela položi ruku na Filipovu glavu. On se uplaši da će ispod kose, koja mu je i sada bila uredno navučena na lijevu stranu, napipati ono njegovo krnjavo uho.

– On voli more – reče teta Lela i malo mu prošušori kosu.

– Volim – Filip će nato, ne znajući što bi drugo rekao u ovoj prilici.

Zašto li me samo zvala, razmišljao je Filip. Je li samo zbog toga da mi kaže kako je čula da

želim biti pomorac, ili tu ima još nešto? Ispije svoju coca-colu i pogleda Maju, želeći svim srcem da i ona to učini, pa da se nekako izvuku. Maja ga je razumjela. Odmah prinese čašu ustima, ispije i ustane.

– Ja bih morala ići... – započe, zastade neodlučno, pa doda:

– Tamo mi je ostala krema za sunčanje, rastopit će se.

– Dobro – osmjehne se ravnateljica pogledavši Medvidovića – onda idite.

Filip spremno ustade. Pozdraviše ono troje i zabrzaše prema molu. Dobro je završilo, mislio je.

– Kondore – govorila je Maja u hodu – jesi li nešto primijetio?

– Što?

– Kako te onaj gospodin gledao.

– Nisam. Zašto bi me gledao?

– Ne znam. Ali sigurna sam da te gledao. Dok je razgovarao s tetom Lelom samo je tebe gledao, onako, ispod oka.

– To ti se samo učinilo.

– Ne, nije mi se samo učinilo. Stalno te gledao. Hoćeš li mi malo namazati leđa?

– Hoću.

Sjedoše na pijesak blizu mola i Filip se lati posla. Malo dalje od njih, u dubokoj vodi pokraj mola, Zorica, Vesna i Višnja pravile su »zvijezdu«. Zaronile bi i spuštale se okomito u more, zatim bi se, već sasvim blizu dna, lagano postavile u vodoravan položaj i sastavile glave, a onda se umirile, malčice trepereći nogama, a potom bi, istodobno i skladno, sunule uvis i ubrzo bi se njihove glave pojavile nad vodom. Onda bi se ljupko zabacile na leđa i u luku ponovno zaronile i nestale pod vodom, dolje se opet sastajale i sve je počinjalo ispočetka. Njih tri nisu bile štíćenice Doma, ali su s Filipom pohađale isti razred. Bile su članice plivačkog kluba i već su sudjelovale na mnogim natjecanjima, osvajale su čak i nagrade. I ovih dana, otkako su na moru, najradije bi se našle negdje na osami, u dubokoj vodi, gdje bi izvodile te svoje vještine.

Filip se zanio u milovanje Majinih leđa. Djevojčica bijaše okrenuta moru i promatrala igru svojih triju prijateljica. Odjednom uzvikne:

– Kondore, pogledaj!

Upirala je prstom u vodu pokraj mola.

Dolje, u moru, vidjele su se tri djevojčice. Sada nisu pravile »zvijezdu«. Kao da su se hrvale. Zorica i Višnja pokušavale su obuhvatiti Vesnu oko struka, a ona njih čvrsto držala za kosu.

Pod vodom se, po svemu sudeći, događalo nešto strašno. Filip odbaci kutiju s kremom i zatrči se na mol.

– Stani! – zaviče Maja uplašeno.

Nije stao. Iz sve se snage odbacio i poput šila uskočio u more, točno iznad mjesta na kojemu su dvije djevojčice pokušavale spasiti treću.

Snažnim se zamasa probijao sve dublje. Vidio je tri spletena tijela, koja su, u vodi, izgledala sablasno bijela. Nije bio siguran žele li se Zorica i Višnja otrgnuti iz Vesnina zagrljaja ili je pokušavaju uzdići na površinu.

Napokon stiže do njih. U ušima mu već šumjelo, prsa ga boljela, samo što ne prsnu.

Dohvati Vesnu za kosu i otisne se od dna.

Ali Vesna nije ispuštala kosu svojih prijateljica. Oh, kako mu je u prsima tijesno i teško! Iz pluća ispušta posljednje mjehuriće zraka, a nad njim se sleglo još barem pet metara vode. A teret, koji je pokušavao povući, bijaše pretežak, jer se ona tri tijela nisu razdvajala.

Tada jedna od djevojčica – nije znao je li to bila Zorica ili Višnja – zgrabi njega za kosu.

Da sam se barem ošišao, sjeti se ravnateljčina savjeta. I to mu je bila posljednja misao.

* * *

Prvo što je ugledao kada je došao svijesti bilo je nebo. A gore, visoko među bijelim oblacima, vidio je Šmitucovu glavu. Onda mu se ta glava počne naglo približavati, primakne se sasvim blizu, pa se opet udalji, ode nekamo gore, u nebo, i postajaje sve manja, da bi mu se već idućeg trenutka opet približila.

Bol u prsima bijaše neizdrživ.

U Šmitucovim očima vidio je strah; mokra, kovrčava kosa neuredno mu visila niz lice, usta mu se stalno otvarala i zatvarala.

– Hajde, Filipe... hajde... – kao da je govorio nekim čudnim, šušketavim glasom – hajde... hajde, Filipe...

Samo je to govorio.

Kad je sljedeći put provirio između trepavica, razaznao je da je Šmituc upravo nad njim, a ne na nebu. Opkoračio ga je i ravnomjerno mu dizao i spuštao ruke.

– Hajde... hajde, Filipe... hajde...

Glas mu je tako šušketao, kao da dolazi na valovima i zapljuskuje mu bubnjiće, razbija se i razlama, a ipak mu nekako dopire do svijesti.

– Hajde, Filipe... gore... dolje... hajde...

Malo dalje ugleda Maju. Bože, ona kleči pokraj njega i moli, ruke joj sklopljene, a niz uplakano joj lice suze curkom cure!

Eno tamo i Krce. Leži potrbuške pokraj mola i šakama udara po pijesku. Tu je i Mislav, sav

uplakan, onaj mu ožiljak na bradi pobijelio. I Dugački D. i Kratki Perica su tu. I Mirta i Sandra. I svi. Čitava zagrebačka grupa.

Nisam smio Mirti reći da je Pribadača, baš nisam, pomisli.

Ravnateljica i Akonkagva kleče pokraj njega. Vrlo su blijede. Nagnule se nada nj i nešto mu govore, ali on ne čuje ni jedne jedine riječi, kao u nijemom filmu.

Još je tu i onaj gospodin što je maloprije sjedio s ravnateljicom.

Teta Lela se odjednom nadnese nada nj i počne ga ljubiti. Ne, ne ljubi ga. Samo mu rastvara usta, a kad u tome uspije, priljubi svoja usta uz njegova i snažno puhne u nj. Njemu od toga postajaše lakše.

Obuzme ga mučnina. Osjeti da će ovoga trena iz njega poteći voda. Pokuša odgurnuti tetu Lelu, ah bilo je kasno. Uz teško naprezanje i kašalj iz njega provali dobar mlaz slane vode i pogodi tetu Lelu posred lica.

Ona počne u isti mah plakati i smijati se.

Šmituc ga brzo podigne i presavije preko koljena. Sada se voda iz njega počne izlijevati u mlazovima, i na usta i na nos.

Bol u prsima polako mu splašnjavao.

Teta Lela sjedi pokraj njega i plače. Bijeli povez, što ga je nosila oko kose, pao joj u krilo, plava joj se kosa rasula po licu, ali ona na to ne obraća pozornost. Samo plače. A plače nekako čudno. Upravo cvili. I sva se trese, govori nešto nerazumljivo, kao u bunilu.

Onaj gospodin što je sjedio s ravnateljicom, čučti pokraj nje i lagano je pljuska po licu.

Ona stalno govori nešto nesuvislo. Onda opet plače, pa se smije.

Odjednom priskoči Filipu, zgrabi ga u naručje i počne ga ljubiti.

Onaj gospodin je oštro promatra.

Teta Lela privija Filipa na grudi. On osjeća kako mu njezine slane suze kaplju na lice. Drži ga čvrsto, čvrsto. Uho mu baš bilo prislonjeno uz njezine grudi i on čuje kako teta Lela brzo diše, pa zastane, zahropće, pa opet diše, a srce joj kuca, kuca, srce joj tako divno kuca, sasvim uz njegovo uho.

Zagrli je objema rukama i još se jače privine uz nju.

Čuje onoga gospodina, Medvidovića, kako govori:

– Eh, Gizela, vi baš volite toga dječaka, kao da vam je sin! Ona samo plače i ljubi ga. Medvidović je sav nekako napet. Prodorno motri tetu Lelu, ne skida pogled s nje. Tu je i ravnateljica. I ona ih gleda, kao u nekom iščekivanju.

– Voljeli biste da imate takvog dječaka, je li, Gizela? – govori Medvidović.

– Ah – uzdahne teta Lela – kad mi ga Bog nije dao!

– Možda i jest – opet će Medvidović.

– Nije, nije, nikada – plače teta Lela. – Nije mi ga dao.

Medvidović i ravnateljica značajno se pogledaju.

– Ništa – reče Medvidović obeshrabreno. – Opet ništa, sve je bilo uzalud.

I odmahne rukom.

A Filipu bilo tako toplo u zagrljaju tete Lele. Stisnuo se uz nju i samo osluškivao to njezino srce, koje kuca ujednačeno, tako drago i blisko.

Sluša on to, a pred očima mu stalno lebdi lik gospodina Medvidovića, koji odmahuje rukom i govori: – »Opet ništa.«

– Gdje su...? – izgovori Filip, ali nije čuo svoj glas. Teta Lela prisloni uho na njegova usta.

– Što si rekao, mili? – zašapće nježno.

– Gdje su...? – bezglasno opet šapne Filip.

– On želi nešto reći – reče teta Lela i pogleda Šmituca.

Sada se i on nadnese nada nj.

– Što želiš reći, Filipe? – zapita.

– Gdje su...? – zausti Filip opet. Sada je čuo svoj glas.

– Sve je u redu – osmjehne se Šmituc. – Sve tri su u bolnici, ali ne brini. Malo su se nagutale vode, kao i ti, ali im se neće ništa dogoditi.

Filip odahne i suze mu od olakšanja pocure niz sljepoočice. Onda sklopi oči i utone u nekakav drijemež. A stalno je slušao kako teta Lelino srce kuca, kuca, kuca...

POSLJEDNJI KRMPOTIĆEV POKUŠAJ

Istoga su se dana predvečer iz bolnice vratile tri djevojčice, zdrave i čitave, tek olakšane za dobar dio mora što su ga izvukli iz njih.

Tako je završilo nešto što je moglo imati tragičan kraj.

Filip bijaše junak dana.

A Šmituc, sjajan plivač i ronilac, koji je u stvari Filipa i djevojčice spasio iz mora, ostao je u sjeni. Ali on nije mario za to. Bio je vrlo zadovoljan. A kako i ne bi! Akonkagva mu je čestitala jedno dvadeset puta.

Protjecaše dani.

Već je ponedjeljak, oko podne.

Prije pol sata u odmaralište je stigao Krmpotić, psiholog u zagrebačkom Domu za djecu i mladež. I Filipov staratelj. Dok je izlazio iz auta i uzimao svoju aktovku sa stražnjeg sjedala, prišao mu je Medvidović. I on je maloprije stigao iz Šibenika.

Sve kao po dogovoru.

Dvojica psihologa pozdraviše se srdačno. Bijahu oni znanci još iz studentskih dana.

Sada obojica sjede s ravnateljicom i razgovaraju. Ravnateljica ne govori mnogo, ona samo sluša i tek se s vremena na vrijeme uključi u razgovor kojim pitanjem.

– N-da... n-da... – mrmlja Krmpotić i savijenim prstom kucka po svojoj aktovki. – Dakle, tako. Nikakve? Baš nikakve?

– Gotovo nikakve, kolega – uzvraća Medvidović. – Oblik glave ukazuje...

– Ah, pustite oblik glave – odmahne rukom Krmpotić. – To bi i tako bio posve nestabilan pokazatelj. A ponašanje? Kretnje?

– Trebalo bi puno više vremena i stalnog promatranja da bi se to proučilo i eventualno utvrdile neke zajedničke crte.

– Boja glasa?

– Ni to. Dječak je u pubertetu, pa mu glas još nije u cijelosti formiran, ako razumijete što hoću kazati.

- Razumijem, razumijem. Dakle, ništa što bi ukazivalo na srodstvo? A boja očiju?
- U njega su oči plave, a kod gospođe smeđe. Boja kose, možda, ali teško bi se na tome mogla zasnovati iole prihvatljiva teorija. Zamijetio sam da mu je prst srednjak nešto dulji, kao i kod nje...
- Pa kod svakoga je – primijeti ravnateljica.
- Mislim, nerazmjerno duži.
- N-da... n-da... Usput – Krmpotić pogleda ravnateljicu – zamolio sam vas, kolegice, da ga nagovorite da se ošiša. Je li se ošišao?
- Jest, jučer.
- Vidi li mu se ona ozljeda uha?
- Kao na dlanu. Čini se da mu je zbog toga vrlo neugodno. Mislim da je i nosio dugu kosu kako bi njime pokrio to svoje nesretno uho.
- Ah, što možemo – uzdahne Krmpotić i zakopa prste u bradu. Opet se okrene svome kolegi. – A gdje je sada ta gospođa Gizela Vukić?
- Koja to gospođa? – zapita ravnateljica.
- Kuharica u odmaralištu – upozna je Medvidović. – Vi je ovdje zovete Lela.
- A, tako, naša Lela! Ona se, dakle, zove Gizela Vukić. Ravnateljica se osmjehne i odgovori umjesto Medvidovića: – Mislim da je u kuhinji.

Krmpotić skide naočale i počne ih brisati. On je tome uvijek pribjegavao kad je želio promijeniti predmet razgovora.

- Kolega i ja idemo malo porazgovarati s gospođom Vukić – reče ravnateljici i ustade.
- Budite ljubazni, kolegice, pa nam pošaljite Filipa u blagovaonicu.

Dvojica psihologa ustadoše i pođoše u zgradu. Sjedoše za jedan stol u blagovaonici, a uskoro im se priključi i Filip.

- No, Filipe, kako se provodiš ovdje? – zapita ga staratelj.
- Dobro, gospodine – protisne dječak suhih usta. Sada će početi ono neugodno ispitivanje o provali u ured, razmišljao je, pa, da bi sve to nekako preduhitrio, zausti: – Znate, gospodine, Krco i ja smo... zapravo, ja sam... – Zastade.
- Što si htio reći? – pogleda ga Krmpotić preko naočala. Filip nekoliko puta otvori usta, ali riječi kao da su mu se zalijepile za jezik. Krmpotić ga je gledao još nekoliko trenutaka, zatim se osmjehne i spusti pogled na aktovku.
- N-da... dobro. Čuo sam, Filipe, da si se neki dan napio mora.
- Jesam, prilično.
- Htio si spasiti one djevojčice?
- Pokušao sam.

- To je vrlo požrtvovno.
- Ali nisam uspio. Da nije bilo gospodina Šmituca...
- No, no, već time što si pokušao, učinio si mnogo. A jesi li se pomirio s vlakovima?
- Nisam, gospodine.
- Opet bi se plašio ući u vlak?
- Bih.
- N-da... No, ne brini. Natrag ćemo vjerojatno mojim kolima. Ja imam još nekog posla u Splitu, a u četvrtak ću opet navratiti ovamo. Gospođa Zora mi je rekla da ste za četvrtak planirali povratak.
- Tako je i nama rekla. U četrnaest sati i deset minuta. A može li i Krco s nama u auto?
- Može, naravno, na to sam i računao. Molim te, sada nam ovamo pozovi gospođu Vukić.
- Koju gospođu?
- Gospođu Lelu, vi je tako zovete.

Filip ode u kuhinju. Tamo je teta Lela gulila krumpir.

- Neki dan – govorio je Krmpotić svome kolegi kad se Filip udaljio – kada su maloga izvukli iz mora, rekli ste da je i gospođa Vukić bila nazočna. Kako je ona reagirala?
- Čini se da je pretrpjela mali šok, što je opet izazvalo lakši živčani slom.
- To je bila zgodna prilika da se nešto poduzme – pogleda krmpotić svoga kolegu. – Kako se ponašala?
- Držala je dječaka u naručju i plakala, upravo histerično, a onda se smijala, sva se tresla.
- Jeste li pokušali iskoristiti to njezino stanje?
- Jesam. Rekao sam joj kako mi se čini da je vrlo privržena Filipu, kao da joj je sin, tako nekako.
- I? Kako je reagirala kada ste joj spomenuh sina?
- Tja, nikako, moglo bi se reći. Nekoliko je puta ponovila da joj Bog nikada nije dao sina.
- Baš tako je rekla?
- Tako.
- Je li vidjela ono njegovo ozlijeđeno uho?
- Ne bih rekao. U onakvoj situaciji, no, sumnjam da je na to obraćala pozornost.
- Da ste joj tada, baš u toj prilici, vi skrenuh pozornost na to njegovo uho...
- Telefonom ste me upozorili da s tim pričekam do ponedjeljka, kad i vi budete ovdje.
- Znam, kolega. No sada će vidjeti to uho, n-da... a nas dvojica pratit ćemo njezino ponašanje – zamišljeno će Krmpotić. Ako to kod nje ne izazove reakciju i ne osvježi joj

sjećanje, značit će da je naša zamisao propala. Sada ćemo je zamoliti da nam donese nešto za osvježanje i da ostane s nama. Dječaka ćemo smjestiti pokraj nje. No, gdje su već... aha, evo ih, dolaze!

K stolu priđuše teta Lela i Filip. Medvidović upozna Lelu sa svojim kolegom. Naručiše osvježavajuće piće. Teta Lela ode prema točionici u dnu blagovaonice.

– Mogu li ja otići, gospodine? – zapita Filip svoga staratelja, zahvaljujući Bogu što je sve dobro svršilo.

Ali još nije svršilo. Jer Krmpotić reče:

– Ostani još malo s nama. Evo, sjedni ovdje.

Filip ga poslušao. Uskoro teta Lela donese piće, pa, na Medvidovićevu molbu, sjedne i ona za stol, na stolac koji su joj pokazali.

Dječak se naslonio na lakat i dlanom pokrio lijevo uho. Sada, kad je očištan, osjećao se nekako razgoličeno i bespomoćno. Nije više imao dovoljno kose da njome sakrije to svoje žalosno uho.

Medvidović je poznao Gizelu Vukić gotovo deset godina. On joj je i našao posao u odmaralištu. Više puta ju je posjećivao, po službenoj dužnosti, kao djelatnik Centra za socijalni rad. A dolazila je i ona u Centar.

Sada je Medvidović imao glavnu riječ za stolom. Nije to bio neki osobit razgovor. Bio je čak malo i nategnut. Uglavnom o općim stvarima, o visini plaće, o mjesečnim izdacima, o zdravlju, i tako dalje.

Krmpotić je većinom šutio, tek tu i tamo ubacio bi pokoju riječ. Čekao je trenutak da razgovor krene smjerom koji je on želio.

Filip je samo razmišljao kako da se izvuče iz ovog društva. Teti Leli nije bilo jasno zašto su je zadržali za stolom. Ostalo joj je još mnogo neoguljena krumpira i bojala se da neće na vrijeme zgotoviti večeru. Danas je u kuhinji imala samo jednu pomoćnu kuharicu.

Medvidović je više puta pogledavao svoga kolegu, kao da ga pogledom pita ima li smisla ovaj razgovor nastaviti. Stalno je očekivao da Krmpotić nešto započne.

– N-da... – preuzme riječ Krmpotić upravo u tom trenutku. Dakle, već deset godina radite u ovom odmaralištu?

– Da, od 1975. godine – potvrdi teta Lela.

– Ako sam dobro shvatio, u ovo odmaralište uglavnom dolaze djeca.

– Uglavnom, da. Ali u jesen dođu i umirovljenici. Najčešće iz domova za odrasle.

– Vi ovdje kuhate?

– I kuham i poslužujem. U kuhinji imam pomoćnicu, a kad je više gostiju, i dvije.

Dok je razgovarao s tetom Lelom, Krmpotić ju je netremice promatrao, a ni njegov kolega nije skidao pogleda s nje.

– I zadovoljni ste poslom, ne? Zacijelo jako volite djecu.

– Volim, dakako. – Teta Lela toplo pogleda Filipa i osmjehne mu se, a on joj uzvraća i pogled i osmijeh. – Ovoga naročito volim.

– Našega Filipa, je li? To mi je drago čuti.

Medvidović ubaci:

– Gospođa Gizela nema djece.

– Nemate djece? – tobože se iznenadi Krmpotić. – Kako to?

– Bog mi ih nije dao – uzdahne teta Lela.

– Šteta, kad ih toliko volite – reče Krmpotić suosjećajno, pa će Filipu: – Filipe, zašto ti samo šutiš?

Filip slegne ramenima i ne reče ništa.

– On će biti pomorac – reče teta Lela i potrepta dječaka po ramenu.

– Pomorac, oho! Kako to da mi o tome nisi ništa pričao, Filipe?

– Nisam prije razmišljao o tome, gospodine. Krco i ja smo se tek neki dan dogovorili da ćemo u pomorce. Gospođa ravnateljica je obećala da će to pokušati srediti.

– N-da... to je dobro. – Krmpotić mu stavi ruku preko ramena i malo ga privuče k sebi.

– Dobro je to, dječake moj, da. Ti voliš putovanja, pričao si mi.

– Volim.

– Kao pomorac moći ćeš obići cijeli svijet.

Kad ga je zagrlio i malo povukao k sebi, Filip je osjetio njegov dlan na svome lijevom uhu. Starateljevi prsti baš kao da traže onu posjekotinu. Filipu bijaše silno neugodno.

Tada Krmpotić odjednom privuče njegovu glavu još bliže, malo je zakrene, pa počne razgledati njegovo krnjavo uho. I Medvidović se nadnio nada nj. A ispod oka su obojica oštro promatrali tetu Lelu.

– Što ti je s tim uhom? – zapita Krmpotić. – Nisam znao da ti je rasječeno.

– Ne znam, gospodine. Oduvijek mi je takvo.

– Zar baš oduvijek?

– Otkad znam za sebe.

– Pogledajte ovo, gospođo – pokazivao je teti Leli Filipovo uho. – Ma, pogledajte, molim vas!

I ona svojim mekim prstima blago dotakne njegovo uho, tako blago, kao da ga miluje.

– Jadni dječak – reče sažaljivo. – Ali to te valjda ne smeta, nije to ništa.

Reče samo to. Dvojica psihologa ne zamijetiše u njezinim očima nikakva bljeska sjećanja.

Krmpotić obeshrabreno ispusti Filipovo uho. On ga, sav zdvojan, opet pokrije dlanom.

Znao je staratelj da je njegov postupak prema dječaku bio grub, nepristojan i nedopustiv, gotovo podao, ali je tako morao postupiti, mnogo je o tome ovisilo.

Mjesecima je čekao na ovaj trenutak.

A sada – ništa.

Sada je njegova teorija pala u vodu. Znao je to i njegov kolega Medvidović. Zajedno su i skovali ovaj plan. Očekivali su da će ta posjekotina kod tete Lele probuditi pamćenje, sjetiti je na neki davni događaj, a onda bi...

Ništa, ništa od toga. Rekla je samo: »Jadni dječak!« Još malo popričaše, a onda se rastadoše.

Filip s olakšanjem odahne i potrči na plažu, k molu, gdje ga je čekala Maja.

Teta Lela uzdahne i reče:

– Idem guliti krumpir.

Ispriča se jednim osmijehom i ode.

Uzdahnuše i dvojica psihologa i pođoše tražiti ravnateljicu.

– Ni ovaj put ništa – reče Medvidović.

– Čini se, ništa – složi se njegov kolega.

Obojica bijahu razočarani.

U SJENI TAMARISA

Psiholozi su ravnateljicu pronašli na podzidanom uzvišenju iznad plaže, nedaleko smokvika. Iz tog su se smokvika, usput rečeno, Dugački D. i Kratki Perica svake večeri opskrbljivali svježim smokvama. Sjedila je u sjeni tamarisa, na klupi čije noge bijahu pobodene u zemlju. I kukičala. Pred njom, na stolu od tesanih dasaka, stajale košara s koncima i pletivom.

S njom bijaše i Akonkagva. Šmituc je morao nekakvim poslom otići u Šibenik, pa se Akonkagva osjećala veoma osamljenom. Za nju more nije bilo more ako u njemu nije bio Šmituc. Pa je tako sada, silom prilika, cijelo dopodne pravila društvo ravnateljici.

Tamaris je spuštao grane gotovo do zemlje i pravio ugodnu hladovinu onima koji su sjedili na klupi. Otuda se lijepo mogla držati na oku cijela plaža. Žene su s vremena na vrijeme pogledavale na plažu, budno motreći sve što se dolje događa.

Krmpotić i Medvidović pozdraviše dvije žene i sjedoše na klupu nasuprot njima.

Ravnateljica spusti pletivo.

– Dakle, kolega? – zapita.

– Ništa – odgovori Krmpotić malodušno i spusti aktovku na stol. – Moje su se nade izjalovile.

– Žao mi je – reče ravnateljica, pa doda: – Vi mi, u stvari, nikada u cijelosti niste otkrili tu svoju zamisao. Tu i tamo rekli ste ponešto, ali mi ideju niste nikada razjasnili. Što ste, zapravo, danas očekivali?

Pojavi se teta Lela s vrčem kave. Stavi tanjuriće i šalice na stol, natoči kavu, ljupko im se osmjehne i reče:

– Malo kavice za gospodu.

Pa se udalji.

– Razjasnit ću vam sada, ako je po volji – reče Krmpotić uzdahnuvši. – Iako je, nažalost, sve bilo uzalud, kao što sam rekao. Vi se sjećate da sam još zimus nastojao da se ljetovanje planira baš u ovom odmaralištu. Složili ste se s tim, a suglasila se i uprava škole.

– Da – kimne Akonkagva – predložili ste da pođe cijeli moj razred. Činilo nam se da vi, kao predstavnik Doma, imate neki poseban razlog za to, a i školi je u potpunosti odgovaralo.

– Tada sam mislio da imam dobar razlog, a danas se pokazalo da on nije postojao.

– Budite malo određeniji, kolega – zamoli ravnateljica.

– Radilo se o našem Filipu. Ali moram svakako početi malo izdaljega, kako bih bolje objasnio pobude i motive koji su me naveli da postupim tako kako sam postupio. Vi znadete da je on, kao dvogodišnje dijete, pronađen na zagrebačkom Glavnom kolodvoru.

– Ja sam mu razrednica – reče Akonkagva – ali to nisam znala do neki dan. Zlatko nam je ispričao onoga dana kad je dječake doveo za nama.

– Ja sam znala, naravno – reče ravnateljica.

– Našli su ga pokraj željezničke pruge – nastavi Krmpotić – U teškom stanju, s ozljedama i opekotinama. U bolnici je proveo oko tri mjeseca, a zatim je premješten u naš Dom.

– Siroto dijete – snuždeno će Akonkagva. – Je li ga tamo ostavila majka, što li?

– O, ne, za takvu pretpostavku nema nikakve osnove. Pazite dobro, dječak je pronađen i dopremljen u bolnicu 30. kolovoza 1974. godine. – Krmpotić malo zastade i pogleda prisutne. – Govori li vam nešto taj nadnevak?

– O, da – kimne Medvidović.

– Da – kimne i ravnateljica.

– Meni ne – slegne ramenima Akonkagva.

– Te je večeri – produži Krmpotić – došlo do teške nesreće na zagrebačkom željezničkom kolodvoru. Vlak koji je dolazio iz Atene, trebao je u dvadeset dva sata i trideset dvije minute nastaviti vožnju za Dortmund. Ali je nikada nije nastavio. U zagrebački je kolodvor ušao prevelikom brzinom, uslijed čega je došlo do iskliznuća vagona i tragedije, jedne od najtežih te vrste u svijetu. Bilo je oko sto pedeset žrtava.

– Oh, Bože, sada se sjećam! – reče Akonkagva. – Imala sam tada petnaest godina, ali se sjećam. Mislite li da je i mali Filip bio u tome vlaku?

– Uvjeren sam u to. Više puta sam iščitavao popis poginulih, naravno, onih koji su bili identificirani, kako bih saznao je li među njima bilo osoba za koje bi se moglo pretpostaviti da su dječakovi roditelji. Na taj način nisam mogao doći ni do kakva zaključka. Iz dostupne mi dokumentacije saznao sam da je među teže ozlijeđenima bila i jedna žena, ali njoj se, nakon izlaska iz bolnice, izgubio svaki trag.

– Zar se nije moglo nešto doznati od dječaka? – pitala je Akonkagva. – Ipak, imao je dvije godine. U toj dobi djeca već govore.

– Nije, gospođice. U bolnici je ocijenjeno da dijete ima oko dvije godine, dvije godine i

tri mjeseca, ali to je samo procjena. Slažem se da je za tu dob mogao nešto znati o sebi, pa i o svojim roditeljima, barem njihovo ime, mjesto iz kojega dolazi, ili nešto drugo što bi nas navelo na pravi put u utvrđivanju njegova identiteta. Ali dječak je govorio vrlo slabo, svega nekoliko riječi, iz kojih se nije mogla uhvatiti ni najtanja nit koja bi istragu usmjerila na pravi trag. Moguće je da je takvo slabo stanje u njegovu govornom izražavanju izazvao pretrpljeni šok. Ima slučajeva da pod sličnim okolnostima, okolnostima šoka, organskog ili psihogenog, dijete potpuno zaboravi govoriti. Ili mu, kao posljedica takva šoka, ostane trajna mucavost. I naš Filip je, po dolasku u Dom, upućen na poseban tretman u smislu ispravljanja govornih mana i uvježbavanja govora. Dakle, tko je taj dječak? Čiji je? Ima li roditelje? Ta su me pitanja zaokupljala mjesecima, pa godinama, sve dok nisam počeo gubiti nadu da ću ikada na njih naći odgovor. Ali nikada nisam potpuno digao ruke od toga. Ne. To me stalno kopkalo, stalno. A onda sam, bilo je to prošle godine u jesen, na jednom savjetovanju susreo svoga kolegu Medvidovića.

– »Utjecaj okoline na psihofizički razvitak djeteta« – sjeti se Medvidović teme savjetovanja.

– Da, tako je – kimne Krmpotić. – Jednoga smo dana kolega i ja zametnuli razgovor o ljepoti naših primorskih gradića i, riječ po riječ, saznadoh od njega da šibenski Centar za socijalni rad ima svoje odmaralište nedaleko Šibenika. To mi je dalo ideju da našu djecu dovedemo na ljetovanje u to odmaralište, ako bi nam ga mogli ustupiti na dva tjedna. Mogli su, nasreću. Dogovorismo da to bude u lipnju ove godine. Oko pedeset mjesta. Po povratku sa savjetovanja ja sam vas, kolegice Zora, upoznao s tim, a stupio sam u vezu i s upravom škole. I tako bijaše dogovoreno da se ovamo upute šesti razredi, u kojima ima dosta učenika iz našega Doma. Računao sam da u pratnji trebaju biti i dvije kuharice, jedna iz Doma i jedna iz škole, ali me u telefonskom razgovoru, kada smo već dogovarali pojedinosti smještaja djece, kolega Medvidović upozna da odmaralište ima svoju kuharicu, koju je Centar za socijalni rad upravo tu i zaposlio. I sad, zamislite moje iznenađenje kad mi je kolega rekao da je ta Žena, glavna kuharica u odmaralištu, preživjela onu tragediju na zagrebačkom kolodvoru. Ona bi, dakle, mogla biti ona žena kojoj se zameo trag nakon izlaska iz bolnice!

Žene su s krajnjim zanimanjem slušale pripovjedača. No i uz to su s vremena na vrijeme pogledale na plažu.

– Bože, kakva slučajnost! – snebivala se Akonkagva.

– Slučajnosti su puno puta rješavale bitne stvari u životu – filozofski će Krmpotić, pa nastavi: – Ta se žena, dakle, početkom 1975. godine prijavila šibenskom Centru za socijalni rad. Nije imala nigdje ništa i nigdje nikoga. Poslije nesreće i bolničkog liječenja ostala je bez pamćenja, pod amnezijom, i to potpunom retrogradnom amnezijom organske prirode. Kada mi je kolega Medvidović sve to ispričao, u meni se začela jedna ideja, zamisao, pretpostavka, kako hoćete. Uhvatio sam se za nju, za tu pretanku nit, i nisam je ispuštao sve do danas.

Krmpotić zastade. Spustio je pogled na svoju aktovku i tužno je promatrao. Kao da su mu sve lađe potonule.

– A ta je zamisao bila? – potakne ga ravnateljica.

– Ta je zamisao bila da bi ta žena, Gizela Vukić – pazite, to nije njezino pravo ime, dobila ga je u posebnom postupku nakon izlaska iz bolnice – da bi ta žena mogla biti majka našega Filipa! Zašto ne? Po izlasku iz bolnice ona se zaputila u Šibenik – tko zna što ju je navelo na to – zaboravivši sve, pa i to da je, možda, u trenutku nesreće sa sobom imala dijete. Jer, kod potpune retrogradne amnezije u cijelosti se gubi pamćenje, sve do nastupanja uzročnog čimbenika, to jest do same fizičke traume koja je prouzročila amneziju. Tako je i Gizela Vukić mogla zaboraviti da je one kobne noći putovala sa svojim sinom, zaboraviti čak da ga je ikada i imala.

– Oh – duboko uzdahne Akonkagva – ali ta je žena morala kod sebe imati nekakve dokumente, iz kojih bi se vidjeli njezini osobni podaci, mjesto rođenja, prebivalište, bračno stanje, pa možda i to je li imala djece.

– Slažem se, gospođice, vaša je pretpostavka na mjestu. I ja sam tako zaključivao. No kod Gizele nisu pronađeni baš nikakvi dokumenti, ništa po čemu bi se mogao utvrditi njezin identitet. To je u meni još više učvrstilo pretpostavku da bi ona mogla biti Filipova majka. I tako sam počeo utirati put kojim bih svoju pretpostavku dokazao ili opovrgnuo. Za početak sam nastojao da se pošto-poto ove godine dođe na ljetovanje u odmaralište gdje je ona zaposlena. I da svakako pođe i Filip. Da se njih dvoje vide, Filip i ta žena. I da mi vidimo njih.

– Ah on se, kao dvogodišnje dijete, nakon tolikih godina nije više mogao sjećati svoje majke – razložno zaključiti Akonkagva. – A žena je, s druge strane, izgubila pamćenje, pa ni ona njega ne bi mogla prepoznati.

– Posve ispravno – oda joj priznanje Krmpotić, pa kucne prstom po svojoj aktovki. – Ali ja sam, temeljito proučavajući ovaj Filipov dosje, zapazio jednu pojedinost koja bi se mogla pokazati bitnom. Dječak je, kao što sam rekao, dopremljen u bolnicu u teškom stanju, sa svježim ozljedama i opekotinama. Ali je pokraj toga, kako se vidi iz bolničkog pisma, imao i jednu staru ozljedu. Oštećeno lijevo uho. To bi njegova majka svakako morala znati. Zato sam želio da Gizela vidi to njegovo uho.

– No, ako mu je i majka, ona je i to mogla zaboraviti, kao i činjenicu da je uopće imala dijete.

– Dakako da je mogla. Ali nekada neka pojedinost, neka sitnica, koja bi osobu pod amnezijom podsjetila na neki događaj iz njezina života prije fizičke traume, može kod takve osobe izazvati šok, vratiti je unatrag, probuditi je. U praksi je bilo takvih slučajeva. Ja sam računao da bi kod Gizele pogled na to dječakovo uho mogao izazvati takav šok.

Medvidović kimne s odobravanjem.

– Sjajni zaključci, kolega Krmpotiću! – oda mu priznanje i ravnateljica. – A kako objašnjavate njegov strah od vožnje vlakom?

– I za to postoji psihološko opravdanje. Ako je u ranom djetinjstvu doživio traumu u svezi s vlakom, a po svemu sudeći jest, sigurno jest, on je taj strah cijelo vrijeme nosio u sebi.

I onda je taj njegov strah na onako drastičan način upravo iskočio iz njega u trenutku kada je trebao ući u vlak. Za mene je to bio jedan pokazatelj više da je one noći i on bio jedan od nastradalih putnika, iako je nađen pokraj pruge, a ne u slupanom vagonu.

– Ali dječak je ipak volio vlakove. Često se zadržavao na kolodvoru i promatrao ih, gotovo cijelo slobodno vrijeme provodio je tamo.

– To i mene malo zbunjuje. Rekao mi je da nikada nije putovao vlakom, no, on se svoga kobnoga putovanja ne može ni sjećati. Držim da on, u stvari, voli putovanja. Kako stoji u zemljopisu?

– Odličan! – reče Akonkagva.

– Bit će da je to. Gledajući vlakove i putnike, maštao je o putovanjima. A moguće je, ako je one noći putovao s majkom, da je ostala brazda u njegovom pamćenju, pogotovo ako se prije nesreće osjećao ugodno. Ona nekada ostane duboko utisnuta u sjećanje, kao u vosak. Ta brazda može privremeno biti zamagljena, pokrivena svakodnevicom, ali ona iz te magle kadšto može izroniti, kao svijetla crta u tami ljudskog zaborava. No, osim toga, možda je na kolodvoru nešto posebno zavolio. Neku osobu ili predmet, može to biti i podsvjesno, koji u njegovoj podsvijesti izazivaju ugodne asocijacije. Sprijateljio se tamo s nekim nosačem, upoznao nekakva crnog psa lutalicu, pričao mi je o tome.

Medvidović natoči kavu iz vrča koji je na stolu ostavila teta Lela.

– Onoga dana kada ste vi otputovali vlakom – nastavi Krmpotić nakon što je otpio gutljaj kave i obrisao bradu – zamolio sam gospodina Šmituca da svakako pođe za vama autobusom. U protivnom, sve ono što sam bio nakanio izvesti, mislim na susret s Gizelom Vukić, bilo bi zaustavljeno na određeno vrijeme. A kada su nešto kasnije dvojica dječaka ostali sami u Domu, namjerno sam pred njima ostavio ključ svoga ureda na vješalici u hodniku, nastojeći da oni to primijete, da znadu da im je moj ured toga dana i noći na raspolaganju.

– Zašto? – ravnateljica izvije obrve.

– Filip zacijelo znade da su u mome uredu pohranjeni svi dosjei i da u njima piše sve što se zna o svakome od njih. Htio sam znati zanima li njega uopće njegovo porijeklo, jer mu nikada nismo poblizje govorili o onome što je tamo zapisano.

– Pa mogli ste mu tada reći, ako ste to držali opravdanim.

– Mogao sam, dakako. Ali sam htio vidjeti ima li on inicijative. Ima li volje da nešto sazna o svojim roditeljima.

- I? Je li ulazio?
 - Jest. Otvarao je vitrinu i razgledao svoj dosje.
 - Po čemu ste to zaključili?
 - Bio sam mu postavio jednu zamčicu – nasmiješi se Krmpotić samozadovoljno. – Nije sada bitno kakvu. Kad sam uočio da je prekapao po svome dosjeu, bio sam zadovoljan. I on je, dakle, želio saznati sve o sebi, kao i ja. Tada sam vama, kolegice Zora, javio da ću doći ovoga ponedjeljka, a kolegu Medvidovića zamolio da prethodno navrati ovamo, da upozna dječaka, te da pokuša utvrditi ima li kakve fizičke sličnosti između njega i Gizele Vukić. Ipak sam najviše nade polagao u ovo što smo pokušali učiniti danas, to jest Gizeli, njegovoj pretpostavljenoj majci, napadno pokazati dječakovo rasječeno uho.
 - Pretpostavljam da ste mi zato i javili da ga nagovorim da se ošiša.
 - Da, upravo zato. Ali, eto, od svega toga nije ispalo ništa. Pokus je potpuno propao. Kad je Gizela vidjela tu posjekotinu na njegovu uhu, samo je rekla: »Jadni dječak!«
- I Krmpotić nekako jadno zašuti. Vidjelo se da mu je teško palo što je njegova velika zamisao doživjela brodolom. Počne brisati naočale, a oči mu izgledale nekako tužne.
- To još uvijek ne znači da vi niste u pravu – utješno će Akonkagva. – Ovaj put se vaša teorija nije dokazala, ali moguće je da će se jednom dokazati.
 - Zasad je tako – slegne ramenima Krmpotić i stavi naočale. No, njegov dosje i dalje ostaje otvoren.
 - Šteta što je tako ispalo, odnosno što nije ispalo drukčije – reče Akonkagva i doista joj se vidjelo u očima da je to žalosti.
 - Šteta – uzdahne i ravnateljica. – Toliko se vole njih dvoje i bilo bi sjajno kad bi se ustanovilo da su svoji.

Nekoliko metara dalje od tamarisa, uz stablo smokve, cijelo su vrijeme sjedili Dugački D. i Kratki Perica.

- Bog te mazo! – zašapće Dugački D. i ugasi pikavac o stablo smokve. – Jesi li ti čuo ovo, Kratki!
 - Bomba! – potvrdi Kratki Perica. – Hajdemo dolje!
- Neopazice se izvuku ispod smokve i niz podziđe se spuste na plažu.
- Kratki, o ovome nikome ni riječi!
 - Zašto? – iznenadi se ovaj i zastade.
 - Možda to Kondoru ne bi bilo pravo. A on je dobar dječak.

Gore, pod tamarisom, ravnateljica se opet latila svoga pletiva.

Ugledaše kako se odozdo tamarisu približava Gizela Vukić.

Uskoro razmakne grane i priđe im. Činilo se da su joj oči malo crvene od plača.

– Ne znam s kim bih od gospode trebala razgovarati – započe nesigurno, pogleda sveudilj uprta u Medvidovića.

On odmah ustade i stavi joj zaštitnički ruku na rame.

– A o čemu to, Gizela? – zapita. – O čemu biste željeli razgovarati? Slobodno recite pred svima nama.

– Željela bih usvojiti Filipa, a ne znam kako to ide po zakonu i kome bih se trebala obratiti.

VAŽAN RAZGOVOR U SLASTIČARNICI

Sutradan prije podne Krmpotić pozove Filipa.

– Hajdemo malo prošetati – reče mu.

Dječaka to iznenadi. Nije Krmpotić djecu iz Doma često pozivao u šetnju. Zacijelo nešto ima na umu. Opet se sjeti da je one noći, uoči polaska na more, s Krcom ulazio u njegov ured. Ma kakvi ulazio, provalio, to je prava riječ!

Jučer mi nije htio ništa reći, ali sada će mi održati vruću prodiku, razmišljao je Filip. Oh, pogriješio sam što sam ulazio, baš sam pogriješio!

– Nisi pogriješio, Filipe, nisi – začuje u toj misli glas svoga staratelja.

– Ali kako... po čemu ste... – zbuni se dječak i počne zamuckivati.

– Kako sam pogodio tvoju misao, je li, to si htio pitati?

– Da, gospodine, po čemu ste...

– Eh, moj dječake, ja sam psiholog, a psiholozi kadšto mogu pogoditi što drugi misle. – U glasu mu ne bijaše nikakve ljutnje, a krupne mu se oči ispod naočala samo smiješile. – Hajdemo potražiti neku dobru slastičarnicu.

Uspinjali su se kamenitim stubama prema središtu gradića podno kojega je bilo njihovo odmaralište. Krmpotić otrgne grančicu ružmarina, malo je na vrhu protrlja prstima i stane mirisati. Isto to učini i Filip.

– Pretpostavljam da je one noći i tvoj prijatelj bio s tobom.

– Bio je, Krco. Ali ja sam ga nagovorio da uđemo, on me odvrćao od toga.

– Drago mi je, drago mi je – kimao je glavom Krmpotić i mirisao onu grančicu.

Drago mu je što sam provalio u njegov ured i na to još nagovorio i Krco, pomisli dječak, baš svašta! A glasno reče:

– Sve sam ostavio na istome mjestu, kako je i stajalo.

– Pa, sad, neće biti baš tako. Ostavio si na istome mjestu, ali ne onako kako je bilo.

– Ne razumijem...

– Bio sam ti postavio malu zamku, znaš. Tvoj sam dosje umetnuo tamo gdje po abecedi i treba stajati, ali sam ga okrenuo naopačke. A kad sam ujutro provjerio, on je bio na mjestu na koje i spada, ali više nije bio okrenut naopačke. Ha-ha-ha... n-da... Vidiš, to te odalo. Kad si prekapao po vitrini, nisi zapazio da je on stajao naopako, pa si ga, da tako kažem, nakon upotrebe stavio onako kako su stajali i ostali. Dakle, ostavio si na istome mjestu, ali ne onako kako je bilo. Ha, što misliš?

– To ste sjajno izveli, gospodine! – Filip se iskreno zadivio toj smicalici. – Ali zašto ste rekli da vam je drago?

– Zato što sam baš i želio da ti malo zaviriš u moj ured i potražiš taj svoj dosje. Onako, na svoju ruku. I da ga malo razgledaš. Zato sam i ključ ostavio tamo na vješalici, pred tvojim očima, kako bih te potaknuo da se poslužiš njime.

– A zašto ste željeli da pogledam svoj dosje?

– Samo zato da bih vidio koliko te zanima što stoji u njemu. I zanima li te uopće.

– Naravno da me zanima.

– To je sasvim prirodno. Naposljetku, svatko mora željeti što više saznati o sebi. Gle, evo jedne zgodne slastičarnice! Uđimo!

Krmpotić naruči dvije velike čaše sladoleda od jagoda i vanilije.

– Pročitao sam što tamo piše – uzdahne Filip.

– Onda sada znadeš o sebi onoliko koliko i ja. To baš nije puno, a nije ni osobito veselo.

– Nije, gospodine.

– Je li te onespokojilo ono što si pročitao?

Filip je neko vrijeme šutke čeprkao žličicom po čaši.

– Ne znam – reče ne podižući glavu. – Meni je otprije bilo jasno da nemam roditelja. Mrtvi su, ili su me napustili.

– Bilo ti je jasno? Kako to?

– Inače se ne bih nalazio u Domu.

– N-da... pravo kažeš. Dakle, ti misliš da nemaš roditelja. Drugim riječima, da su mrtvi, ili da su te napustili.

– Samo tako može biti.

– Može biti i drukčije, Filipe. Život se nekada znade okrutno poigrati s ljudima. Na više načina. Djeca se jednostavno mogu izgubiti. A može ih i neka viša sila razdvojiti od roditelja, ili roditelje od njih. Ipak je u najviše slučajeva tako kako ti zamišljaš. Uzmi za primjer svoga prijatelja, Krco. On ima majku, ali kao da je nema. Ne pokazuje nikakvu skrb za njega, ili gotovo nikakvu.

– Nekad mu pošalje malo novaca, ali Krco kaže da će joj sve to vratiti kada bude mogao.

On bi više volio da ga nekada posjeti.

– Potpuno ga razumijem. On ima majku, a u stvari je nema. Ali, na svu sreću, može biti i obrnuto.

– Kako to mislite?

Filip je preko čaše upitno gledao staratelja.

– Obrnuto, kako sam i rekao. Može biti da dijete nema majku, a da je ipak ima.

– Ne razumijem to, gospodine.

– Odmah ću ti objasniti. Vidiš, dijete može živjeti s nekom ženom koja mu nije majka, s nekom dobrom ženom, koja ga voli i pazi kao da mu je uistinu majka. Razumiješ li sada?

– Pa, tako...

– Tako ti je i s imenima – malo se nasmiješi Krmpotić i pogladi bradu. – Neki dječak može imati ime, a da ga nema.

– Kao ja?

– Upravo tako, kao ti. Iz onih papira u dosjeu mogao si saznati na koji si način dobio ime Filip. To zacijelo nije tvoje pravo ime, ali to ti sve ove godine nije smetalo. Uzmimo da ti nije smetalo. Prema tome, imaš ime, a nemaš ime. Jesi Filip, nisi Filip. Kao i ono maloprije o majkama. Krco ima majku, a nema majku. A netko opet nema majku, a može je imati.

– To o imenima mi je prilično jasno, ali ovo o majkama baš nije.

Krmpotić je ispod oka motrio Filipa. Lagano odgurne svoju čašu u stranu i nadnese se nad stol kako bi mu se što više približio. Pogleda ga u oči.

– Pričali su mi da si ti zavolio gospođu Lelu.

– Jesam, svi smo je zavoljeli. Prema svima nama je jako dobra.

– N-da... Dakle, zavolio si je i ti.

– Jesam. – Filip ispod košulje izvuče privjesak što mu je visio o vratu i pokaže ga. – Vidite, poklonila mi je ovo koraljno sidrašce.

– Da? – Krmpotić opipa privjesak. – To je nešto doista lijepo. A je li još nekome što poklonila?

– Ne znam. Mislim da nije.

– A tebi jest. Baš tebi. Ti si joj najdraži.

– Sve nas voli.

– A osobito tebe. Pa to je i rekla jučer kad smo ono u blagovaonici pričali s njom. A i meni je to rekla kad smo razgovarali nasamo.

– O meni ste s njom razgovarali?

– Da.

– I rekla vam je da me voli?

– Najviše od svih.

U Filipu se nešto uzburkalo, neka ga toplina počela zapljuskivati. Jedno ti je kada ona pred svima kaže da sam joj najdraži, razmišljaše on, a drugo kada to kaže Krmpotiću nasamo.

– Baš mene? – htio je biti siguran.

– Baš tebe. Da te voli kao da si joj sin.

– Kao da sam joj sin?

– Upravo tako je rekla. Kao da si joj rođeni sin.

– A nisam joj sin.

– No, znam da nisi. Ali tako je rekla.

Dječaku se zažarili obrazi, sva mu se toplina duše skupila u očima, razlila se tamo, malo mu i pogled zamaglila. Zar da ona voli njega, Filipa? I to kao da joj je rođeni sin. A nije joj sin, to svi znadu. Jedva da je mogao povjerovati u to. Kako bi neki dječak mogao voljeti nekoga kao majku, ako mu nije majka? A, opet, možda bi i mogao. Možda bi doista mogao. On tetu Lelu voli, baš je voli...

– I još nešto mi je rekla – prekine ga staratelj u razmišljanju.

– Što, gospodine? – trgne se dječak.

– Ona bi te željela usvojiti, Filipe.

– Molim?

– Željela bi te usvojiti. Da joj postaneš sin.

– Da joj postanem sin?

– Da. Kao što smo ono maloprije govorili. Nemaš imena, a imaš ga. Nemaš majke, a možeš je imati. Ona bi te željela za sina, kao što sam rekao. Ali za to je potreban i tvoj pristanak.

U duši je on pristanak dao istoga trena. Ali nije bio u stanju ni riječi prevaliti preko usana. Sve se u njemu komešalo. Krv mu šumjela u ušima, tuklo u grudima, u vratu, u sljepoočicama.

– Moj pristanak? – rekne napokon.

– Tvoj pristanak, Filipe, da. Ne moraš se odlučiti odmah, promisli dan-dva o tome.

– Mogu reći odmah, gospodine.

– Odmah?

– Da. Ako se mene pita.

– Tebe se pita.

– Pristajem.

Od silnog uzbuđenja usta mu se bila osušila. Dlanovi mu se oznojili, sav bijaše napet. Izgovorivši posljednju riječ, osjeti kako se u njemu nešto naglo otkočilo. Ovamo je, dakle, vodio sav taj razgovor! Ali neka, hvala Bogu! Sve oko njega sada kao da je pjevalo, kao da se radovalo s njim, a u njemu svejednako narastala neka topla plima, obuzimala ga do vrtoglavice.

Krmpotić ga potapše po ramenu.

– Nisi pogriješio, mladiću – reče. – Nisi pogriješio. Ako imalo poznajem ljude, a poznajem ih, mogu ti reći da je gospođa Gizela Vukić, vaša teta Lela, jako dobra žena. Sva je od duše i dobrote.

– Znade li gospođa ravnateljica za ovo? – zapita Filip.

– U sve je upućena.

– Vraćam li se ja još u Dom?

– Da, svakako. Najprije će trebati provesti zakonski postupak usvojenja. To neće potrajati dugo. Kada naiđem iz Splita, navratit ću po tebe i Krcu.

– A teta Lela?

– Ona će doći u Zagreb za nekoliko dana, mora tamo potpisati neke papire. A onda ćeš ti s njom opet ovamo. Ima ona tu lijepu kućicu, pokazala mi je.

Krmpotić plati sladoled. Iz novčanika izdvoji jednu novčanicu i pruži je Filipu.

– Uzmi ovo od mene – reče i utisne mu novčanicu u džep na košulji.

– Ali... zašto, gospodine? – zbuni se dječak.

– Samo uzmi. Ako ovih dana budeš posjetio gospođu Gizelu, a vjerujem da će te pozvati, kupi joj malo cvijeća. I još nešto. O ovome do večeras nemoj nikome pričati. Svima ćemo to priopćiti poslije večere, bit će nekako svečanije. Tako je predložila gospođa ravnateljica, u slučaju da ti pristaneš.

Zaputiše se prema odmaralištu. Usput su razgovarali vrlo malo, gotovo ništa. Krmpotić opet ubere stručak ružmarina i šutke ga mirisaše. Znao je on u kakvu je sada stanju njegov štićenik, pa ga je pustio da se sam hrva sa svojim osjećajima. I Filip se s njima hrvao, doista. Sve je to došlo tako iznenada, pa mu se ti osjećaji spleli u čvor, zamrsili se. On ih sada nastojaše lagano razmrsiti. Pa zar će se morati rastati sa svojim prijateljem Krcom, sjekne ga misao. A s Majom? Oh, Bože! Gotovo mu dođe da povuče svoj pristanak. A tada se sjeti kako ga je teta Lela onoga dana držala u naručju, kako je plakala i privijala ga na grudi, a njemu bilo lijepo i toplo uz nju. I kako joj je srce kucalo, kucalo, kucalo...

Kada se spustiše niza stube, Krmpotić pođe k stolu pod suncobranom, a Filip okrene prema plaži.

Neće on moći tu lijepu tajnu držati u sebi. Morat će je povjeriti Krci, pred njim on ne bi mogao ništa držati u tajnosti.

KUĆICA POKRAJ MORA

– Sretan si čovjek, čovječe! – reče Krco kad mu je Filip sve ispričao.

U riječima svoga prijatelja Filip je osjetio prizvuk tuge. Krco je sigurno pomislio da će se oni sada zauvijek rastati, pa ga je to ražalostilo.

– Znaš, Krco, teta Lela ima ovdje kuću – reče mu. – Svoju vlastitu.

– Je li ti to ona rekla?

– Ne, Krmpotić.

– Bit će ti baš lijepo.

– I tebi će.

– Zašto meni? Neće mene usvojiti.

– Što imam ja, uvijek ćeš imati i ti. Čim završiš osnovnu školu, svakako ćeš doći ovamo. Onda ćemo u pomorsku, kako smo se i dogovorili.

– Ah! – Krco odmahne rukom i zatrči se u more.

Zatim ispriča i Maji. Kada je rekao Krco, morao je ispričati i Maji. Djevojčica ga je šutke gledala.

– Znači, tako – protisne Maja slabašnim glasom, sve nekako bježeći pogledom u stranu. Onda se pokuša nasmiješiti. – A tko će meni rastrljati kremu kad se jednom umilostive i opet nas dovedu ovamo?

– Ja! – spremno će Filip. – Bit ću ovdje i samo ću tebe čekati.

– Imat ćeš svoju mamu i neće te biti ni briga za mene.

Djevojčica se sva skupila, ramena nekako uvukla u se i zagledala se u pijesak.

– Bit će me briga! – Filip gotovo uzvikne. – Pisat ću ti. Hoćeš li i ti meni?

Još joj je pogled ukopan u pijesak. Dječak se nagne i pogleda je u oči. Dvije suzice, kao dvije zvjezdice, caklile joj se u kutovima očiju. Naglo ustade s pijeska i htjede poći. Filip je uhvati za ruku.

– Čekaj malo. Hoćeš li mi pisati?

- Hoću – reče djevojčica i rukom zabaci kosu.
- O ovome što sam ti rekao do večeras nemoj nikome pričati.
- Dobro. I pođe.
- Daj da ti namažem kremu – reče Filip ne ispuštajući joj ruku.
- Moram se ići istuširati.

Pod tušem upravo stajaše Mirta. Maja stane uz nju.

- Kondor sada ima mamu – reče odmah kroz mlaz prskavih kapljica. – Ali nemoj nikome reći, to je tajna.
- Neću. A tko mu je mama?
- Teta Lela.
- Oh, silno! A kada ga je to rodila? Danas prije podne?
- Usvojila ga. Ali pazi, šuti o tome.
- Šutjet ću kao riba – obeća Mirta. Ugleda Sandru i Mislava, pa doda: – Gle, Sandra opet sjedi na mome ručniku!

Otrči do Sandre i povuče je u stranu.

- Čuj, Sandi – zašapće – jesi li čula da si je Kondor nabavio mamu?
- Nisam. A gdje? Je li i za mene ostala koja?
- Ozbiljno ti kažem. Pričala mi Maja, a znaš da ona i on...
- Ma kako je došao do mame? Pričaj.
- Usvojila ga teta Lela. Ali to je još tajna. Nemoj nikome pričati.
- Ni crnoj zemlji! – obeća Sandra. – Mislava me nešto zove, moram ići.
- Što ti je rekla? – zapita Mislav.
- To je tajna, ne smijem nikome reći. Kondor je dobio mamu, tetu Lelu.
- Kako se mama može dobiti?
- Teta Lela ga usvojila, ali nemoj nikome reći.
- Teta Lela ga usvojila, ali nemoj nikome reći – upravo je iste riječi na drugom kraju plaže izgovorila Mirta. – To je tajna.

Dugački D. se osmjehne i pođe prema Kratkome Perici. Za dvije i pol minute iz zagrebačke grupe nije bilo nikoga tko nije znao da je teta Lela usvojila Filipa. Ispalo je čak da ga je usvojila, iako se to još nije dogodilo.

Svi su znali, a nitko nije znao. Svatko je tako čvrsto držao tajnu u sebi.

Za ručkom nitko o tome ne prozbori ni riječi. Ali su se desetine pogleda zaustavljale na Filipu. Neki sa zanimanjem, neki i s iskricom zavisti.

A njegove su oči potajice tražile oči tete Lele. Kad bi im se pogledi sreli, a to bi bilo svaki put kad bi teta Lela prolazila pokraj njegova stola, jedno drugome bi se osmjehnulo. U tim je pogledima i osmjesima bilo puno neizgovorenih riječi, toplih riječi, koje jedva čekaju da budu izrečene.

Poslije večere velika je novost i zvanično prestala biti novost. Ona to nije bila ni prije večere, ali sada, kad je ravnateljica biranim i vrlo lijepim riječima otkrila ovu lijepu »tajnu«, svi zapljeskahu i čestitahu Filipu. A Krco još čestita i teti Leli. Bilo je tu malo i suza, i suzica, i prigušenih uzdaha.

Sutradan su teta Lela i Filip dugo razgovarali. A onda ga ona pozove na objed. U svoju kuću.

Najprije svratiše na sladoled.

Sada izlaze iz slastičarnice. Iz one iste od jučer. U kojoj je Filip dao svoj pristanak. Postala mu ta slastičarnica draga, uvijek će je se sjećati.

Na ulici teta Lela stavi dječaku ruku na rame. Nekako oprezno, bojažljivo.

A zatim ga zagrlji. Bijaše to tako prirodan pokret, kao da se ništa prirodnije nije moglo dogoditi. Pokret sladak i topao, za Filipa očekivano-neočekivan.

Dječak se nečega sjeti.

– Oprostite – reče – odmah ću se vratiti.

Uskoro se vratio. U ruci mu bila kitica lijepih mimoza. Pruži ih teti Leli.

– Izvolite, teta Lela!

Ona primi cvijeće. Potekoše joj suze. Iz torbice izvadi rupčić i obriše ih.

Malo kasnije zastade i reče:

– Ovo je naša kućica.

Stajali su pred starom kamenom kućom. Bila je sasvim na obali, kao da je zakoračila u more. Čvrste joj kamene temelje zapljuskivali valići. Naša kućica, mišljaše Filip. Naša. Tako je rekla.

– Lijepa je – reče zadivljeno.

– Stara je, ali je udobna. U njoj je živio neki pomorac. Otišao je u Ameriku. Ja sam je malo dotjerala i sada je takva kakvu je vidiš. Nadam se da će ti se dopasti.

– Kažete da je u njoj živio pomorac? – reče Filip i kuća mu se učini još ljepšom.

– Da.

– Sigurno ću je zavoljeti.

Teta Lela se nasmiješi.

- Možda će u njoj odrasti još jedan pomorac – reče.
- Mislite na mene?
- Na tebe, svakako.

Stajala je s kiticom mimoza u ruci i smiješila se.

Filipu.

Na licu joj još razmrljane suze, u očima topli sjaj.

Za Filipa.

- Vi znadete da ja želim postati pomorac?
- Znadem.
- I moj prijatelj Krco to isto želi – uzdahne Filip.
- Kad budem došla u Zagreb po tebe i kada sredimo to što trebamo srediti, vratit ćemo se ovamo. Tu je i škola blizu.
- Tako mi je jučer rekao i gospodin Krmpotić.
- Onda i tvoj prijatelj može poći s nama.

Filip se obraduje. Upravo to je on i htio zamoliti tetu Lelu, ali kasnije. A ona je već sada pogodila njegovu želju.

- Može doći ovamo?
- Naravno da može. Neka bude s nama čitavo ljeto. A poslije ćemo vidjeti što ćemo.
- Hvala vam, teta Lela!
- Uđimo sada u našu kuću. Moramo je vidjeti i iznutra. Dok je otključavala ulazna vrata, pogleda Filipa i reče: – Nešto bih te zamolila.
- Izvolite, teta Lela.
- Upravo to. Za tebe ja sada više ne bih trebala biti teta Lela. Za tebe sam ja sada mama. Puno bi mi značilo da se na to navikneš. Hoćeš li moći?

Otključala je i stajala pred vratima. Gledahu se. Znao je Filip što bi sada trebao reći. Mama! Mama! Znao je on to vrlo dobro. Ali riječ mu se stvrdla u grlu, boljela ga; htjela je svim silama iskočiti, stopiti se s ovim toplim pogledom što počiva na njemu, ali nešto ga steglo, pa ne da.

- Sigurno ću se naviknuti – izusti napokon tihim glasom. Jer on, otkada zna za sebe, nikada nije glasno izgovorio tu riječ.

Teta Lela se osmijehne i uvede ga u kuću.

TAKO JE TO MORALO BITI

Svi nestrpljivo očekivahu dan povratka.

To će biti sutrašnji dan.

Dogovoreno je da poslije ručka po djecu dođe autobus i preveze ih na željezničku postaju u Šibenik, odakle u četrnaest sati i deset minuta polazi Kornat-ekspres za Zagreb.

Krmpotić će naići iz Splita, pokupiti Filipa i Krcu, pa produžiti u Zagreb. Do Šibenika će ih ispratiti teta Lela.

Navečer su počele pripreme za put.

I potraga za svim i svačim.

Netko se baš večeras sjetio da mu je putna torba cijelo vrijeme stajala pod krevetom, a sada je nema. Kamo li se djela? Mirta traži svoj kupaći kostimić boje trule višnje. Prije tri dana prebacila ga je preko maslinove grane da se suši. On se i sada tamo suši i već je sav izbljedio čekajući da se netko sjeti na nj.

Nekome opet nema četkice za zube.

A nekome ružičastog sapuna s mirisom jorgovana.

Dugački D. traži čarape. Kad su stigli, imao je tri para, pa dva, a sada je u torbi samo jedan par. Iako ih četrnaest dana gotovo nije ni obuvao. No, što se toga tiče, teško da bi se još dva para čarapa i mogla utisnuti u njegovu putnu torbu. Bila je puna smokava.

Netko se baš večeras sjetio svoje zelene košulje s kratkim rukavima.

Netko opet plavog ručnika s bijelim ružama.

Kratkom Perici ustrebale cipele. Prevrće sve po hodniku i spavaonici ne bi li ih našao. A one nikako da mu se jave.

Filip ne traži ništa. Leži na svom krevetu i čita knjigu koju mu je posudila ravnateljica. Malo-malo, pa spusti knjigu na prsa i sklopi oči. Ali nema on namjeru zaspati, ne još. Stalno mu se iste misli vrzle po glavi. Lijepo li je imati mamu, razmišljaše on blaženo. Već dva dana samo o tome razmišlja. Eto, poslije podne je teta Lela došla malo k njemu, uzela njegovu putnu torbu s nečistim rubljem i odnijela je. Donijet će je sutra ujutro, kazala je i

zamolila ga da se dobro odmori.

Napokon se sva ta strka po hodniku malo smirila. Netko je pronašao ono što je tražio, netko nije.

Oko deset sati ravnateljica i Šmituc obišli su spavaonice i provjerili jesu li sva djeca na broju. Preporučili su im da odmah zaspu, jer ih sutra čeka naporan put.

Osvanuo lijep dan.

Teta Lela donese Filipovu torbu. On je baš u to vrijeme bio u kupaonici, pa je torbu preuzeo Krco. Čim se Filip vratio u spavaonicu, primijetio je da je torba punija nego što je bila kad ju je teta Lela odnijela. Jedva je još u nju ugurao ravnateljčinu knjigu. Jer je u torbi, osim opranog i lijepo izglačanog i složenog rublja, sada bilo i sendviča, naranči, nekoliko vrećica bombona, dvije čokolade, boca coca-cole i kutija napolitanki.

– Sretan si čovjek, čovječe! – rekao je Krco kad je sve to vidio.

Doručkovali su u uobičajeno vrijeme. Preostalo je još malo vremena i za kupanje. Posljednje kupanje u moru ove godine. Ali djeca nerado ulažahu u more. Posljednjeg dana na moru ni kupanje više nije ono što je bilo prije. Nije onako bučno i veselo, nema one živosti i cike koja se ovdje mogla čuti u posljednja dva tjedna.

Svi danas bijahu nekako sjetni i tihi.

Netko zamišljeno obilazio kamen što je izrastao iz pijeska, svoj kamen, uz koji je najčešće sjedio minulih dana.

Nekome opet osobito omiljela pješćana uvalica u kojoj je prvi put zakoračio u more.

Nekome stijena na kojoj se sunčao.

A nekome prolaz između dva grebena kroz koji je najsigurniji prilaz dubokoj vodi.

Netko sa sjetom u očima posljednji put gleda inicijale urezane na listu agave.

Bilo je teško sve to sada ostaviti. Tako poznato i drago, toplo i prisno.

S druge strane mola, pod vodom, Zorica, Vesna i Višnja opet prave zvijezdu. One su doista uporne, žele iskoristiti more do posljednjeg trenutka. U ovih četrnaest dana napravile su toliko zvijezda, da bi se njima čitavi svod mogao ozvjezdati.

Filip i Maja sjede u pijesku tik uz more. Ne govore mnogo. Samo uzdišu.

Na pučini se opet pojavi onaj bijeli brod. Kao da je izronio iz mora. Gledaju ga.

– Jednom ćeš i ti ploviti na onakvom brodu – uzdahne Maja.

– Jednom, možda – uzdahne i Filip.

Maja mu sjedi s desne strane. Jer on i dalje, iz navike, nastoji pred njom prikriti ono svoje krnjavo uho. Ali sve manje mari za to. I tako su ga već svi vidjeli otkako se ošišao.

Maji se kosa rasula po leđima. Zlatni joj uvojci svjetlucaju pod sunčanim zrakama, baš lijepo izgledaju na potamnijeloj koži. Filip dotakne jedan uvojak, ah ona se pravi kao da to

nije ni osjetila.

– Mirta je jučer dobila pismo od mame – kaže Maja iznenada.

– Zar ona ima mamu?

– Ima, u Francuskoj. Ali Mirta je nikada nije vidjela, samo se dopisuju. – Nekoliko trenutaka šuti, pa dodaje tiše: – Meni mama još nikada nije pisala.

Bože, još joj nije pisala, razmišljaše Filip. Otkad ju je, prije jedno dvanaest godina, zamotala u crnu plastičnu vrećicu i bacila u kantu za smeće, tamo pred bolnicom, još joj nije pisala! A Maja se još nada!

– Pisat će ti jednom – reče tek da je utješi. – A znadeš li uopće gdje ti je mama?

– Ne znam, negdje valjda jest. Možda je i ona u Francuskoj, ili u Njemačkoj, ili tamo negdje, možda se tamo i obogatila. Možda nema vremena da mi piše ili ne zna moju adresu. Ja ipak mislim da će mi se jednom javiti.

Palcem je čeprkala po pijesku i iskopala rupicu koja se lagano punila vodom.

O, jadnice, pomisli Filip, čemu se nadaš? Postade mu mučan ovaj razgovor (stalno mu pred očima lebdio onaj Majin dosje što ga je vidio u Krmpotićevoj vitrini), pa, da bi ga prekinuo, reče:

– Hajdemo na sladoled!

– Ne mogu, Mislina me maloprije počastio sladoledom.

– Da ti namažem leđa, hoćeš?

– Neću. I tako više nemamo vremena za sunčanje.

Tu razgovor presahne.

Objedovaše ranije nego inače. Uto stiže i Krmpotić iz Splita.

Ukrcaše se u autobus što je stajao pred odmaralištem.

Brodica barba Jerka nečujno se nasloni na mol. Iz nje iziđe barba. Oni mu domahuju, maše i on njima. Kad je autobus krenuo, još su mahali. Barbi, pa onda maslinama, moru, stijenama, smokviku, krovu odmarališne zgrade, svemu...

Pred odmaralištem, nekako osamljen, ostao je još samo Krmpotićev auto. Pokraj njega su Filip i Krco. Dolazi teta Lela. Baš se lijepo dotjerala danas. Na njoj je lagani smeđi kostimić i cipele s visokom petom, kosu je začesljala i čvrsto stegnula svilenom mašnicom.

– Ti sjedni ovamo – pozove Krmpotić Krca na sjedalo pokraj sebe.

Za tetu Lelu i Filipa predvidio je stražnja sjedala.

Uđu i njih dvoje u auto. Krmpotić upali motor i oni lagano krenuše.

Teta Lela i Filip ne govore ništa. Uglavnom ništa. Samo se s vremena na vrijeme pogledaju i osmjehnu jedno drugome. Ali je u tim pogledima i osmjesima bilo puno riječi. Teta Lela drži dječakovu ruku. Katkad ga malo potapše po zapešću.

– Nemoj da te uhvati propuh – govori mu. – Kad stigneš u Dom, možeš se polako početi spremati, da sve bude pripravno kada dođem po tebe.

– Nemam baš puno stvari.

– Dobro, dušo, znam da nemaš. Spremi ono što imaš. Ja ću svakako doći idućeg tjedna. Tako sam dogovorila s gospodinom Krmpotićem.

Stigoše do željezničke postaje. Tu se zaustaviše. Sada će se rasti s tetom Lelom. S Gizelom Vukić. Prije toga Krmpotić ju je malo pozvao u stranu i nešto s njom razgovarao. Kad su se vratili do auta, teta Lela reče Filipu:

– Piši mi čim stigneš, hoćeš?

– Hoću, još večeras – obeća Filip.

– I, kao što sam ti rekla, ja ću idućeg tjedna doći u Zagreb da ono sredimo.

Krmpotić je razmještao stvari u prtljažniku, iako su one bile sasvim lijepo složene. Krco se zadubio u razgledanje novina i časopisa izloženih u kiosku. Obojica su, u stvari, čekali da se majka i sin pozdrave i zato su ih ostavili same.

– Ja ću vas dočekati na kolodvoru u Zagrebu – govori Filip ozbiljno. – Ali mi javite kojim ćete vlakom doći. Bilo bi bolje kad biste stigli po danu.

– Javit ću ti točno. Svakako ću stići po danu. – Otkopča ručnu torbicu i nešto izvadi iz nje. – Uzmi ovo, molim te.

– Ne, hvala, imam novaca – nećka se Filip. – Dobili smo džeparac.

– Molim te, nemoj me ražalostiti na rastanku.

– Hvala. – Filip uzme svežnjić novčanica.

– Nemoj zahvaljivati. – Teta Lela ga pomiluje po licu. – Bilo bi mi milije kad bi me pokušao nazvati mamom.

Filip obori glavu.

– Sigurno ću se naviknuti – prozbori tiho.

Ona ga zagrli i privine uza se.

Krmpotić zalupi vratima prtljažnika. Krco se odlijepi od kioska.

– Mogli bismo krenuti – reče Krmpotić.

Bilo je točno četrnaest sati.

Teta Lela pozdravi se s Krmpotićem, pa s Krcom. Onda priđe Filipu.

– Sretan ti put! – šapne mu i poljubi ga. – Bog mi te čuva!

– I vas... mama...

Filip izusti tu riječ i kao da mu se nešto teško odvali sa srca.

Njoj odmah suze na oči. Zagrli ga još jednom.

Krenuše.

Filip se osvrne. Odmakne zastorčić sa stražnjeg stakla i pogleda još jednom. Teta Lela, njegova nova mama, udaljavala se u smjeru željezničke postaje. Lijepa je moja mama, pomisli, takvu sam mamu oduvijek želio. Prstima je milovao koraljno sidrašce što mu je visilo o vratu. Krmpotić pogleda u retrovizor i blago se osmjehne.

Kao da je osjetila Filipovu misao, teta Lela se okrene i mahne mu. Pa se odmah osvrne još jednom, ali auto je već bio zamaknuo iza ugla.

Pogleda na sat. Četrnaest sati i pet minuta. Mora požuriti, za pet minuta će Kornat-ekspres napustiti postaju. A ona je svakako željela pozdraviti i ostalu djecu. I dobru gospođu Zoru. I onaj zgodni par, Vlatku i Zlatka.

Zažalila je zbog cipela, jer su joj visoke pete otežavale kretanje po po šljunčanom prilazu postaji.

Ipak je stigla na peron prije nego što je vlak krenuo. Kroz prozore jednog vagona prema njoj se ispruži pedesetak ruku.

Kornat-ekspres kreće...

Dugački D. se prodere s prozora:

– Hura za tetu Lelu!

– Hura! – zatrešti iz vagona.

Ruke s prozora još joj mašu, još do nje dopiru radosni poklici. Ona se lagano izmiče unatrag kako bi u vidokrugu što dulje zadržala vlak koji se udaljava. I ona draga lica na prozorima i razmahane ruke.

Iza nje nešto zatutnji.

– Pazi! – krikne prometnik.

Istodobno, gotovo ljudski bolno, vrisne i lokomotiva iza njezinih leđa.

Ali bilo je kasno. Bilo je prekasno za tetu Lelu, Gizelu Vukić...

Izmičući se natraške, visoka joj peta kliznula s ruba perona. Ona tupo udari o mrko, čelično tijelo lokomotive i stropošta se pod kotače.

Ni vrisnula nije.

Uzdignute ruke na prozorima Kornat-ekspresa ostadoše sleđene u zraku. I krici na usnama.

Svi bijahu svjedoci što se dogodilo s tetom Lelom.

S Filipovom mamom.

Kočnice vlaka koji je oborio tetu Lelu još su cviljele nekoliko sekundi. Njihovo je cviljenje prestalo tek kad je i posljednji vagon prošao mjesto nesreće.

Mjesto na kojemu je Gizela Vukić zauvijek prestala biti – Gizela Vukić.

Ona nije čula ni jauke kočnica ni tutanj kotača. Na peronu zavlada grobni mûk.
A Kornat-ekspres huktao prema Zagrebu.

ADAM CLARC

Nekoliko minuta iza ponoći u Krmpotičevu stanu zazvoni telefon. On se još nije bio ni raspremio. Brzo digne slušalicu. Slutio je zlo.

– Halo!

– Edi, zaboga, jeste li stigli?

Prepoznao je ravnateljčin glas. Čim ga je oslovljavala imenom, značilo je da je vrlo uzbuđena. A to joj se osjetilo i po glasu.

– Ovog trenutka. Što se dogodilo, Zora?

– Gdje su dječaci?

– Ostavio sam ih pred Domom. Vjerojatno već spavaju.

– Čujte, Edi, biste li mogli otići u Dom?

– Naravno, ali zašto zovete ovako kasno? Je li se nešto dogodilo?

– Zlo se dogodilo. Gizela Vukić nastradala je na željezničkoj postaji u Šibeniku.

– Što kažete?

– Nastradala je Gizela Vukić.

– Ma kako, pobogu?

– Pala je s perona pod vlak.

– O, mili Bože!

– Edi, otiđite odmah u Dom, molim vas!

– Ali kako se to dogodilo, Zora?

– Naš je ekspres upravo polazio s postaje, kad je ona stigla na peron. Mahala nam je, jadnica, željela nas je pozdraviti. Nije primijetila da na susjedni peron ulazi drugi vlak. Bilo je užasno! Svi smo vidjeli nesreću. Vidjeli su i dječaci koji su s Filipom u sobi. Oni će mu ispričati. To će ga strašno potresti. Molim vas, idite tamo, malo ohrabrite dječaka. Kolega Zlatko je u Kninu...

– Čekajte, Zora! Kakvom Kninu? Odakle zovete?

- Iz svoga stana. Kolega Zlatko je u Kninu izišao na postaji i nazvao Šibenik da se raspita.
- Što su mu rekli, u kakvu je stanju?
- U kritičnom, boje se da neće preživjeti.
- Je li ona sada u Šibeniku?
- Nije. Tamo su joj dali najnužniju pomoć i helikopterom je prebacili u Zagreb.
- Je li pri svijesti?
- Ma nije, kolega. Nije uopće dolazila sebi.
- Znači da je sada u nekoj zagrebačkoj bolnici?
- Da, Edi, ali požurite...
- U kojoj?
- Još ne znam.
- Ali, Zora, za Boga miloga...
- Nemamo vremena, Edi! Požurite u Dom, molim vas! Znaete da je mali osjetljiv, svisnut će od tuge. Nekako ga utješite. I ja ću odmah ujutro doći u Dom.
- Već polazim. Oh, Bože!

Spusti slušalicu, nabaci kaput na leđa, sjuri niza stubište, uskoči u auto; gume zacvilješe i on jurne prema Domu. Kao bez duše ustrči uza stepenice. Tu zastade da se malo primiri.

U Filipovoj sobi gorjelo je svjetlo.

Filip je sjedio na svome krevetu. Pokraj njega je Krco, zagrlio ga i malo naslonio na svoje rame. Pred njima, na drugom krevetu, sjede Dugački D. i Kratki Perica.

Filip tiho plače, cvili. Oči mu sklopljene, lice ublijedjelo.

– Hrabro, dječaće moj! – reče Krmpotić tiho i spusti se na krevet pokraj njega, stavi mu ruku na rame.

Filip otvori oči.

– Oh, gospodine... – zaplače.

– Hajde, mali moj, smiri se malo – tješio ga staratelj. – Glavu gore! Neće to svršiti zlo, vidjet ćeš.

– Oh, gospodine... – ponovi Filip ne nalazeći nikakve druge riječi.

– Bilo bi dobro da se sada raspremiš i pokušaš malo zaspati.

Filip izgubljeno odmahuje glavom. Odsutnim pokretom raskopča torbu da izvuče pidžamu. Kada u torbi ugleda nekoliko naranči i kutiju napolitanki, brizne u grčevit plač, sve mu se mršava ramena povijala.

Krco ga čvrsto prigrlio i šuti. Onda reče:

– Kondore, nećemo gasiti svjetlo. Lezi malo, ja ću biti uz tebe.

– I ja ću! – reče Dugački D.

– I ja ću! – priklopi Kratki Perica.

– I ja ću! – zašmrca Mislav s vrata.

Krmpotić je još malo posjedio s njima. Onda ih napusti i uđe u svoj ured. Nazvao je svoga kolegu Medvidovića u Šibenik i razgovarao s njim, a zatim počeo redom nazivati zagrebačke bolnice.

Odlučio je da tu noć provede u svome uredu.

Filip je tek pred zoru malo zaspao. Njegovi su prijatelji bdjeli zajedno s njim.

Maja je plakala u svojoj sobi. Nije smogla hrabrosti da dođe Filipu. Plakale su i ostale djevojčice. Svi su tako voljeli tetu Lelu.

Ujutro je u Dom došla i ravnateljica.

– Kako je s malim, Edi?

– Pred zoru je malo zaspao.

– Jeste li saznali u kojoj je bolnici?

– Jesam. Odmah ću otići tamo.

– Kakvo je stanje?

– Neće ništa kazati.

– Poći ću i ja s vama. Na kojem je odjelu?

– Na intenzivnoj njezi. Na životu je održavaju aparatima, to su mi rekli.

Odoše odmah u bolnicu. Tu nisu htjeli ni čuti da ih puste na intenzivnu. Primio ih je dežurni liječnik.

– Ona je u dubokoj komi – rekao je zabrinuto. – Poduzeli smo sve što smo mogli.

– Kakvi su izgledi, doktore?

– Tako, uvijek ima izgleda. Dok čovjek živi, postoji nada.

Nije baš bilo utješno to što im je rekao.

– Doktore, što vi osobno mislite?

– Teško je to reći. Ne znam što da mislim. Vidjet ćemo. Dok je pacijent u komi, teško je davati bilo kakve prognoze.

– Ipak, doktore...

– Moramo biti spremni na sve. I na najgore. Ona je pretrpjela vrlo teške povrede.

– Koje, možete li nam to reći?

– Više fraktura ekstremiteta, frakturu lubanje s teškim potresom mozga, oštećenje jetre. I

to još nije sve. Kasnije ćemo je temeljitije pregledati.

Tako su im otprilike govorili prva tri dana. Isto su to govorili i Akonkagvi, i Šmitucu, koji su također svakodnevno dolazili u posjet.

Ostajalo je sve manje nade da će teta Lela preživjeti.

Filip bijaše očajan, nigdje se nije mogao smiriti. A treće je večeri nestao. Uzbunio se čitav Dom. Svi se digli da ga traže.

Krco otrči na kolodvor. Ugledao je Filipa na klupi pod lipom. Uz noge mu se skutrio onaj crni pas i tužno cvilio, kao da suosjeća s dječakom.

Bila je večer, treća nakon njihova povratka.

Dvadeset jedan sat i trideset minuta.

Krco lagano prilazi prijatelju. Filip ga ne vidi, samo bulji u asfalt pred sobom i miluje psa.

Iz zvučnika se začuje:

KORNAT-EKSPRES IZ SPLITA, ŠIBENIKA I ZADRA DOLAZI NA DRUGI PERON...

Filipa potrese jecaj.

Krco mu lagano položi ruku na rame.

– Hajdemo, Kondore! Svi te traže.

Filip nevoljno ustade. Prijatelj ga zagrlji. Nisu govorili ništa. Pas ih je slijedio komad puta, a onda neodlučno zastane. Gledao je za dječacima, nekoliko se puta osvrnuo prema kolodvoru. Malo zacvili, podvije rep, pa se vrati.

Krmpotić je svakoga dana javljao Medvidoviću kakvo je stanje s Gizelom Vukić. A svakoga je dana bilo isto. U komi je, ne budi se, ne dolazi sebi.

Četvrtog dana Krmpotić pred bolnicom zatekne Akonkagvu. I ona je došla u posjet. Zajedno uđoše na intenzivnu.

U prijemnom uredu ih zaustaviše. Tamo je bila bolničarka koja je pazila da nitko ne uznemirava teške pacijente.

– Ne možete ući, gospodo – reče im.

– Molim vas, ima li što novo kod gospođe...

– Gizele Vukić, znam – osmjehne se bolničarka – već vas poznajem. Noćas se nekoliko puta budila iz kome.

– Je li? – obraduje se Krmpotić.

– Jest. Ali i dalje je u teškom stanju.

– Je li što rekla?

– Ah, gospodine, u takvu stanju... Nešto je vikala.

– Što je vikala?

– Teško je to bilo razumjeti, nešto nesuvislo. Budila se nekoliko puta i svaki put uzviknula je to isto.

– Ali što? Pokušajte se sjetiti.

– Nešto nerazumljivo. Ja sam bila uz nju od ponoći, zamijenila sam na dežurstvu kolegicu Miciku. I Mici mi je rekla da je nešto vikala dok je ona bila uz nju.

– Što, što je vikala?

– Mislim da je to bilo nekakvo ime.

– Možda Filip?

– Ne, ne bih rekla. Neko strano ime. Čekajte malo, molim vas, pozvat ću sestru Miciku, upravo je čujem u hodniku. – Otvori vrata, pa zovne: – Mici, dođi malo, molim te!

Uđe sestra Micika.

– Mici, sjećaš li se ti – zapita je njezina kolegica – što je ono noćas vikala gospođa Gizela na intenzivnoj?

– Neko ime, mislim...

– Koje, sjećaš li se?

– Hm... – zamislila se Micika – hm... podsjetilo me malo na Bibliju, na onaj izgon iz raja... Eva i... Adam. Da, mislim da je Adam. I još... još nešto strano... mislim Clarc (Klark), baš mislim da je tako vikala, Adam Clarc.

Ona prva bolničarka, koja se nije mogla sjetiti, zapita Krmpotića:

– Eto, gospodine, govori li vam to nešto? Da, to je vikala, sada se i ja sjećam. Vikala je i u mojoj smjeni. Adam Clarc, da, tako je.

– Adam Clarc?

– Da, Adam Clarc. Govori li vam to nešto?

– Ne – slegne ramenima Krmpotić, pa se okrene Akonkagvi, koja stajaše pokraj prozora. – A vama, kolegice Petrić?

– Oprostite, nisam čula. – Ona se bila zagledala kroz prozor, jer je dolje, na parkiralištu, upravo zamijetila Šmitucov auto. – Što ste me pitali?

– Znate li tko bi mogao biti Adam Clarc?

– Da, znam.

– Dakle?

– Znameniti graditelj mostova.

Krmpotić se osupne. Kao da ga je netko maljem udario po glavi.

– Mostova? – prousti.

– Da, kolega. Najpoznatije mu je graditeljsko djelo onaj poznati most na Dunavu, u

Budimpešti.

– U Budimpešti? – Krmpotić je zinuo i stajao otvorenih usta, gledajući Akonkagvu kao da mu je nešto skrivila. – U Budimpešti, kažete?

– Da. Postoji i neka legenda s tim u svezi. Taj Lančani most, kako ga zovu, čuvaju lavovi isklesani od kamena, kojima je taj graditelj zaboravio...

Krmpotić je više nije slušao. Pogledom potraži nešto na što bi sjeo. Micika mu spretno podmjesti naslonjač i on se svali u nj.

– Sada znam – mrmljao je. – Sada sam siguran.

Uđe i Šmituc.

FILIP NIJE VIŠE FILIP

Još nekoliko dana Krmpotiću nisu dopuštali posjetiti unesrećenu ženu. Na njoj je za to vrijeme bilo obavljeno nekoliko složenih operacija i stanje joj se sada popravljalo.

Psiholog je tu sretnu vijest priopćio Filipu. To je dječaka malo smirilo.

Liječnike je Krmpotić upoznao da je ta žena prije desetak godina doživjela tešku traumu i da je izgubila pamćenje. Zamolio ih je da na to obrate posebnu pozornost. Nova fizička trauma koju je pretrpjela mogla bi, po nekim nagovještajima, kod nje izazvati vraćanje pamćenja. Liječnici su se s time potpuno suglasili.

Premjestili su je s intenzivne njege na liječenje u odjel. Tu su joj dali posebnu sobu i činili sve što se moglo za njezino ozdravljenje. U tome su imali uspjeha. Polako ali sigurno ona se izvlačila iz zagrljaja smrti, čiji je ledeni dodir već bila osjetila.

Sada je mogla primiti prvi posjet.

Na dan urečenog posjeta doputovao je i Medvidović. Danas će on i Krmpotić posjetiti nesretnu ženu. Sa sobom će povesti i Filipa.

Bijeli bolnički hodnici, bijele sobe; u jednoj od njih, na bijelom krevetu, leži teta Lela.

Blijedo se osmjehne posjetiteljima. Bila je još vrlo slaba, vidjelo se to na prvi pogled, ali joj se u oči vratilo malo sjaja i nešto rumenila na lice. Filip je u sobu ušao bojažljivo, sve mu nešto teško došlo u koljenima. On tetu Lelu nije vidio od onoga dana kada mu je, na rastanku u Šibeniku, rekla »Bog mi te čuvao!« i potom se udaljila u smjeru željezničke postaje.

Čim ju je ugledao u krevetu, nekakav led u njemu kao da se otopio. Više nije skidao pogleda s njezina lica. Oprezno je prišao krevetu i poljubio je u obraz, malo se i rasplakao, a i njoj dvije krupne suze kliznule niz sljepoočice i nestale pod zavojima kojima joj bijaše omotana glava.

Sjedne na stolac pokraj njezina uzglavlja.

I kao da više nikoga ne bijaše u toj sobi. Samo njih dvoje. Ona, ta dobra žena koja ga je kanila usvojiti, i on, Filip, dječak s tuđim imenom.

– Gospođo Gizela – započe Krmpotić – strašno je to što se dogodilo!

Ona se slabašno osmjehne. Na tren čvrsto sklopi oči kao da bi htjela zadržati suze, pa pogled opet svrne na Filipa. A on gutaše suze, u grlu mu se nešto stvrdlo, ni glaska nije mogao ispustiti.

– Odobrili su nam samo pol sata – opet će Krmpotić. – Vi ste još slabi, zato govorite što manje. Ah već danas ćemo pokušati nešto razjasniti.

Ona kimne.

– Kada sam prije nekoliko dana bio ovdje, bolničarka mi je rekla da ste u bunilu izgovorili jedno ime. – Pogledao je sestru Miciku koja stajaše kod vrata, pa će opet teti Leli: – Sjećate li se i sada koje je to ime bilo?

– Adam Clarc – šapne bolesnica.

– Točno, tako mi je rekla i sestra. Znadete li tko je bio Adam Clarc?

– Graditelj mosta na Dunavu u Budimpešti.

Na ovo se Filip trgne. Upitno pogleda tetu Lelu, pa Krmpotića i Medvidovića. Ovaj posljednji uputi mu ohrabrujući smiješak. Ali Filip se nije smiješio. Potpuno je zbunjen. Ta on je već svakoga pitao za ime toga graditelja i nitko mu ga nije znao reći, nije ga znala ni teta Lela kad je s njom razgovarao na brodiću barba Jerka. A sada se odjednom sjetila.

Krmpotić uzme Filipovo lice među svoje dlanove i zagleda mu se u oči.

– Filipe – reče ozbiljnim glasom – sada sve dobro slušaj i budi spreman da čuješ nešto lijepo i neočekivano. Mislim da ćemo se uskoro u ovoj sobi svi radovati, a osobito ti i gospođa Lela.

– Ja, gospodine? – gledaše ga dječak upitno. – Pa ja se već sada radujem, jer vidim da je teti Leli bolje.

U sobu tiho uđu ravnateljica, Akonkagva i Šmituc. Pozdrave tetu Lelu i iskažu radost zbog poboljšanja njezina stanja.

– Naravno da joj je bolje i svakim će joj danom biti sve bolje, sinko – Filipa prijateljski potapše po ramenu Medvidović. – A sada slušaj što će reći kolega Krmpotić.

– Pa, gospođo Gizela – nasmiješi joj se Krmpotić – vi ste deset godina bili Gizela Vukić, a sada to više niste.

– Znam – šapne teta Lela.

– Kako vam je uistinu ime?

– Anita Vidović.

– Vrlo mi je drago, gospođo Vidović. Vi ste u jednoj nesreći prije deset godina izgubili pamćenje i ono vam se sada vraća. To je posljedica nove traume koju ste nedavno pretrpjeli.

Teta Lela, Anita Vidović, sklopi oči i ne reče ništa, a Krmpotić nastavi:

– Vi ste putovali vlakom koji je 30. kolovoza 1974. godine nastradao na zagrebačkom kolodvoru. Sjećate li se sada toga?

– Sjećam se. – Žena se malo strese.

– Kod vas tada nisu pronađeni nikakvi dokumenti.

– U torbici sam imala putovnicu i osobnu iskaznicu.

– Torbica nikada nije pronađena – uzdigne obrve Krmpotić. Možda se izgubila u onoj gužvi, tko zna. Zato vaš identitet nije mogao biti utvrđen. Ali kako da vas poslije te katastrofe nije tražila rodbina? Ili susjedi? Netko je vjerojatno znao da ste i vi bili u tom nesretnom vlaku, pa kad se čulo za nesreću...

– Nitko nije znao, gospodine. – Govorila je sporo, tihim glasom, kao da se svega toga s mukom prisjeća. – Ja imam prijateljicu u Wuppertalu kod Dortmunda. Pisala mi je da će mi tamo naći posao u kuhinji. Pričala sam o tome i rodbini i susjedima, znali su oni to, mislim, da ću otputovati, ali nisu znali ni kada ni kome. Tako nitko nije znao da sam pošla baš te večeri. A nisu znali ni adresu te moje prijateljice u Wuppertalu. Kada su vidjeli da me dugo nema kod kuće, mogli su samo pomisliti da sam negdje u Njemačkoj.

– To bi obrazloženje moglo biti posve prihvatljivo – kimne Krmpotić. – Usput, odakle ste vi?

– Iz Vinkovaca.

– Sjećate li se adrese?

– Ulica kralja Tomislava 15.

Medvidović je nešto upisivao u svoju bilježnicu.

Ravnateljica i Akonkagva šapnuše jedna drugoj nekoliko riječi. Šmituc je gledao sad Filipa, sad gospođu Vidović.

– Nakon one prve nesreće prije deset godina, izgubili ste pamćenje. Ničega se niste mogli sjetiti, čak ni svoga imena, ni adrese. Jedno ste se vrijeme liječili u Zagrebu. Kada ste otpušteni iz bolnice, fizički zdravi ali bez pamćenja, zaputili ste se u Šibenik i tamo se prijavili Centru za socijalni rad.

– Da, mislim da je tako – reče Anita Vidović. – Ali nisam odmah otišla u Šibenik. Najprije sam tražila posla u Zagrebu, pa kada ga nisam mogla naći, pošla sam u Šibenik da pokušam tamo. Osmjehne se i zahvalno pogleda Medvidovića. – Tamo mi je gospodin Medvidović našao posao u odmaralištu.

Sestra Micika upozori posjetitelje da vrijeme istječe.

– Oprostite, još samo malo – reče joj Krmpotić, pa će opet Aniti Vidović: – One noći, 30. kolovoza 1974. godine, vi niste putovali sami?

– Nisam.

– S vama je bio još netko?

- Bio je.
- Vaš sin?
- Da, moj sin.
- Koliko je on tada imao godina?
- Blizu dvije godine.
- N-da... Jeste li mu u vlaku pričali neku priču?
- Čitala sam iz knjige.
- Iz koje knjige?
- »Otključani globus« – prisjećala se Anita Vidović – mislim da se tako zvala ta knjiga.
- A priča?
- Ne sjećam se naslova. Bila je to priča o Lančanom mostu na Dunavu u Budimpešti i o nekim lavovima kojima je taj Clarc zaboravio uklesati jezike.

Filip raširio oči i gleda je netremice. Upravo se sada nešto krupno zbiva u ovoj sobi, nešto nsvakidašnje. Neki su od posjetitelja to znali, neki osjećali, neki tek slutili.

Sestra Micika zaboravila je upozoriti da je pol sata već isteklo. Sjela je na susjedni prazan krevet i slušala otvorenih usta.

Filipu kao da je svitalo. Negdje duboko u sebi nazirao je nešto, neku lijepu istinu koja se, iz riječi u riječ, polako uobličuje, ali, Bože mili, tko bi se tome mogao nadati, tko bi to očekivao!

Psiholozi gledahu Filipa ispod oka. Krmpotić se malo smijuljio.

Ravnateljica rupčićem kradom obriše suzu. Akonkagva čvrsto drži Šmituca za mišicu.

– Filipe – staratelj mu priđe i opet mu uze glavu među dlanove, a krupne oči gledahu ga vrlo ozbiljno – slušaj me sada dobro!

– Slušam, gospodine.

– Ova gospođa što tu leži, gospođa Anita Vidović, koju ste vi upoznali kao tetu Lelu, tvoja je majka!

– Moja mama? – zamuca dječak krajnje uzbuđen, iako je već naslućivao kamo vodi sav ovaj razgovor. U glavi mu sve nešto ključalo, krv tukla u sljepoočicama, srce kao da će iskočiti iz grudi. – Moja... mama, gospodine?

– Da, Filipe, tvoja mama!

– Moja prava mama?

– Tvoja prava mama! I ti više nisi Filip Prugović, ti si sada opet... – pogleda Anitu Vidović, očekujući da ona izusti ime svoga izgubljenog dječaka, da ga izusti prvi put poslije deset godina, i da ga on, također prvi put nakon deset godina, čuje iz njezinih usta.

– Ivan! – reče žena i počne plakati. Pokuša se uspraviti u krevetu, malo zaječi od bola, pa rukom teškom zbog gipsa čvrsto zagrlj dječaka i privuče ga k sebi. – Ivan, moj sin!

Krmpotić odahne i okrene se prozoru. Počne brisati naočale. Odahne i Medvidović.

Ravnateljica opet upotrijebi rupčić.

I Akonkagva.

Sestra Micika sjedi otvorenih usta.

Filip se spusti sa stolca i klekne uz postelju.

Krmpotić natakne naočale, pogleda sve redom u sobi, pa uzdahne i reče:

– Filip je, gospodo, često pričao o tim lavovima bez jezika, pričao je i meni onoga dana kad je trebao poći na more. A zaboravio je ime graditelja mosta. U njegovu je sjećanju srećom ostala utisnuta brazda, priča o lavovima bez jezika koju mu je majka čitala neposredno prije nesreće. Ta sitnica nam je pomogla.

– Nije on zaboravio ime graditelja – ispravi ga Anita Vidović. – Nisam mu ga stigla pročitati. Ja sam vidjela slova, Adam Clarc, mislim da je to bilo na desnoj stranici, ali ih nisam stigla izgovoriti, jer se baš u tom trenutku dogodilo ono... onaj užas...

– N-da... Ta sitnica nam je umnogo pomogla da povežemo prekinutu nit. Kad se gospođa Vidović probudila iz kome i izgovorila ime Adama Clarca, a gospođica Petrlić – tu Krmpotić pogleda Akonkagvu, koja jednom rukom drži rupčić na nosu a drugom Šmitucovu mišicu – a gospođica Petrlić me upoznala da je to ime graditelja mosta u Budimpešti, meni je, gospodo, odmah bilo jasno: prvo, da se našoj donedavno Gizeli Vukić, a sada Aniti Vidović, vraća pamćenje i, drugo, da je ono, to jest to ime, nastavak one Filipove priče o lavovima bez jezika. Tako sam napokon spojio prekinutu nit. Dječak je cijeloga života u sebi nosio tu nedovršenu priču i tražio odgovor na pitanje, koji mu njegova majka, gospođa Vidović, nije stigla pročitati one kobne noći, 30. kolovoza 1974. godine. Da tu priču on nije tako uporno ponavljao, da je nije i meni ponovio, gospodo, tko zna bi li se ikada spojila ona puknuta nit, bi li on ikada pronašao svoju majku.

Možda je sada Krmpotić govorio malo neskromno, možda suviše teatralno i samozadovoljno, ali neka! Ipak je on činio i učinio sve da se ovaj slučaj završi ovako kako se završio.

Anita Vidović blijedim je prstima čvrsto obujmila Filipovu ruku i više je nije ispuštala. Drugom ga milovala po licu.

– Još nešto, gospođo Vidović – Krmpotić im priđe i lati se Filipova krnjavog uha. – Vidite li vi ovo?

– Da – šapne žena, pa nježno opipa posjekotinu.

– On je taj, hm... ožiljak imao i prije one nesreće.

– Znadem.

- Sjećate li se kako ga je zadobio?
 - Oh, da!
 - Ispričajte nam!
 - Kada je Ivan imao oko godinu dana – započe Anita Vidović čvršće stisnuvši dječaka uza se – pošla sam jedanput s njim u samoposlugu po kruh i mlijeko. Tada smo imali jednog psa, Simbu. Bio je jako privržen Ivanu, a i on je volio njega. Kolica s djetetom ostavila sam pred samopslugom, Simba ih je čuvao. Dok sam plaćala, čula sam strašan lavež. Istrčala sam iz trgovine i vidjela užasan prizor. Neki je tuđi pas, krupniji i jači od Simbe, zgrabio dijete i izvukao ga iz kolica. Oh, Bože, držao ga je za glavu, a Simba njega, toga tuđeg psa, za vrat. Istrgla sam dijete iz psećih čeljusti. Otada Ivan ima ovaj ožiljak.
 - Neki dan smo vam kolega Medvidović i ja pokazivali to njegovo uho. Nadali smo se da ćete se, ako ste mu majka, sjetiti toga ožiljka kada ga vidite, da će vas jedan takav psihički šok podsjetiti na nešto iz njegova života, da će vam probuditi pamćenje...
 - Neki dan mi taj ožiljak nije govorio ništa, a sada sve – reče Anita Vidović i počne nešto tražiti u Filipovoj kosi na lijevoj strani, iznad sljepoočice. – Ima on tu još jedan ožiljak, morao bi biti iznad uha... evo ga, tu je! Vidite li ga?
 - Vidimo – rekoše psiholozi pošto su pogledali i vidjeli brazgotinu obraslu kosom.
 - I taj mu je ostao od psećih zubi, samo se ne vidi od kose.
 - Ja za to nisam ni znao – reče Filip.
 - N-da... – Krmpotić ispusti Filipovu glavu i navuče mu kosu preko brazgotine. – A kakve je boje bio taj pas?
 - Simba, ili onaj koji je nasrnuo na Ivana?
 - Vaš pas, Simba.
 - Bio je crne boje. Vrlo crne.
 - Crne boje, kažete. To je to. Vidite, Filipu je i to ostalo negdje u podsvijesti, utisnuto u pamćenje, ta privrženost psu. Na kolodvoru se sprijateljio s nekim crnim psom lutalicom. Sve to, dakako, ima svoje psihološko opravdanje. Priča o graditelju mostova, sjećanje na crnog psa kojega je volio, sve je on to nosio u sebi iz najranijeg djetinjstva. I dobro da je tako bilo. To nam je omogućilo da dođemo do istine.
- Anita Vidović sretno se smiješi.
- Više ne trebam usvajati Filipa – reče. – Sada imam pravog sina, svoga Ivana!
 - Tako je, gospođo. Uskoro ćemo pokrenuti postupak utvrđivanja majčinstva. Tu neće biti nikakvih poteškoća.
- Sestra Micika upozori da je krajnje vrijeme, nailazi vizita...
- Filip nije više Filip – zaključi Krmpotić zadovoljno. On je sada Ivan. Ivan Vidović!

Medvidović čestitaše majci i sinu sretni današnji dan, a njoj još zaželi što brže ozdravljenje i izlazak iz bolnice. Zatim stisne ruku svome kolegi Krmpotiću. Isto učiniše i ostali.

A Šmituc usput reče Filipu:

- No, Ivane, bojiš li se još vlaka?
- Mislím da ne, gospodine – sretno se smiješio dječak.

Za mjesec dana Anita Vidović izašla je iz bolnice.

EPILOG

Filipa sam upoznao 1984. godine, dok mu je majka još ležala u bolnici. Tada me nazvao moj prijatelj, Eduard Krmpotić.

– Imam nešto za vas – rekao mi je.

– Što?

– Jednu lijepu priču.

Ispričao mi je to što ste pročitali.

Tu sam priču godinama nosio u sebi i sada je zapisao. A prošlog me tjedna put naveo u Šibenik. Sjedio sam u slastičarnici (onoj nedaleko katedrale, sigurno ste bili u njoj), kadli ugledah nekog pristala mladića. Veseo je, smije se, prilazi mi kao starom poznaniku. Rukom zaglađuje dugu kosu, pomalo je navlači na lijevu stranu.

Vi zacijelo pogađate o kome se radi.

– Vi ste! – uzvikne on i pride mi.

Pozdravimo se srdačno. Naručimo kavu.

– Dakle, Filipe, to si ti!

– Oprostite, nisam – osmjehne se. – Ja sam Ivan Vidović. Već deset godina imam svoje ime i prezime.

– Tako i treba, zaslužio si ga! Kako si, što radiš?

– Plovim, navigam, kako bi rekao barba Jerko. Završio sam pomorsku školu.

– Odlično! – kažem. – Želja ti se, dakle, ispunila. Kako ti je mama?

– Dobro je, hvala. Nekada i nju povedem na more. To moj kapetan dopušta, kada se radi o mojoj mami. A kad nije sa mnom, onda je u našoj kući.

– Onoj pokraj mora?

– Da.

– A Krco?

– Zajedno smo završili pomorsku i plovimo na istom brodu.

– Lijepo! Znadeš li još za koga iz onog društva?

– Dugački i Kratki odselili su u Australiju.

– Mislav?

– Polip! Oženio se Sandrom. Ona se udebljala, puno je teža od njega. Vole se.

Malo kuckam prstom po stolu, pa ga pogledam.

– A Maja? – zapitam.

– Dopisujemo se – smiješi se on. – Ona studira medicinu. Imamo neke svoje planove.

– Jesi li joj ikada rekao kako je i gdje pronađena?

– Nisam, naravno. I neću.

– Lijepo, Filipe... – započeh, a on će odmah:

– Ne Filip, gospodine! Ivan!

– Drago mi je, Ivane, što je sve tako završilo.

Popismo kavu. On ustaje, pruža mi ruku.

– Moj brod uskoro isplovljava – reče. – Plovimo u Veneciju, pa u Istanbul. Moram ići.

Jeste li napisali knjigu?

– Jesam.

– Hoćete li mi poslati jednu?

– Hoću, kad bude objavljena.

Pozdravimo se.

Ostao sam još neko vrijeme u slastičarnici, onoj nedaleko katedrale.

Naručio sam još jednu kavu. Sjedim i razmišljam o Filipu, nekako sam navikao da ga tako zovem, mada on sada ima svoje pravo ime.

Dan je četrnaesti u mjesecu svibnju 1994. godine. S radija u slastičarnici upravo se čuju vijesti. Javljaju da je sutra Dan obitelji. Gle, kakve li slučajnosti! Da su to rekli koju minutu prije, svakako bih Filipu čestitao taj dan. Jer on i njegova majka čine sada obitelj.

I dvoje je dovoljno za obitelj.

Ako u njoj ima ljubavi i topline.

Bilješka o autoru

Anto Gardaš

(Agići kod Dervente, BiH, 21. svibnja 1938. - Osijek, 10. lipnja 2004.)

Anto Gardaš jedan je od najčitanijih i najomiljenijih suvremenih hrvatskih pisaca, autor brojnih popularnih i uzbudljivih romana za djecu i mladež.

Rođen je 21. svibnja 1938. godine u Agićima kod Dervente (Bosna i Hercegovina). Kao dječak nakon Drugog svjetskog rata s obitelji seli u Slavoniju, u selo Velimirovac. Gimnaziju je završio u Našicama, a diplomirao na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Živio je i radio u Osijeku. Od 1973. bio je stalno zaposlen u osječkoj pošti (HPT), uglavnom kao voditelj pravne službe. Bio je i predsjednik Ogranka Društva hrvatskih književnika Slavonsko-baranjsko-srijemskoga.

Pisao je i za odrasle, no svojim je dječjim djelima najuspješniji i najpoznatiji. Prema vlastitim riječima, za najmlađe je želio stvoriti onakve knjige kakve je sam najviše volio čitati kao dijete, ali ih tada nije bilo dovoljno. Autor je čak četrnaest romana za djecu i mlade: *Tajna zelene pećine* (1979.), *Ljubičasti planet* (1981.), *Bakreni Petar* (1984.), *Izum profesora Leopolda* (1986.), *Pigulica* (1988.), *Duh u močvari* (1989.), Gardašev najpoznatiji roman po kojemu je 2006. godine snimljen istoimeni igrani film u režiji Branka Ištvančića), *Filip, dječak bez imena* (1994.), *Prikaza* (1995.), *Miron na tragu svetoga grala* (1995.), *Miron u škripcu* (1999.), *Koliba u planini* (1999.), *Krađa u galeriji ili Sve se urotilo protiv malog Terzića* (2001.), *Tajna jednog videozapisa* (2002.) i *Čovjek s crvenim štapom* (2004.). Njegova popularna tri romana *Ljubičasti planet*, *Bakreni Petar* i *Izum profesora Leopolda* čine prvu znanstveno-fantastičnu trilogiju u hrvatskoj književnosti za djecu, no svaki se može čitati i kao zasebna cjelina. Uz priče, objavljene u zbirkama *Jež i zlatni potok*, *Zaboravljena torba*, *Zvijezda u travi*, *Priče iz Kopačkog rita*, *Igračke gospođe Nadine*, pisao je i bajke (zbirke *Podmorski kralj*, *Damjanovo jezero* i druge).

Gardaš je majstor u vođenju radnje, stvaranju zapleta i neočekivanih obrata, te u spretnom rasplitanju zbivanja. Dječak Miron i njegova obitelj i prijatelji javljaju se u većini Gardaševih romana: u fantastičnoj trilogiji *Ljubičasti planet*, *Bakreni Petar* i *Izum profesora Leopolda*, u romanima *Pigulica*, *Duh u močvari*, *Miron u škripcu*, *Miron na tragu svetog grala* itd., pa su ta djela nazvana "mironovskim" romanima. Iznimka su *Tajna zelene pećine*, *Filip*, *dječak bez imena* i posljednja dva Gardaševa romana, *Tajna jednog videozapisa* i *Čovjek s crvenim štapom*. Dio Gardaševih romana su znanstveno-fantastični, najveći broj su dječji pustolovni krimići radnjom smješteni u suvremeno doba i u naše krajeve, najčešće u Slavoniju - no unatoč tomu nastoje djecu ne samo zabaviti, nego i nečemu naučiti i poučiti: zemljopisu, povijesti, umjetnosti, a autoru su omiljene ekološke pouke.

Najpoznatije dječje pjesme, od kojih su neke i uglazbljene, su mu *Uvijek netko nekog voli*, *Provi suncokreti*, *Ljepši će postati svijet*, *Dobro je imati brata...* Napisao je i dvadesetak igrokaza (zbirke igrokaza *Jež i potok*, *Plavokrila ptica* i *Ledendvor*).

Za odrasle je pisao poeziju, osobito haiku-poeziju, koju je objavio u pet samostalnih zbirki i za njih bio nagrađen u Japanu, postojbini haiku pjesništva (*Grm divlje ruže*, *Žuborenja*, *Sto sunovrata*, *Bijela tišina*, *Sjaj mjesečine*).

Djela Ante Gardaša prevedena su na nekoliko jezika, a za svoj rad više puta je nagrađivan (nagrada "Grigor Vitez", nagrada "Josip i Ivan Kozarac" i druge). Književna nagrada "Anto Gardaš" Društva hrvatskih književnika ustanovljena je nakon književnikove smrti i dodjeljuje se svake godine za roman ili zbirku pripovjedaka za djecu i mladež na hrvatskom jeziku nastale u toj godini.

* * *

"Vama draga djeco, koji nemate roditelje; i vama koji ih imate; i vama koji ih nemate, a imate; vama posvećujem ovu knjigu!

Kažu da život ima dvije strane: onu lijepu i onu manje lijepu. U ovoj gospodnjoj godini 1994., proglašenoj godinom obitelji, od sveg srca želim da život prema vama okrene svoju ljepšu stranu."

Anto Gardaš

Roman *Filip, dječak bez imena*, napisan 1989. godine, dirljiva je priča puna obrata o dječaku Filipu i drugoj djeci iz Doma za djecu i mladež, sa neobičnim i sretnim raspletom u kojemu Filip doznaje tko je... Tragična željeznička nesreća koja je odredila sudbinu

glavnih likova ovog romana doista se i dogodila na zagrebačkom Glavnom kolodvoru 1974. godine.

Filip, dječak bez imena se razlikuje od drugih Gardaševih romana: to nije pustolovni ili kriminalistički roman nego realistični dječji roman o djeci koja odrastaju bez roditelja i njihovim problemima, a i jedan je od svega nekoliko Gardaševih romana u kojima glavni lik nije Miron. "To je knjiga o dobroti, plemenitosti, o nadi. Svi su likovi u njoj dobri." (Ana Pintarić).

Zanimljivo je da dječak Filip spominje drugi Gardašev roman, *Tajna zelene pećine*, te knjigu *Otključani globus* Pere Zlatara, iz koje je preuzeta priča o graditelju mosta u Budimpešti.

Impressum

Nakladnik:

Bulaja naklada d.o.o.

Radnički dol 8

10000 Zagreb

tel. (besplatni): 0800/285252

(0800/BULAJA)

info@bulaja.com

www.bulaja.com

Urednik: Zvonimir Bulaja

Dizajn i prijelom: Bulaja naklada d.o.o.

Tehnička realizacija: Bulaja naklada d.o.o.

Oblikovanje naslovnice: Zvonimir Koščak

Za nakladnika: Zvonimir Bulaja

Prvo izdanje: Zagreb, 1994.

Pri pripremi ove elektroničke knjige uloženi su maksimalni mogući trud i pažnja, te su svi uključeni materijali pažljivo kontrolirani, korigirani i testirani. Međutim, Bulaja naklada d.o.o. i autori ne mogu biti odgovorni za bilo kakve štete, izravne i neizravne, prouzročene upotrebom ove elektroničke knjige, odnosno pogreškama u tekstovima (nekompletni, netočni ili oštećeni podaci, greške pri unosu i slično).

Sva autorska prava su pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati, kopirati niti na bilo koji način reproducirati bez nakladnikova dopuštenja.

ISBN: 978-953-328-273-2

© Anto Gardaš

Zagreb, studeni 2013.